

## GİRİŞ

Dünyada son yıllarda duymaya başladığımız kağıtsız yeni bir dünyanın oluşturulmasına yönelik gelişmelerden haberdar olmalıyız ya da yakın gelecekte ister istemez bir şekilde karşılaşmamız muhtemeldir. Bu kağıtsız dünya denilen şey ise şu anda dünyada mevcut olan basılı yayınların yavaş yavaş elektronik ortama aktarılmasıdır. Günümüzde internet sayesinde ulaşabildiğimiz bu yayınların en yaygın olanları tabii ki de elektronik dergi ve elektronik kitaplardır. Bu yüzden mevcut kütüphanelerdeki yayınlar yavaş yavaş elektronik kütüphane ortamına aktarılmaktadır.

Ayrıntıya girmeden önce tezimin de konusu olan elektronik kitap terimini bazı kaynaklardaki tanımlarla tanımlamak gerekirse;

- Basılı kitabın bilgisayarda ya da özel tasarlanmış el araçlarında okunabilen sayısal versiyonudur.<sup>1</sup>
- Bir kitabın çevirim içi gösterimi olan sayısal objedir.<sup>2</sup>
- Sayısal dağıtım amacıyla sayısal formata çevrilmiş referans kitabı, ders kitabı, ticari kitap gibi her türlü yayınlanmış materyaldir.<sup>3</sup>

Ancak günümüzde internet ve bilgisayarla biraz ilgilisek elektronik kitap tanımının bu anlamlarının dışında elektronik kitap okumak için kullanılan programlar için de kullanılmakta olduğunu bilmeliyiz ve elektronik kitabı bu tanımların dışında başka programlar için kullanmak doğru bir tanım olmayacaktır.

---

<sup>1</sup> Concise Oxford English Dictionary

<sup>2</sup> 1.the elektronik book exchange system web site

<sup>3</sup> <http://www.netlibrary.com>

Bu tanımlar çerçevesinde cd-rom'daki bir ansiklopedi ya da web'de sitede yayınlanan bir kitap da e-kitaptır ve e-kitap aslında bizler için o kadar da yeni bir kavram değildir.<sup>4</sup>

E-kitapların uzun süredir hayatımızda olduğunu göstermek için örnek vermek gerekirse;

- Oxford English Dictionary cd-rom türünde 1992'de ilk kez yayınlanmıştır.
- Encarta Encyclopedia ilk kez 1993'de cd-rom'da yayınlanmıştır.
- 1995-1996'dan beri Encyclopedia Britannica cd'de yayınlanmaktadır.

Bu örnekleri incelediğimizde elektronik kitapların önceleri cd-rom formatında dağıtıldığını görmekteyiz. Ancak 2000'li yıllardan sonra elektronik kitaplar site türünde internette yayınlanmaya başlamıştır ve gelecekte yayınların neredeyse tamamının internetten ulaşılabilir hale geleceğini şimdiden hissetmek zor değil.

İnternette site türünde yayınlanan elektronik kitapların kullanılabilirliğine değinecek olursak bu siteler günümüzde kullanıcıları tatmin etmemekte. Mesela dünyada en yaygın kullanılan, özgür dağıtılan ve geliştirilen elektronik kitap sitesi olan Wikipedia bile kullanılabilirlik yönünden kullanıcıların isteklerini yerine getirmede bazı durumlarda yetersiz kalmaktadır. Bu eksiklikleri ortadan kaldırmak için elektronik kitap sitesini oluştururken siteyi en az yoran ve en hızlı çalışmasını sağlayan program ve teknolojilerden faydalanmak gereklidir. Bu teknolojilerin başında da Ajax teknolojisi gelir ki Ajax teknolojisi sayesinde e-kitap sitesinin bazı bölümlerinin tekrar yüklenmesini önleyerek internet trafiğini en aza indirip siteye aynı anda daha çok kullanıcının ulaşmasını sağlayabiliriz.

---

<sup>4</sup> E-books by Andrew Cox and Sarah Ormes

## 1. BÖLÜM

### 1.1. Ajax ( Asynchronous Javascript And Xml )

#### 1.1.1. Tanım ve Tarihçe

( Asynchronous JavaScript and XML ) sözcüklerinin baş harflerinden oluşan Ajax Html / Xhtml, Xml, Css, Dom, Js ve web tarayıcısında hazır bulunan XMLHttpRequest nesnesi ile sunucu taraflı dillerden birisi ( Php, Asp, Jsp vb.) beraber kullanılarak masaüstü yazılımlara benzer daha hızlı ve etkileşimli web arayüzleri / uygulamaları hazırlamak için kullanılmakta olan bir web geliştirme yaklaşımıdır.

XMLHttpRequest nesnesi her ne kadar çok eskiden beri kullanılmakta olsa da Ajax sözcüğünün kullanılması çok eskilere dayanmıyor. Bu sözcüğü ilk kullanan Adaptive Path adlı bir web firmasının kurucularından ve de yöneticilerinden olan Jesse James Garrett'tir. Her ne kadar bu sözcüğü kendisinin bulmadığına yönelik eleştiriler ve itirazlar olsa da internet ve web uygulamaları dünyasında sözcüğü icat eden kişi olarak çoktan yerini aldı.<sup>5</sup> Fakat Ajax asıl "google suggest" 'in ardından popüler oldu.

Javascript ve Xml birleştirilerek yeni bir uygulama deseni oluşturma düşüncesi önce JSP geliştiricileri tarafından ortaya atılmış daha sonra da Microsoft tarafından desteklenmiştir. XMLHttpRequest nesnesi ilk olarak Microsoft tarafından bir ActiveX nesnesi olarak kullanıldı ve yaklaşık olarak Internet Explorer'ın 4.0 sürümünden beri bir ActiveX nesnesi olarak kullanılmaya devam ediliyor. ActiveX nesnesi olduğu için de doğal olarak Javascript, VBScript ve IE'nin desteklediği diğer diller tarafından ulaşılabilir ve kullanılabilir oldu. Bir süre sonra Mozilla geliştiricileri bu gelecek vaat eden nesneyi alıp Mozilla 1.0'da kullanmaya başladılar. Apple' da bu arada Mac OS platformu için geliştirmiş olduğu kendi browser'ına bu nesneyi entegre etti ve böylece Safari'ye ajax desteği vermiş oldu.<sup>6</sup> İnternet dünyasının en çok kullanılan

---

<sup>5</sup> belgeler.cs.hacettepe.edu.tr

<sup>6</sup> ibrahimdemir.wordpress.com/

browserlarından olan Opera da 8.0 sürümü ile kullanıcılarına ajax'lı uygulamaları kullanma ve geliştirme imkanı sunmuş oldu.

XMLHttpRequest nesnesi Ajax uygulamalarının belkemiğini oluşturmaktadır. Yani Ajax kullanımı, browser'ın bu standardı (http request) desteklemesi ile gerçekleşir. Bu Explorer(IE 7 ile beraber) için Microsoft.XMLhttp ve bir çok diğer göz atıcı için XMLHttpRequest özelliğidir. Metod isimleri farklı olsa da kullanımları aynıdır. Ne işe yaradığını açıklamak gerekirse, bu nesne Javascript ile uzaktaki veya uygulamanın çalıştığı sunucuya http talepleri yapılmasına ve sunucudan da bu taleplerin sonuçlarının veya çıktılarının alınmasına imkan tanıyor. Ancak normal http taleplerinden farklı olarak ve bu nesneyi bu kadar popüler kılan özelliği ise tüm bu talepleri çalıştığı web sayfasının yeniden yüklenmesine ihtiyaç bırakmadan ve kullanıcı fark etmeden arka planda yapıyor olmasıdır.

### 1.1.2. Klasik Web Modelinden Farkı

Klasik bir istemci-sunucu (client-server) uygulamasında kullanıcı tarafından yapılan her işlem sunucuya HttpRequest olarak gönderilir, yorumlanır ve veriler işletildikten sonra sonuçlar istemciye gönderilir. Bu da çok büyük bir ağ trafiğine neden olur.<sup>7</sup> Örneğin: Geleneksel JavaScript kodlarında, eğer sunucudaki bir veritabanından ya da dosyadan bilgi almak istersek, yada sunucuya kullanıcı girdisini göndermek istersek bir Html formu oluşturup **get** yada **post** yöntemlerinden biriyle sunucuyla veri alışverişi yaparız. Kullanıcı veriyi göndermek / almak için formdaki "Gönder" vb. bir düğmeyi tıklar, sunucunun yanıtını bekler ve sonuçları yeni yüklenen sayfada görür. Bu da sunucu ve istemci arasındaki trafiğin büyümesine neden olur. Kullanıcının her veri girişinde sunucunun yeni bir sayfa oluşturmasını beklemesi nedeniyle geleneksel internet uygulamaları daha yavaş çalışabilir ve daha az kullanıcı dostu olabilir.

Ajax kullanıldığında ise istekler **Http Request** yerine **XMLhttp request** olarak

---

<sup>7</sup> [www.mag-net.com.tr/](http://www.mag-net.com.tr/)

gönderilir. Burada sunucu ve istemci arasında taşınan veriler sıkıştırılmış XML formatındadır. Bu sıkıştırılmış yapı istemci tarafında açılır böylece sunucu ve istemci arasındaki bant genişliği boş yere işgal edilmemiş olur. Ajax ile, Javascript kodumuz XMLHttpRequest nesnesini kullanarak doğrudan sunucuyla iletişime geçer Http istemi kullanarak bir web sayfası, sayfayı yenilemeye gerek olmaksızın sunucuya istemde bulunup yanıt alabilir. Kullanıcı aynı sayfada kalacaktır ve arka planda gerçekleşen veri iletişimini fark etmeyecektir.

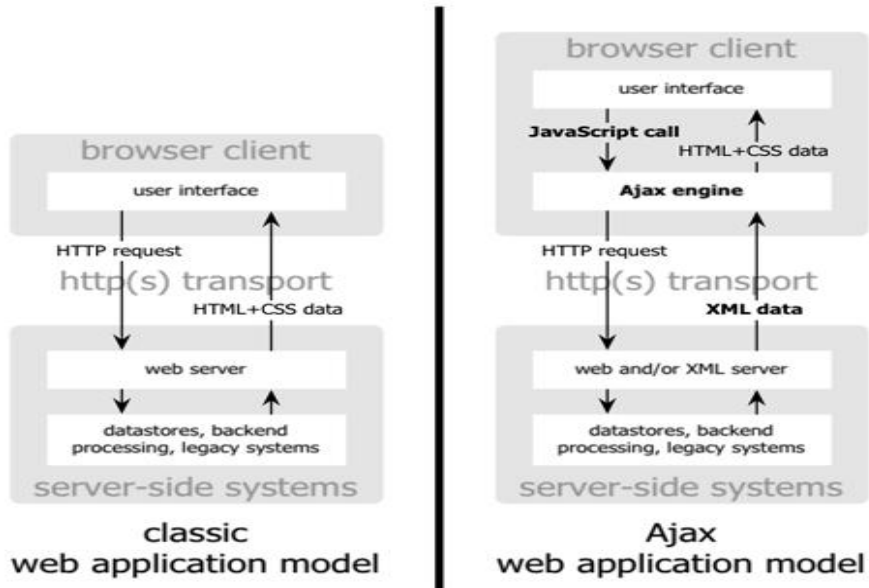
XMLHttpRequest web tarayıcısı üzerinde çalışan bir bileşendir. Bu bileşen asenkron bir şekilde bir web sayfasına istekte ( request ) bulunabilir ve yine asenkron bir şekilde isteğe karşı gelen cevabı ( response) kendisini çağıran yere iletebilir.<sup>8</sup> Bütün bu işlemleri biz farkına varmadan arka planda ( background ) yaptığı için web uygulamasına sanki bir masaüstü uygulamasıymış hissini verebiliriz. Bir örnek vermek gerekirse, bir web formu yaptık ve formun sunucuya gönderilmesi için bir buton ( düğme ) koyduk. Butona basıldığında ziyaretçi (client) tarafında çalışan bir script aracılığıyla ( örneğin javascript ) bilgiler XMLHttpRequest bileşeni kullanılarak arka planda sunucuya gönderilebilir ve sunucudan istenilen cevap alınabilir. Böylece sayfada sabit kalması gereken içerikler yeniden sunucudan alınmayacağı için hem sunucu yorulmamış olacak hem de kullanıcı daha az beklemiş olacak ve elbette bütün bu işlemler bir java applet yada activeX nesnesi ile değil bütün tarayıcılar tarafından desteklenen bir yöntemle yapılacak.

Ajax ile sağlanan en büyük özellik de **parçalı güncelleme**' dir. Bu sayede bütün bir sayfanın istemci ile sunucu arasında gidip gelmesiyle doğan ağ trafiğinin önüne geçilmiş olur. Önceden Meta taglerine refresh yazarak bu işlem yapılırdı. Fakat bu durumda bütün sayfa güncellenir ve kullanıcı bomboş bir sayfaya ile baş başa kalırdı.<sup>9</sup>

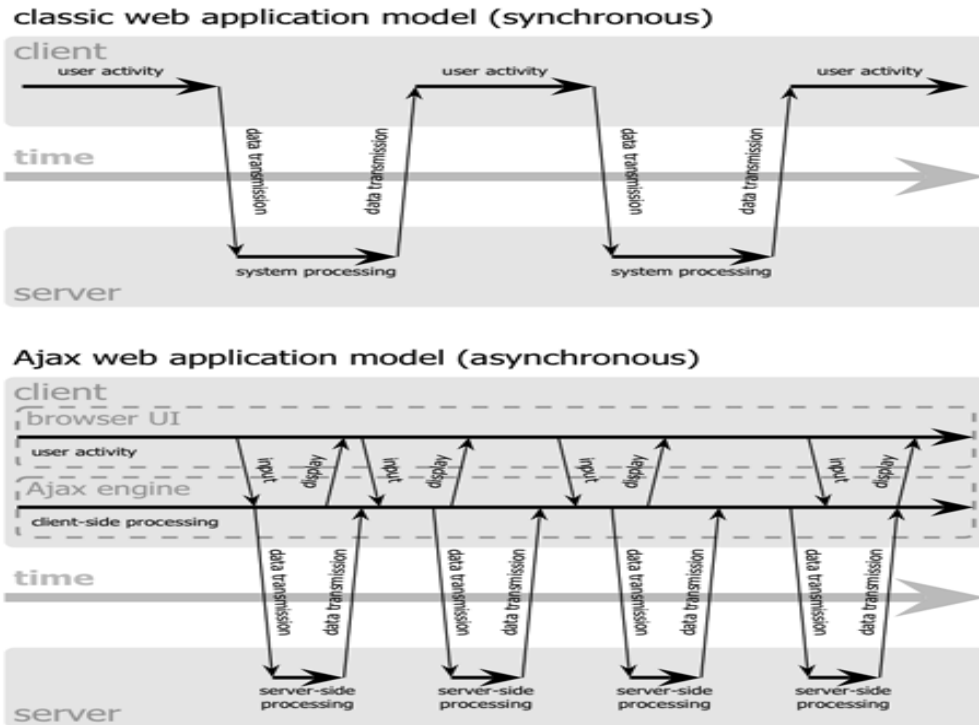
---

<sup>8</sup> [www.csharpnedir.com/](http://www.csharpnedir.com/)

<sup>9</sup> [ibrahimdemir.wordpress.com](http://ibrahimdemir.wordpress.com)



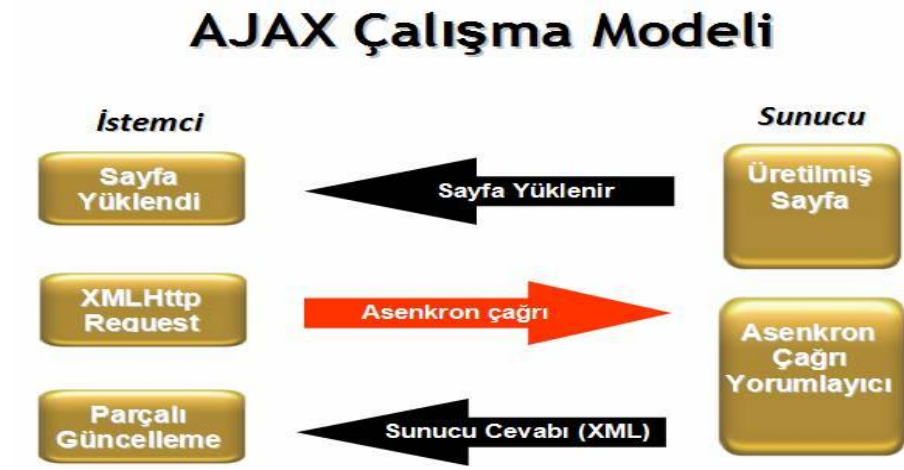
Şekil 1: Geleneksel web uygulamaları ile AJAX yaklaşımının karşılaştırılması<sup>10</sup>



Şekil 2: Klasik web uygulamalarındaki senkron etkileşimle AJAX yaklaşımındaki asenkron etkileşim karşılaştırma<sup>11</sup>

<sup>10</sup> phpletter.com

### 1.1.3. Çalışma Mantığı



Şekil 3: Ajax Çalışma Mantığı<sup>12</sup>

AJAX uygulamalarında temel çalışma mantığı ve işlem sırası aşağıdaki gibidir:<sup>13</sup>

Sayfada var olan işlemlerden biri tetiklenince, sayfada hazırda bekleyen javascript fonksiyonlarıyla xmlhttprequest nesnesi oluşturulur. Bu nesne arka planda gönderdiği bir http talebiyle, istenen işlem için sunucu tarafında bulunan ve sunucu tabanlı bir dille yazılmış ilgili dosyadan o işlemin yapılmasını talep eder ve bu dosyanın çıktısını alarak kullanıcı tarafında işlenmesi ve istenen şekilde sunulması için diğer bileşenlere aktarır.

Bu işlem akışı sırasında, bir Ajax uygulamasını tetiklemek için Html ve Js, XMLHttpRequest nesnesini oluşturmak için Js, arka planda sunucuya asenkron (eşzamanlı olmayan/gerçek zamanlı) http talebi göndermek için XMLHttpRequest nesnesi, sunucu tarafında yapılması istenen işlem için Php, Asp/.Net, Jsp/Java vb. sunucu tabanlı bir dil, sunucu tarafında üretilen çıktıyı almak için gene *xmlhttprequest* nesnesi, elde edilen bu çıktıyı işlemek ve sayfada istenen alana yerleştirmek için Dom, Dhtml ve JS, işlenmiş çıktının renk, çizgi vb. şekilsel sunumu için de (X)Html ve Css kullanılmaktadır.

<sup>11</sup> phpletter.com

<sup>12</sup> www.semgoksu.com

<sup>13</sup> Web Uygulamalarında Yeni Bir Yaklaşım ajax seminer notu Eser Sahillioglu

#### 1.1.4. Ajax Şu Teknolojileri Kullanır<sup>14</sup>

- ➔ Bilgiyi biçimlendirmek ve görüntülerini değiştirmek için Xhtml ( ya da Html) ve Css.
- ➔ Görüntülenecek bilgiyi dinamik olarak göstermek ve onunla etkileşimli çalışmak için JavaScript, JScript gibi EcmaScript olan client side (kullanıcı tarafı) tarafındaki bir scripting dili yardımıyla erişilebilen Dom.
- ➔ Web server ile bilgi değiş tokuşu için kullanılan XMLHttpRequest objesi. Bazı Ajax frameworklerde ve bazı durumlarda web server ile bilgi alışverişi yapmak için XMLHttpRequest yerine IFrame de kullanılabilir. Diğer uygulamalarda ise dinamik olarak eklenen JavaScript Tag'leri de kullanılabilir. Ajax Teknolojisini uygulamak için kullanılan script dili JavaScripttir.
- ➔ Xml'in Css ile biçimlendirilip Html / Xhtml'e dönüştürülmesini sağlamak için Xslt.
- ➔ Kullanıcıyla server arasındaki bilgi alışverişlerinde çoğunlukla Xml formatı kullanılmaktadır. Önceden hazırlanan Html, düz metin, Json ve Ebml dahi olmak üzere herhangi bir format da kullanılabilir. Bu dosyalar server(sunucu) tarafında herhangi bir script ile bile üretilmiş olabilirler.
- ➔ Dhtml, Spa ve Lamp gibilerin aksine Ajax kendi kendine bir teknoloji değildir, ancak bu terim birden çok teknolojinin bir arada kullanılmasını ifade etmektedir.

Tüm bu teknolojiler ajax içerisinde kullanılır fakat bunlar arasında sadece üçünün kullanılması zorunludur: Html/Xhtml, Dom ve Javascript. Bilginin görüntülenmesi için Html/Xhtml'e ihtiyaç duyar, sayfa refresh olmadan Html/Xhtml'de görüntülenen bilgilerin değişmesi içinde Dom'a ihtiyaç duyar. JavaScript ise sayfadaki verileri güncellemek için Dom'u yapılandırmak ve client-

---

<sup>14</sup> [tr.wikipedia.org/wiki/AJAX\\_\(programlama\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/AJAX_(programlama))



server iletişimini başlatmak için kullanılır. Diğer teknolojiler ise Ajax'ın daha işlevsel kullanılması içindir fakat kullanılması da zorunlu değildir.

### 1.1.5. Hazır Kütüphaneler<sup>15</sup>

#### PHP

- ↳ HTML\_Ajax
- ↳ XOAD
- ↳ Xajax
- ↳ Sajax
- ↳ Pajax
- ↳ Class Ajax
- ↳ Pajaj
- ↳ Symfony
- ↳ CakePHP

#### JAVA

- ↳ AjaxAnywhere
- ↳ AjaxTags
- ↳ DWR
- ↳ Echo2
- ↳ Guise
- ↳ JQuery
- ↳ jWic
- ↳ JSON-RPC
- ↳ JRP
- ↳ ICEfaces
- ↳ Pushlets

---

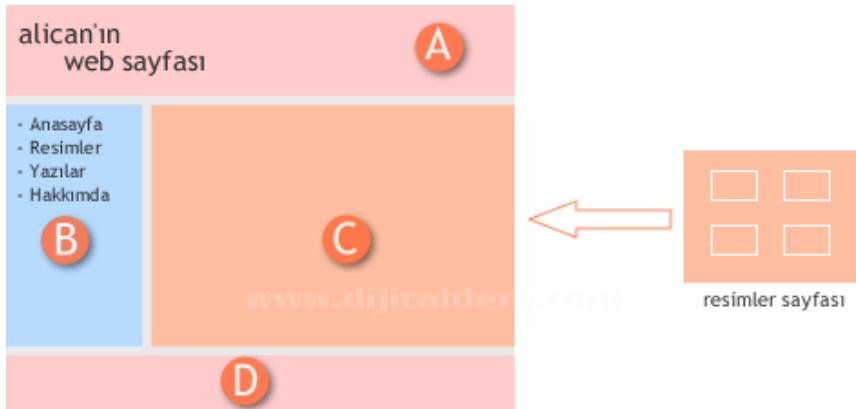
<sup>15</sup> [blog.faikgunay.com.tr](http://blog.faikgunay.com.tr)

## ASP/.NET

- Ajax.NET Professional
- Aspects of AJAX
- Atlas (Microsoft ASP.NET 2.0 AJAX platform)
- Bitkraft
- BorgWorX Ajax.NET
- AutoSuggestBox
- PowerWEB LiveControls for ASP.NET
- MonoRail
- ComfortASP.NET
- OutPost
- DotNetRemoting

### 1.1.6. Neden AJAX?<sup>16</sup>

Bu soruya yanıt bulmak için alttaki web sayfası şablonunu ele alalım. Alican kardeşimiz kendine bir web sayfası hazırlamış. B bölgesine linkler yerleştirmiş. "Resimler" linkine tıkladığımızda C bölgesinde Alican'ın resimlerini görüyoruz. Fakat Alican'ın resimlerini görebilmek için A, B, C ve D bölgelerinin, diğer bir deyişle bütün sayfanın yeniden yüklenmesini bekliyoruz.



Şekil 4: Ajax'ın sitede kullanımı

<sup>16</sup> bm.pamukkale.edu.tr

Ziyaretçilerin tek bir amacı vardır: Görmek istedikleri içeriğe en hızlı bir şekilde ulaşmak. Örneğimizde B bölgesindeki bir linke tıklayıp, C bölgesine Alican'ın resimlerinin gelmesini bekliyoruz. Bizi ilgilendiren tek bir şey var o da C bölgesinde resimleri görebilmek. O esnada A, B ve D bölgeleri bizi ilgilendirmiyor. O halde bizi ilgilendirmeyen bölgelerin yüklenmesini neden bekleyelim ki?

Amacımız C bölgesini en kısa sürede yükletmek. Bunun için FRAME veya IFrame adı verilen Html etiketleri veya Flash gibi alternatif yöntemler de kullanılabilir fakat Ajax son zamanlarda ikisinin de yerini almış durumda.

Ajax tekniği ile web tarayıcıya yalnızca C bölgesinin yenilenmesini belirtiyoruz. Web tarayıcımız bizden bu talebi aldıktan sonra, Alican'ın resimlerinin bulunduğu sayfa ile etkileşime geçiyor. Resimlerin olduğu sayfa hazırlanıyor ve C bölgesine yükletiliyor. Bu esnada kesinlikle A, B ve D bölgeleri yeniden yüklenmiyor ve sabit kalıyor.

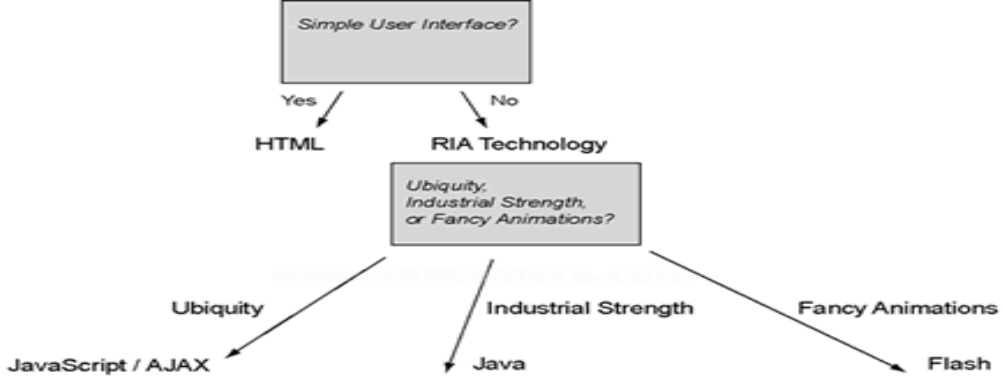
### **1.1.7. Ajax Kullanım Alanları**

Ajax kullanımı oldukça yaygınlaşmaktadır. Web tabanlı uygulamalar Ajax desteği ile çok daha esnek kullanışlı, performanslı bir yapıya kavuşmaktadır.

**Kullanım yerlerine örnek olabilecek bazı konular şunlardır:**

- ↪ Otomatik aramalar,
- ↪ B birine bağlı form seçimleri ve form bilgilerinin yenilenmesi,
- ↪ Sunucuya dosya yükleme,
- ↪ Veri tabanı sorgulamaları

### 1.1.8. Ajax Alternatifleri <sup>17</sup>



Şekil 5: Ajax alternatifleri

Ajax alternatifi olabilecek, zengin kullanıcı arayüzlü ve web tabanlı uygulamalar için;

Dhtml,

Flash,

Java Applets,

ActiveX,

Macromedia Flex/OpenLaszlo ( Flash ),

Integra AltioLive/Nexaweb ( Java Applets ) sayılabilir.

### 1.1.9. Avantajlar

- ✓ HTTP talepleri arka planda gidip geldiği için sayfa yeniden yeniden yüklenmiyor.
- ✓ Sayfalar tekrar tekrar yüklenmediği için ve sadece gerekli veri alışverişi yapıldığından hem kullanıcı / ziyaretçi için hem de site sunucusu için yüksek miktarda trafik / bandwidth tasarrufu sağlar.

<sup>17</sup> www.dijitalders.com

- ✓ Masaüstü yazılımlarda bulunan zengin etkileşimin web`te bulunmaması geçmiş zamanlardan beri web`in en büyük eksiklerinden sayılmış ve her zaman masaüstü yazılımlar karşısında web`in dezavantajı olarak görülmüştür. Ancak bu etkileşim artık Ajax uygulamaları sayesinde gerçekleştirilebilir görünmektedir. Talepler kullanıcı farkında olmadan arka planda gönderilip alındığından ve hızlı olduğundan ( sadece gerekli veriler gidip gelmekte ), kullanıcıya gerçek bir masaüstü yazılımın yaşattığı etkileşimli güzel deneyimleri web üzerinde yaşatmak mümkün olabilmektedir.
- ✓ Aynı şekilde, masaüstü yazılımların dezavantajı olarak görülen her yerden ulaşılamama ve sürekli veri ve ayar taşıma sorunu, web` in doğuşundan beri sahip olduğu her yerden erişilebilir özelliği ve sonradan kazandığı dinamik uygulamaları sayesinde çözülmüş ve artık kullanıcılar masaüstü sorunlarından uzak ancak masaüstü deneyimlere benzer etkileşimli deneyimleri yaşayabilir hale gelmektedirler.
- ✓ Ajax, birçok web tasarımcısının ve uygulama geliştiricisinin bildiği teknolojilerden oluştuğu için, geliştiricilerin bu yaklaşımı öğrenmesi ve bu konsept`e adapte olması çok kolay ve hızlı şekilde gerçekleşmektedir. Zira bu özelliği, son yıllarda hem yabancı hem yerli web çalışanları ve meraklıları arasında oldukça hızlı şekilde yayılmasının altında yatan önemli nedenlerden biridir.
- ✓ Ajax`ın yokluğunda, karmaşık web uygulamaları için kullanılan ve her birinin ayrı ayrı bir çok dezavantajı bulunan Java ve Flash benzeri her ortamda standart olmayan / bulunmayan, browserları oldukça yoran ve trafik harcayan teknolojilerin yerine daha yüksek ve gerçek zamanlı etkileşim sunmakta, daha az kaynak tüketmekte ve uygulama zamanı olarak çok daha az zaman almaktadır.

- ✓ Sunum ve çalışma biçimi açısından hiçbir zaman tam bir standart olamayan ve uygulama açısından sürekli sorunlu olan IFrame ve Popup pencerelerin en azından bu tür uygulamalarda ortadan kalkmasına ve dolayısıyla azalmasına neden olmuştur.<sup>18</sup>
- ✓ Ajax, Css, Dom, Xhtml, Js benzeri teknolojilerin kullanımını gerektirdiği için bu teknolojilerin ve standartların yayılmasını ve gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.
- ✓ Güvenlik nedeniyle güvenilmeyen kullanıcı tabanlı js denetimleri yerine sunucu tabanlı denetimler hızlıca ve basitçe sayfa yenilenmeden ve böylece kullanıcıya zaman kaybı yaşatmadan yapılabilmektedir.<sup>19</sup>
- ✓ Dezavantajlar kısmında bahsedeceğimiz durdur, ileri ve geri butonlarının çalışmaması konusu, aslında bazı dinamik uygulamalarda sorunlara yol açan bu butonların çalışmaması için ihtiyaç duyduğumuz ek çalışmaları ortadan kaldırmaktadır. Mesela kullanıcının geri butonu veya ileri butonu ile session kullanılan dinamik uygulama sayfalarında gezinmesi genellikle istenmez ve bunun için butonların olmadığı popup pencereler veya kısayolların iptal edilmesi gibi yollar kullanılmaktadır. İşte Ajax uygulamalarında dezavantaj olarak görülen bu çalışma şekli aslında bir avantaja dönüştürülebilmektedir.
- ✓ Ajax uygulamalarının dinamik içerik üretme özelliğinden dolayı gene dezavantaj olarak görünen ve üretilen içeriğin arama motorları tarafından taranamaması durumu aslında bazen arama motorlarının ulaşmasını istemediğimiz sayfalarda ek kodlar ( browser, örümcek tanımlama, robotlara yasaklama vb. ) kullanmamıza gerek bırakmamaktadır.

---

<sup>18</sup> Web Uygulamalarında Yeni Bir Yaklaşım ajax seminer notu Eser Sahillioglu

<sup>19</sup> www.belgeler.com

### 1.1.10. DEZAVANTAJLAR

- ✘ Veriler ve sayfalar daha çok kullanıcı tarafında işlendiği için, zaten yüksek miktarlarda işlemci ve bellek kullanan tarayıcılar daha yüksek miktarlarda işlemci ve bellek ihtiyacı duymaktadır. Bu da sınırlı imkanları ve yetenekleri olan bilgisayarlara sahip kullanıcıların Ajax uygulamalarına sahip siteleri gezerken işkence çekmelerine neden olabilmektedir.
- ✘ Ajax, web sayfalarında kullanımına oldukça alıştığımız ve bir kullanılabilirlik standardı kabul edilen ve olmazsa olmaz şeklinde tabir edilen browser fonksiyonlarından durdur, geri ve ileri ( Stop / Back / Forward ) butonlarını kullanılamaz hale getirmektedir. Geri ve ileri butonları sayfanın tekrar yüklenmesi yani normal Http başlıkları ve talepleri gönderilmesi ile işlevsel hale gelir. Ancak Xmlhttprequest ile gönderilen talepler geri ve ileri butonlarına etki etmediğinden, ileri ve geri butonlarını kullanmaya alışan tüm kullanıcılar bir önceki sayfaya veya bir sonraki sayfaya gitmekte sorun yaşayacaklardır. Bu da doğal olarak sitenin iyi bir deneyim yaratmasından çok antipati toplamasına neden olacaktır.
- ✘ Her ne kadar şuanda ileri, geri ve durdur butonları Ajax uygulamalarında kullanılabilir hale getirilse de, onları kullanılabilir hale getirmek için ek kodlar, fonksiyonlar ve hatta kod kütüphaneleri gerekebilmektedir. Bu da tarayıcının daha çok çalışması ve dolayısıyla ilk maddede bahsedilen daha çok kaynak tüketmesi anlamına gelmektedir.
- ✘ Durdur, Geri ve İleri butonlarının işlemez hale gelmesine ek olarak browserlar'ın bookmark özelliği de devre dışı bırakılmaktadır. İşlevsel browser butonları gibi bookmark özelliğini de çalışır hale getirmek için ek kodlar gerekmektedir. Bu sorun aynı zamanda uygulama aşamalarının/adımlarının ve bağlantılarının bilinmemesi ve paylaşılamaması anlamına da gelmektedir.<sup>20</sup>

---

<sup>20</sup> Web Uygulamalarında Yeni Bir Yaklaşım ajax seminer notu Eser Sahillioglu

- ✘ Bağlantıların ve sayfa içeriğinin dinamik ve eşzamanlı üretilmesi aynı zamanda bu site içeriklerinin arama motorları tarafından indexlenmemesine neden olmaktadır. Bu da bin bir güçlükle zahmetle hazırladığınız sitenizin ve uygulamanızın içeriğinin arama motorlarında kaydedilmemesi ve bulunamaması anlamına gelmektedir.
- ✘ IE'de XMLHttpRequest nesnesi bir ActiveX nesnesi olduğundan ve ActiveX bazı firma veya kullanıcı bilgisayarlarında varsayılan olarak güvenlik gerekçeleriyle engellenmiş olduğundan Ajax uygulamaları çalıştırılmayabiliyor. Her ne kadar bunun için de çözüm çalışmaları yapılmış olsa da bu konu şuanda hala en çok kullanılan browser olarak görünen IE'nin kullanıcıları için sorun teşkil etmektedir.<sup>21</sup>
- ✘ Kullanılabilirlik ve erişilebilirlik kurallarına ve standartlarına göre, yapılan uygulamanın hazırlandığı teknolojilerin var olmadığı browser türlerinde veya özelliklerinde çalıştırılabilmesi için uyumluluk çalışmaları yapılması gerekmektedir. Bu da fazladan zaman, emek ve nakit harcanması anlamına gelmektedir. Bu da özellikle devlet kurumlarına veya bu standartlara ve kurallara uygun veya yüksek sayıda kullanıcısı olan web siteleri isteyen firmalara hazırlanacak uygulamalar ve sitelerde dikkat edilmesi gereken bir konudur.<sup>22</sup>
- ✘ Buna benzer şekilde, bazı durumlarda düzgün bir statik sayfa gibi çıktı alamama ve çıktı sorunları yaşatabilmektedir. Ayrıca sayfaların kaydedilmesinde de istenen sonuçlar elde edilemeyebilmektedir.
- ✘ Klasik web uygulamalarında kullanıcı profili ile ilgili veri toplamak biraz da kullanıcıya bağlıydı. Ancak Ajax ile biz kullanıcılar farkında olmadan hakkımızda ve özellikle web hareketlerimiz ile ilgili oldukça fazla bilgi toplanabilme olanağı

---

<sup>21</sup> library.ict.az

<sup>22</sup> elifkapar.blogspot.com



doğmuş oldu. Bu web çalışanları için yeni bir avantaj, kullanıcılar için de bir dereceye kadar dezavantaj sayılabilir.<sup>23</sup>

Örnekleme gerekirse, doldurduğunuz bir formda hangi kutuları işaretlediğimiz, veya işaretleyip kaldırdığımız, yazıp sildiklerimiz, bir alanda bekleme süremiz, fare imlecini en çok nerede gezdirdiğimiz gibi hareket, davranış veya alışkanlıklarımız artık siz farkında olmadan elde edilebilir, kaydedilebilir ve kullanılabilir olmuştur.

### 1.1.11. Hızlı Yayılmasının Nedenleri

- ➔ Yukarıda, Ajax'ın bilinen ve kullanılmakta olan teknolojilerin beraber kullanımından çıktığından ve bu nedenle yeni çıkan teknolojilerden ve web uygulama yaklaşımlarından daha hızlı yayıldığından bahsetmiştik. Buna ek olarak açık kaynak kodlu olarak hazırlanan kod kütüphanelerinin artması ve gelişmesi de bu yaklaşımın yayılmasında önemli bir etken olmuştur.
- ➔ Ancak Ajax'ı e popüler hale getiren ve isminin sıkça duyulmasına ve merak uyandırmasına neden olan şey, Google'ın Gmail, Google Suggest ve Google Maps gibi yeni web hizmetlerinde bu teknolojiyi oldukça sağlam ve neredeyse masaüstü deneyimlerle yarışacak kadar etkileşimli ve kullanıcı dostu bir şekilde kullanması olmuştur. Burada kullanılan yeni özellikler hem kullanıcılarda hem web çalışanlarında merak uyandırmış ve benzer özellikleri kendi sitelerinde de kullanmaya yönelerek benzer etkileşimli deneyimleri kendi kullanıcılarına da yaşatma isteği ve çalışmalarıyla Ajax'ın oldukça hızlı yayılmasına katkıda bulunmuştur. Son olarak Yahoo'nun satın aldığı Flickr ve benzeri çok kullanıcıli siteler de Ajax'ın deneyimini kullanıcılarına yaşatarak daha hızlı yayılmasına katkıda bulunmuştur.<sup>24</sup>

---

<sup>23</sup> [blog.faikgunay.com.tr](http://blog.faikgunay.com.tr)

<sup>24</sup> [belgeler.cs.hacettepe.edu.tr/yayinlar/](http://belgeler.cs.hacettepe.edu.tr/yayinlar/)

- ↳ Bir başka neden de artık hemen hemen tüm belli başlı browserların standartlara uygun şekilde üretilmesi ve Ajax'ta kullanılan teknolojileri ve standartları tam olarak destekliyor olmasıdır. Kullanılan teknolojilerin de olgunlaşmış, oturmuş ve standartlaşmış olması da ek olarak avantaj sağlamıştır.
- ↳ Yukarıda bahsedilen ve web' in en büyük eksiklerinden biri olan masaüstü yazılımlardaki etkileşim ve hız, sayfalar yenilenirken/yeniden yüklenirken beklemekten sıkılmış kullanıcılara Ajax uygulamalarıyla sağlanmış ve kullanıcılar da bu tür uygulamalara rahatlıkla alışmış ve adapte olmuşlardır. Hem masaüstü yazılımlarının hızı, etkileşimi ve deneyimi web' in her yerden erişim gibi özellikleri ile buluşunca Ajax kısa sürede çokça talep edilir ve kullanılır hale gelmiştir.
- ↳ Ek olarak bu sözcüğün okunuş ve yazılış olarak kısa ve kolay olmasının yanı sıra daha önceden ünlü bir futbol takımının da ismi olarak kulaklarımızın aşına olmasının da etkisini unutmamak gerekir.

### 1.1.12. Geniş Çapta Ajax Kullanan Sitelerden Örnekler

- ↳ Google Suggest
- ↳ Flickr
- ↳ [http : //www.flickr.com](http://www.flickr.com)
- ↳ Backbase
- ↳ <http://projects.backbase.com/RUI/shop.html>
- ↳ <http://www.backbase.com/demos/travel>
- ↳ <http://www.backbase.com/demos/RSS/>
- ↳ <http://projects.backbase.com/RUI/portal.html>
- ↳ Gmail
- ↳ [http : //www.gmail.com](http://www.gmail.com)
- ↳ Google Map
- ↳ Live mail

### 1.1.13. Ajax Gerçekten İhtiyaç mı Yoksa Bir Moda mı?

Klasik web sayfaları çok fazla veri akışı gerektirir. Gayet iyi biliriz ki bir web sitesinde ne kadar çok animasyon, resim, yazı aynı anda bir sayfada yer alırsa o sayfa o kadar yavaş yüklenir. Bir de böyle bir sayfa, her küçük değişiklik için yeniden yüklenmesi gerekirse kullanıcı için hiç konforlu olmayan bir durum ortaya çıkar. Kullanıcı dışında da aynı sayfayı defalarca üretmek zorunda kalan sunucular da performansını yitirmeye başlayacaklardır. Zaten bu sıkıntılar nedeni ile Ajax ortaya çıkmış ve bu sıkıntıları ortadan kaldırmıştır.

Trafiği çok yoğun olmayan ve genelde statik olan bir web sitesinde Ajax kullanmak çok anlamlı olmayabilir ama tersi bir durum için büyük önem taşır.

Eğer web sitemizde herhangi bir düğmeye, linke(bağlantıya) tıklanıldığında içeriğin herhangi bir bölümünü sayfayı refresh ( yenileme ) etmeden, sunucudan aldığımız bilgi ile doldurabiliyorsak Ajax kullanabiliyoruz demektir.

Ajax kullanımı bu kadar basitken geliştirilen toolkit ve library'lerin büyüklüğü de ne diye bir soru gelebilir aklımıza. Önceleri sadece Javascript library olarak ortaya çıkan birçok girişim, günün popüler akımında yer bulabilmek için Ajax özellikleri ekleyerek, Ajax Framework ismini almışlardır. Ajax, ön yüze yönelik bir durum olduğu için önyüz görsellerini zenginleştiren ek özellikler bulunduran toolkitler daha çok ilgi görmüştür. Mesela hazır Tab menü , Treview menü ve window içeren Ajax Toolkitler geliştiriciler üzerinde büyük ilgi uyandırmıştır. Bunlar önceden de var olan yapıları ancak Ajax ile daha kullanışlı olmuşlardır. Web geliştirici istiyor ki hem bir Ajax Toolkit kullanayım hem de Ajax'ı verimli kullanabileceğim hazır görselleri de içeren bir Toolkit kullanayım. Geliştiriciler, yıllardır uygulama geliştirme anlamında yetersiz bulunan web ortamı yüzünden artık bu tip Javascript Library'lerin desteği ile geçen fakir yılların acısını çıkarmaya çalışmaktadır.

#### **1.1.14. Ajax Gelecek Vaat Ediyor Mu?**

Her beş on yılda bir yeni akımın ortaya çıktığı yazılım dünyasında Ajax veya Web 2.0 kavramları önümüzdeki beş on yılın yeni akımı olacak gibi görünüyor. İnternet hızının artması, web üzerinden sağlanan hizmetlerin sayısında büyük artış sağlamıştır. Yakın gelecekte birçok yazılım ihtiyacının internet üzerinden sağlanacağını tahmin etmek zor değil. Bu servislerin geliştirilmesinde Ajax bir prototip olacaktır çünkü klasik web üzerinde uygulama geliştirme yöntemleri yetersiz kalmaktadır.

## 1.2. Elektronik Kitap ( e-kitap )

### 1.2.1. Ansiklopedi'nin Tanımı

**Ansiklopedi**, birçok bilginin yöntemli ve çoğu zaman alfabetik bir sıra ile düzenlenmesinden elde edilen başvuru kaynağı kitaplara ya da buna benzer olarak hazırlanmış yayınlara verilen isimdir.

Köken olarak eski Yunanca'daki (ἐγκύκλιος παιδεία, *enguklios paideia*) en (içinde), kyklos (çember), paedeip (eğitim) sözlerinden veya bugün genel eğitim dediğimiz bir kelimedenden gelmektedir. Buradaki bilgiden, bilinmeye değer bilgi manası anlaşılmalıdır.<sup>25</sup> Ancak zamanla bu pratik anlamını kaybederek, gittikçe akli ve bilimsel yollarla elde edilen bilgilerin tasnif ve tertip edildiği kapsamlı çalışmalar anlamına yaklaştı. Ansiklopediden de, hazırlayanların önemli kabul ettiği konular hakkında kesin bilgi vermesi beklenir. Bu isim, bazen bilimin belirli bölümünün ayrıntılarıyla ve sistemli bir şekilde incelendiği kitaplar için de kullanılmaktadır.

Ansiklopediler, sözlükler gibi yalnız bir kelimenin çeşitli anlamlarını veren eserler değildir. Çok değişik konular hakkında oldukça geniş ve olaylara dayanan bilgiler verirler. Maddeler, harf sırasına göre dizildiği gibi, sistematik de olabilir. Ansiklopediler, lügatlar gibi yalnız bir kelimenin çeşitli manalarını veren eserler de değildir. Ansiklopedilerin mümkün olduğu kadar tarafsız hazırlanmaları beklenirse de, ister istemez hazırlayanların fikir ve kanaatleri muhtevalarından belli olur. Bu zaafıtan kurtulabilen yok gibidir. Ansiklopedilerin iki önemli özelliği, konuların yöntemli düzenlenmesi ve her şeyi içine almasıdır.

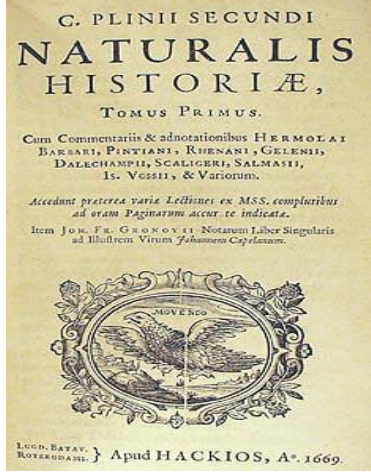
### 1.2.2. Ansiklopedi'nin Tarihçesi

Dünyadaki tüm bilgiyi tek çatı altında toplamak ilk olarak Mısır'daki İskenderiye Kütüphanesi'nin kuruluş amacıydı. Ama başarılı olduğu söylenemez.<sup>26</sup> Tarihsel araştırmalardan anlaşıldığına göre, ilk ansiklopedinin Platon'un

<sup>25</sup> Wikipedia (Vikipedi ) <http://tr.wikipedia.org>

<sup>26</sup> Prof. Dr. Ural Akbulut ODTÜ Kimya Bölümü "Wikipedia Ansiklopedileri Raftan İndirtti " Şubat 2012

öğrencilerinden Speusippus tarafından IV. asırda yazıldığı tahmin edilmektedir.<sup>27</sup> Bu eser zamanımıza ulaşmamıştır. Bunun yanında Latin yazarlarından Terentius Varro (M.Ö.116-27)'nun hazırladığı ve aritmetik, geometri, mimari, müzik vb. konuları işleyen “Disciplinarium”u belirtmek gerekir.<sup>28</sup>



**Resim 1:** Pliny'nin M.S. 77' de yazdığı ansiklopedinin (Doğa Tarihi) 1669'da basılan kopyasının kapak resmi

Bilinen ilk ansiklopedi, Romalı Pliny'nin M.S. 70'lerde yazdığı “Doğa Tarihi” adlı eserdir. El yazması olan bu ansiklopedi 1669'da matbaada basıldı. Ansiklopedide doğa tarihi, tıp, mimari, sanat, coğrafya ve jeoloji konuları işlenmişti. Isidore, M.S. 630'da 20 ciltlik bir ansiklopedi yazdı. Müslüman alim El Razi'nin ve İbn-i Sina'nın M.S. 900'lerdeki ansiklopedileri tüm dünyada ilgi gördü.<sup>29</sup>

Bir diğer rivayete göre 1559 yılında Basle'de Encyclopaedia Seu Orbis Disciplinarum adıyla yayınlanan kitabın, dünyadaki ilk ansiklopedi olduğu bilinir. Yazarı Paul Scalich idi. Kitabın adı, "Bir daire içinde öğrenmek" anlamına geliyordu.<sup>30</sup>

Orta Çağda, bütün bilgilerin tek bir ciltte toplanması için büyük gayretler sarf edilmiştir. Bunlardan biri Dominikli yazar Beauvais'li Vincent tarafından hazırlanmış olup yazarın ifadesiyle zamanın bütün bilgilerini içermekteydi.<sup>31</sup>

Rönesans döneminde ansiklopedi sayısı arttı ve kalite yükseldi. İngiliz T. Browne 1646'da ilk kez ansiklopedi kelimesini kullandı. İçindeki konuların alfabetik bir

<sup>27</sup> [www.Delinetciler.net](http://www.Delinetciler.net)

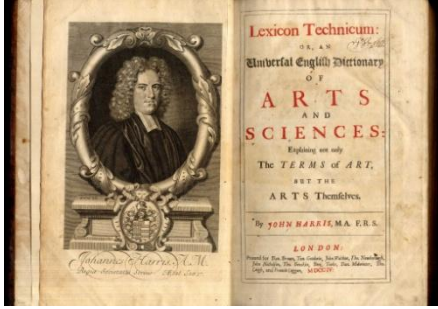
<sup>28</sup> [www.edebiyol.com/edebiyat\\_sozlugu.html/](http://www.edebiyol.com/edebiyat_sozlugu.html/)

<sup>29</sup> Prof. Dr. Ural Akbulut ODTÜ Kimya Bölümü “Wikipedia Ansiklopedileri Raftan İndirtti ” Şubat 2012

<sup>30</sup> [www.tarihteilkler.com](http://www.tarihteilkler.com)

<sup>31</sup> [www.Frmartuklu.Net](http://www.Frmartuklu.Net)

sıraya dizildiği ilk ansiklopedi ise, Antoine Furetiere tarafından hazırlanan "Dictionnaire Universel" dir. 1690 yılında Paris'te yayınlandı.<sup>32</sup>



**Resim 2:** John Harris's Lexicon Technicum, 1704

İngilizce dilinde ilk ansiklopedi de, John Harris'in "Lexicon Technicum" adlı yapıtıdır Londra'- da 1704 yılında basıldı.<sup>33</sup>

Bölümler halinde yayınlanan ilk ansiklopedi ise, Johann Zelder yönetiminde hazırlanan 64 ciltlik Universal Lexicon'dur. Konusunda uzmanlaşmış yazarların katkılarıyla hazırlanan bu ansiklopedi, Leipzig'de, 1731-1750 yılları arasında çıkarıldı.<sup>34</sup>



**Resim 3:** 1773'te basılan kolektif çalışma

17. ve 18. yüzyıllarda alfabetik sıraya göre düzenlenmiş ansiklopedilerin yayınlandığı görülmektedir. Bunlardan ilki, İtalyan Marco Coronelli'nin yarım bıraktığı eseridir. Kolektif çalışma sonucunda gerçekleştirilen ilk ansiklopediyi kitapçı Le Breton, Paris'te yayınlamıştır. "Eneydopedie on dictionnaire raisonne des sciences des arts et des metiers" (ansiklopedi veya bilim, sanat ve mesleklerin açıklamalı sözlüğü) adını taşıyan eseri, felsefeci Denis Diderot ile matematikçi Jean Jean d'Alembert idare ettiler. Ortak bir çalışma sonucu, bir yazar yerine pek

çok uzman tarafından hazırlanan ve genel sistemi yayınlayanlar tarafından tespit edilen bir eser olarak ortaya çıkmıştır.<sup>35</sup>

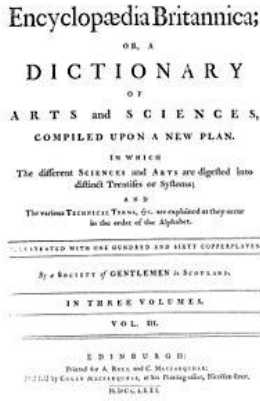
<sup>32</sup> www.ilkkimbuldu.com

<sup>33</sup> www.dolukonu.com

<sup>34</sup> www.tarihteilkler.com

<sup>35</sup> tr.wikipedia.org

Bu yol modern ansiklopedileri hazırlatanların hemen hepsi tarafından benimsenmiştir. Böylece ansiklopedi daha doğru bilgiler verirken eserin daha geniş ve tarafsız olması da sağlanmıştır.



Resim 4: Ansiklopedi Britannica 3.baskı

İngilizlerin ünlü **Encyclopedia Britannica**'sı, Fransızların **Encyclopédie**'si ile hemen hemen aynı zamanda yayınlanmıştır. 1768-1771 arasındaki ilk baskısından itibaren kendine has bir özelliğe sahip olmuştur. Büyük ikinci baskısı 1910-1911'de yayınlanmıştır. 1929'daki 14. baskısından itibaren 24 cilt olarak ABD'de yayınlanmaktadır.<sup>36</sup>

Ansiklopedi yayını, 19. yüzyılda yayılmış ve hemen hemen her ülke, kendi ansiklopedisine 20. yüzyılın ortasında sahip olmuştur. Başlıca ansiklopediler; **Enciclopedia Italiana** (İtalyanca, 1925), **Enciclopedia Universal Ilustrada** (İspanyolca), **Encyclopedia Americana** (İngilizce) 30 cilt olarak ve 1957 - 1960 arasında ikinci baskısı yayınlanan **Bolşaya Sovetskaya Entsiklopedya** (Rusça) 93 cilt olarak yayınlanmıştır.<sup>37</sup>

### İslam dünyasında ve Türkiye'de ansiklopedi :<sup>38</sup>

Müslümanlar ansiklopedi karşılığında Külliyyat, Dairat-ül-mearif, Muhit ül-mearif, Kamus, Mevdua, Tabakat ve Mevsu'at gibi isimler kullanmışlardır. İslam tarihinde ve Osmanlı Devletinde yapılan ansiklopedi çalışmalarının pek azı genel ansiklopedi niteliğindedir. Genel ansiklopedi niteliğini kazananların bazıları şunlardır:

Farabi'nin **İhsau'l-Ulum ve Et-Ta'lim-us-Sani**'si, İbn-i Sina'nın **Eş-Şifa**'sı, **Resail-i İhvan-ı Safa**, Ebu Hayyan Tevhidi'nin **Risale fi'l-Ulum**'u, Şah Veliyyullah Dehlevi'nin **Huccet-ullah-il-Baliga**'sı, Nev'i'nin **Netayicü'l-Fünun**'u, Taşköprüzade'nin **Miftah-us-Seade**'si (Bu eser müellifin oğlu tarafından **Mevduat-ul-Ulum** adıyla Türkçeye tercüme edilmiştir.) ayrıca Katip Çelebi'nin **Keşf-üz-Zünun**'u,

<sup>36</sup> [www.Frmartuklu.Net](http://www.Frmartuklu.Net)

<sup>37</sup> <http://tr.yenisehir.wikia.com/wiki/Ansiklopedi>

<sup>38</sup> [www.filozof.net](http://www.filozof.net)



Erzurumlu İbrahim Hakki'nın **Marifetname**'si, Şemseddin Sami'nin **Kamus-ul-A'lam**'ı, Emrullah Efendinin **Muhit-ul-Mearif**'i (1900), Mehmed İzzet'in **Rehber-i Umur-i Beytiye**'si (3 cilt, 1908), Ali Seydi'nin **Musavver Dairet-ul-Mearif**'i, Ahmed Rıfat'ın **Lugat-ı Tarih ve Coğrafya**'sı (1881), Batrik el-Bustani'nin **Dairet-ul-Mearif**'ini (1900) saymak gerekir.

Özel manada ansiklopedik eserler çok daha fazla telif edilmiştir. Bunlar değişik isimler altında toplanmışlardır. Daha ziyade kullanılan tabir “tabakat”tır. İbn-i Sa'd'ın **Tabakat**'ı, İbn-i Subki'nin **Tabakat-ül-Kübra**'sı, İbn-i Cülcül'ün **Tabakat-ül-Etibba ve'l-Hükeması**'nı zikredebiliriz. Ayrıca tıp sahasında İbn-i Sina'nın **El-Kanun fi't-Tıp**, Zekeriya Razi'nin **El-Havi**'si, edebiyat sahasında Kaşgarlı Mahmud'un **Divanü Lugat-it-Türk**'ünü sayabiliriz.



Resim 5: Hayat Ansiklopedisi

Cumhuriyet devrindeki ansiklopedik çalışmalara gelince; ilk yayınlanan ansiklopedi **Hayat Ansiklopedisi**'dir. Daha sonra 1940'ta **İslam Ansiklopedisi** yayınlanmıştır. 1943'te **İnönü Ansiklopedisi**, (1950'den sonra Türk Ansiklopedisi olarak yayını tamamlamıştır). 1961'de Hayat Yayınlarının hazırladığı **Hayat Ansiklopedisi**, 1968'de Arkin Kitabevinin çıkardığı **Cumhuriyet Ansiklopedisi** ilk genel ansiklopedilerdir. Son yıllarda ise genel ve özel birçok ansiklopedi çıkarılmaktadır.

### 1.2.3. Multimedya Ansiklopedileri

Multimedya (çoklu ortam) terimi, temel olarak farklı iletişim türlerinin kendi aralarında karışması olayını özetler. Örneğin bir metin resimlerle, konuyu daha derinlemesine inceleyen bir filmle ya da bir müzisyenin hayatından bahsediyorsa onu hatırlatan bir melodiyle zenginleştirilebilir. Ama hepsi bu kadar değil... Yaratılan ya da okunan belgenin türüne göre, hayal gücünüzün yaratacağı seslerden gerçekçi animasyonlara ve her tipte macera senaryolarına kadar sayısız öğeden de yardım

alabilirsiniz. Her şey zevke göre gerçekleştirilebilir ve bu noktada multimedya tanımına giren bir ürünün diğer temel karakteri ortaya çıkar: Etkileşim.<sup>39</sup>

**Etkileşim:** Bir programda olayların gelişimine etki edebilme olanağı. Örneğin ekrandaki sorulara cevap vermek böyle bir olaydır. Etkileşimlilik kavramı, televizyon gibi tek yönlü öğrenmeyi değil, karşılıklı etkileşimi temel alır. Etkileşim yani interaktivite ile bilgisayarla programa karışma, müdahale etme olasılığınız var.<sup>40</sup>

Multimedya ansiklopedisi terimi ile kalın ciltlere ayrılmış ansiklopedilerin yerine geçen yazılımlar anlaşılıyor. Eğer bir hayvan hakkında her şeyi bilmeniz gerekiyorsa, ekranda ilgili harfi tıklayarak aradığınız bilgilere ulaşabilirsiniz. Hayvanın nerelerde yaşadığı, diğer hayvanlarla benzerlikleri gibi bilgileri bulmak için saatler harcamanıza gerek yok. Böylece cilt cilt sayfaları karıştırarak zaman kaybetmeniz de gerekmez. Multimedya yazılımlarını taşımakta en çok kullanılan ve ideal olan araç Cd-Rom'dur. Cd-Rom sayesinde çok büyük miktarlarda ve değişik tiplerde bilgi depolanabilir.

Multimedya Cd'lerinde çok geniş ve renkli bir içeriği kullanarak araştırma yapabileceğimiz sayısız seçenek bulunmaktadır. Ayrıca farklı konulara ilişkin görüntü ve ses kayıtları da vardır. Yine az önceki örnek üzerinden ilerlersek, bu tip bir Cd'de kuşların ötüşlerinin veya farklı türlerin iletişiminin olduğu ses kayıtlarını, beslenmeleri üzerine kısa filmleri bulmanız da mümkün. Ansiklopedik ürünler arasında yer alan klasik sözlükler de çoklu ortam yazılımlarından bir diğeridir. Sözlük Cd-Rom'ları kullanıcılara birçok ekstra özellik sunabilir.

### **1.2.3.1. Multimedya ansiklopedinin oluşumu**

Britannica ilk multimedya (Cd-Rom) ansiklopediyi *Compton'un MultiMedia Ansiklopedisi* başlığında 1989 yılında piyasaya sürmüştür. Aslında 1985 yılında en erken multimedya ansiklopedi Grolier tarafından yayınlanan *Akademik Amerikan*

---

<sup>39</sup> [www.chip.com.tr](http://www.chip.com.tr)

<sup>40</sup> [www.egitmenim.com/Bilgisayar/medya1.html](http://www.egitmenim.com/Bilgisayar/medya1.html)

Ansiklopedisidir. Fakat bu ansiklopedi sadece yazı türünden ibaretti. Bu ansiklopediye 1990 yılında sabit resimlerin eklenmesi ile 1992 yılında Grolier'in yeni multimedya ansiklopedisi adıyla yayınlamıştır. Compton Cd-Rom ansiklopedi türevleri *Compton'un Muhtasar Ansiklopedisi*, *Compton'un Aile Ansiklopedisi* ( CdRom, 1991) ve *Compton Etkileşimli Ansiklopedisi* (CdRom, 93, 95-99 sonra 2000 ve 2001) idi.<sup>41</sup>

1993'te R. Gates, internet üzerinden bir ansiklopedi oluşturmayı önerdi. Ancak Intermedia adını verdiği ansiklopedi için verimli bir sistem kuramadı. R. Stallman, gönüllülerin yazacağı ücretsiz bir ansiklopediyi 1999'da önerdi. GNUPedia adıyla açılan ansiklopedi, Wikipedia başarılı olunca kapandı.<sup>42</sup> Zaman ilerleyip internet yaygınlaştıkça internet üzerindeki ansiklopediler Cd-Rom'lardaki ansiklopedilerden daha çok rağbet görmeye başlamıştır.

#### 1.2.4. İnternetteki Ansiklopediler

Ansiklopediler, yıllar boyunca insanlığın en önemli başvuru kaynaklarından birisi olmayı başarmışlardır. Eğer biraz dikkatliyse, ziyaret ettiğimiz tüm evlerde en azından bir adet ansiklopedi seti bulunduğunu mutlaka fark etmişizdir. Çünkü ansiklopediler, kişisel bir kütüphane için vazgeçilmezler arasında yer almaktadırlar. Herhangi bir konuda bilgi edinmemiz gerektiğinde, çoğu zaman evimizdeki ansiklopedi ciltlerinden yardım almayı deneriz. Bu ciltlerin arasında bulunmayacak bir bilgi neredeyse yoktur.

Ansiklopedi dendiğinde aklınıza sadece ciltler dolusu bilgi gelmemeli. Gelişen dijital teknoloji, ansiklopedileri sayfalardan ayırarak bilgisayar ekranlarına taşımaya başladı bile. Günümüzde internet üzerinde yayınlanan çok sayıda "online" ansiklopedi bulmamız mümkün. Bu bölümde internet ansiklopedilerinden bahsedeceğim. İşte, bahsettiğimiz "online" ansiklopedilerden birkaçı...

---

<sup>41</sup> tr.wikipedia.org

<sup>42</sup> www.uralakbulut.com.tr

[en.wikipedia.org/wiki](http://en.wikipedia.org/wiki)

Ücretsiz bir online ansiklopedi olan Wikipedia, özellikle ana bilim dalları üzerinde yoğunlaşmış bir site. Ansiklopedinin en çok ilgi çeken özelliği ise, kullanıcıların kendi aralarında tartışma yapmalarına olanak tanınması.

[www.britannica.com](http://www.britannica.com)

Dünyaca ünlü Britannica ansiklopedisi de, internet üzerinde yayın yapan ansiklopediler arasındaki yerini almış. Birçok farklı kategori altında toplanan sayısız bilgi arasında, aradığınız hemen her şeye kolay yoldan ulaşmanız mümkün.

[www.encyclopedia.com](http://www.encyclopedia.com)

[www.webopedia.com](http://www.webopedia.com)

Kapsamlı bir bilgisayar ve internet ansiklopedisi. İngilizce içerik sunan bu site, bilgisayar ve internet konularına meraklı olan hemen herkesin ilgisini çekecektir.

[www.pantheon.org/mythica](http://www.pantheon.org/mythica)

Mitolojik konular üzerinde uzmanlaşmış "online" bir ansiklopedi sitesi.

[www.encyclopedia.com](http://www.encyclopedia.com)

İngilizce içerik sunan geniş kapsamlı bir "online" ansiklopedi sitesi. Sitede hemen her türlü konu hakkındaki bilgilere ulaşmanız mümkün.

#### 1.2.4.1. Microsoft Encarta <sup>43</sup>

**Microsoft Encarta** Microsoft Corporation tarafından 1993-2009 yılları arasında yayınlanan dijital multimedya ansiklopedidir. Başlangıçta bir **Cd-Rom** ürün olan Encarta daha sonra Internet tabanlı bir entegrasyonu kapsayacak şekilde genişletildi ve diğer Microsoft ürünleri ile birlikte kullanıldı.

2008 de tam İngilizce sürümü *Encarta Premium*, itibariyle , 62.000 den fazla makale birçok fotoğraf ve resim, müzik klipleri, video, interaktif içerikleri, zaman

---

<sup>43</sup> en.wikipedia.org/wiki/**Encarta**

çizelgeleri, haritalar, atlas ve ödev araçları oluşan içerikleri internet üzerinden her sene kayıt yaptırarak ya da Cd veya Dvd'sini satın alarak sahip olunabiliyordu.

<b><u>Geliştirici (lar)</u></b>	<u>Microsoft</u>
<b><u>Durduruldu</u></b>	2009/Ağustos 2008; 3 yıl önce
<b><u>Kalkınma durumu</u></b>	Durduruldu
<b><u>İşletim sistemi</u></b>	<u>Microsoft Windows</u>
<b><u>Tip</u></b>	<u>Ansiklopedi</u>
<b><u>Lisans</u></b>	<u>Tescilli ticari yazılım</u>
<b><u>Web sitesi</u></b>	<u>Eskiden</u> <u>encarta.msn.com</u>

Microsoft Encarta markası altında Almanca, Fransızca, İspanyolca, Hollandaca, İtalyanca, Portekizce ve Japonca birçok başka dilde ansiklopedi yayınlamıştı. İngilizce dili dışındaki diller lisanslı ulusal dillerdeki kaynaklardan faydalanıp oluşturulmuştu. Örneğin, Hollanda versiyonunda *Winkler Prins* ansiklopedisindeki Hollandaca içerik vardı.

Mart 2009 yılında, Microsoft Encarta disk ve online versiyonlarını durdurduğunu duyurdu. Japonya hariç tüm ülkelerde MSN Encarta sitesi 31 Ekim 2009 tarihinde kapanmıştır. Japonya'nın Encarta sitesi ise 31 Aralık 2009 tarihinde kapanmıştır. Microsoft, 2011 yılına kadar

dictionary.msn.com 'da Encarta online sözlük çalışmalarına devam etmiştir. Yazılımı durdurmasına rağmen, Microsoft ansiklopedinin 2009 baskısı satın alımından kaynaklanan 2012'ye kadar üç yıl daha Encarta kullanıcılar için ürün desteği sunmaya devam ediyor.

### 1.2.4.2. Encyclopædia Britannica<sup>44</sup>



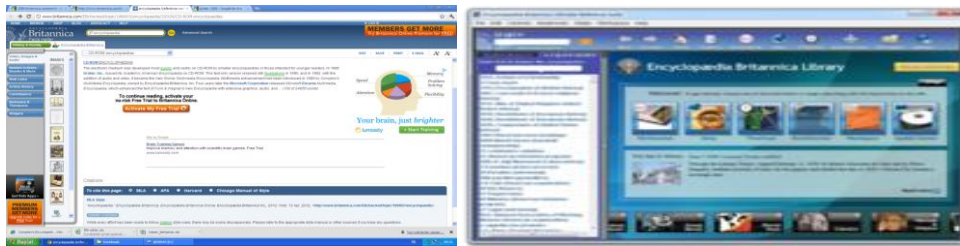
**Encyclopædia Britannica**, dünyanın en uzun süredir yayınlanan İngilizce genel kültür ansiklopedisi. Eğitimli yetişkin kullanıcıları hedef alan bir ansiklopedidir. İlk baskısı 1768'de İskoçya'nın Edinburgh

**Resim 6:** Ansiklopedi Britannica'ın günümüzdeki yazılı örneği. Şehrinde basılmıştır. 100 sürekli editör ve 4400 katılımcı yazar tarafından hazırlanır. Encyclopædia Britannica özel bir şirketin ürünüdür. Geniş bir kesim tarafından dünyanın en gelişmiş akademik ansiklopedisi kabul edilir.

### Tarihçe<sup>45</sup>

The Encyclopædia Britannica; or A Dictionary of Arts and Sciences (Encyclopædia Britannica veya bir Sanat ve Bilimler sözlüğü) adıyla ilk kez 1768'de, İskoçya'nın Edinburgh şehrinde, Andrew Bell ve Colin Macfarguhar tarafından parça parça basılmaya ve yayınlanmaya başlandı. 1771'de tamamlanan ansiklopedi 2391 sayfadan ve üç ciltten oluşuyordu. Başlıca konular hakkında detaylı bilgi içeren bu ilk sürüm, teknik konular hakkında da sözlük benzeri kısa açıklamalar içeriyordu.

### Elektronik sürümler<sup>46</sup>



**Resim 7:** Ansiklopedi Britannica elektronik sürümler

<sup>44</sup> "Encyclopædia Britannica." *Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite*. Chicago: **Encyclopædia Britannica**, 2008

<sup>45</sup> Kister, KF (1994). *Kister's Best Encyclopedias: A Comparative Guide to General and Specialized Encyclopedias*, 2nd ed., Phoenix, AZ: Oryx Press

<sup>46</sup> Sader, Marian; Lewis, Amy (1995). *Encyclopedias, Atlases, and Dictionaries*. New Providence, NJ: R. R. Bowker (A Reed Reference Publishing Company).

1990'ların başında Britannica Cd-Rom olarak da piyasaya sürüldü. Tek Cd'lik bu ilk sürüm sadece yazıdan oluşuyordu. 1995'te piyasaya sürülen iki Cd'lik sürüm yazıların yanı sıra resimleri de içeriyordu. 1997'de buna ses ve videolar da eklendi. Dvd sürümü 1999'da piyasaya sürüldü.

1994'te *Britannica Online* adıyla dünyanın ilk internet ansiklopedisi olarak çevrimiçi yayına başladı. <http://www.eb.com> adresini kullanan ansiklopediye ücret karşılığı abone olunabiliyordu. Beş yıl sonra temel ansiklopedinin yanı sıra arama motoru, konu kataloğu, güncel olaylar ve denemeleri de içeren *Britannica.com* yayına başladı ve halen yayınına devam ediyor. Britannica Online ise günümüzde halen aktiftir ve genellikle eğitim kurumları tarafından kullanılmaktadır.

*Britannica* 2000'li yılların başında el değiştirmiş ve 2012 yılında klasik baskısının sonlandırılması kararı alınmış, yayın hayatına 2012 den itibaren sadece elektronik alanda devam edeceği belirtilmiştir.

Britannica ansiklopedisi artık sadece dijital ortamda yayımlanacak. Basılı yayınların sona ereceği, gazetelerin sadece internet ortamına taşınacağı gibi gelecek öngörülerinin çok da ütöpik olmadığına kanıtı olan bu durumun sebebinin başta Wikipedia olmak üzere sanal alemde derlenen geniş bilgi kaynakları olduğu ilk akla gelen nedenlerdendi. Yani insanlar aratmaları gereken her türlü bilgiyi arama motorları aracılığıyla ücretsiz olarak bulabiliyorken basılı bir ansiklopediye neden ihtiyaç duysundu ki?

Fakat Britannica'nın popülerliğini yitirmesinin ilk ve tek sebebi Wikipedia değil Wired dergisinde yer alan bir yorumda, Wikipedia'dan çok önce başlayan bir süreçten bahsediliyor. Bilgi derlemelerinin dijital ortamda sunulması sürecinde en belirgin örnek olarak da Microsoft tarafından Dvd ve Cd formatlarında satılan ansiklopedi Encarta zikrediliyor.

80'li yıllarda Microsoft, Windows 1.0 için bir ansiklopedi yapmaya karar vermiş ve Britannica ile işbirliğine gitmeye çalışmıştı. Fakat daha sonra işler yolunda gitmedi ve bir şekilde Britannica ile Microsoft'un yolları ayrıldı. Sonrasında ise Microsoft Encarta için çalıştı. Microsoft ilk ansiklopediyi 1989 yılında yayınladı, Britannica Online ise 1994 yılında yayınlandı. Kısacası Britannica çok geç kalmıştı. Ardından Wikipedia da ortaya çıkınca, gözden düşen Britannica zayıflamaya devam ediyordu.

Firma, Wikipedia gibi internet üzerinden ücretsiz olarak hizmet veren ansiklopedilerle rekabet edebilmek için tümüyle dijital ürünlere yoğunlaşacak. İngilizcenin yanı sıra birçok dünya diline de tercüme edilip satılan Britannica, hâlihazırda kârının yüzde 85'ini internet üzerinden sağladığı hizmetlerden sağlıyor. Firma, bir süre önce dijital sürümlerini tablet bilgisayarlarda kullanılabilir şekilde güncellemişti.

Encyclopedia Britannica'nın Genel Müdürü Jorge Cauz, kâğıda basılı ansiklopedilerin son birkaç yıldır giderek daha az kullanılmaya başlandığını ve basıma son verilme zamanının gelmesini beklediklerini söyledi.

Yalnızca ansiklopedi üreten firmalar değil, dünya çapında gazeteler, dergiler ve kitap yayıncıları da giderek ürünlerinin dijital sürümlerine ağırlık veriyorlar. Piyasa araştırmaları birçok okuyucunun alışkanlıklarını değiştirerek kitap, dergi ve gazeteleri dijital cihazlar üzerinden okumaya başladıklarına işaret ediyor.

Cauz, basılı ansiklopedilere talebin düşmesinde güncellenme konusundaki sorunlarının da rol oynadığını söylüyor."Bir ansiklopediyi kâğıda bastığımız andan itibaren geride kalmaya başlıyor," diyen Cauz, internet üzerinden sağlanan ansiklopedi hizmetinin ise sürekli güncellendiğini belirtiyor.

İnternet üzerinden sağlanan ürünlerde bilgiye erişimin daha kolay olduğu ve gerekli bilgiye daha süratle ulaşıldığı da belirtiliyor.

### **1.2.4.3. Özgür Ansiklopedi**

Özgür ansiklopedi herkesin bir şeyler ekleyerek veya sıfırdan kendileri yaparak oluşturulmuş e-ansiklopedi veya bilgi sayfaları diyebiliriz. Bunun internette birçok örneğini görmemiz de mümkün. Örneğin WordPress vikisinde nasıl kurulacağı, dil



dosyasının nasıl yükleneceği ve buna benzer birçok bilgi mevcut. Tabii sonradan eklemeler yapılabiliyor, yanlışlar düzeltilebiliyor. Özgür ansiklopedilerin en yaygın olanı Vikipedi hakkında bahsetmeden önce wikinin ne olduğundan bahsetmek gerekir.

#### 1.2.4.3.1. Wiki Nedir?

İngilizce ‘What I Know is’ sözcüklerinin kısaltması olan Wiki ‘Bildiğim kadarıyla..’ olarak çevrilebilir. Wiki ismi Hawaii dilinde ‘çabuk anlamına gelen **wikiwiki** kelimesinden türetilmiştir.<sup>47</sup>

Wiki, GNU Özgür Belgeleme Lisansı altında kullanıcıların yeni sayfa yaratmasına, sayfalarda düzenlemeler yapmasına ve bu sayfaları birbirine bağlamasına izin veren bir yazılımdır.<sup>48</sup> Wiki, herkesin üzerinde istediği gibi düzenlemeler yapmasına izin veren bilgi sayfaları topluluğudur.<sup>49</sup>

Gruplar, wiki sayesinde kolayca geniş dokümantasyonlar oluşturabilir, bu belgeler arasındaki sürüm farklılıklarını takip edebilir. Sayfalar arasındaki diff özelliği sayesinde sayfanın yazılmış önceki versiyonlarını görebilir ve sayfa biçimlemeleri sistem tarafından otomatik olarak yapılandırılacağından, bilgiye erişme ve bilgi belgeleme wiki ile son derece kolaylaşmaktadır. Wikipedia bu wikilerden en bilinenidir.

Dilimizde yaptığımızda aramalarda wikilerle az karşılaşırız. Bu kadar kullanışlı teknolojiyi aktif olarak kullanmamamızın nedeni; wikilerin yeterince zenginleştirilmemesidir. Bunu zenginleştirmekte biz internet kullanıcılarına düşüyor.

#### Wiki Tarihi

Wiki kavramı 1994 yılında Wart Cunningham tarafından icat edildi.<sup>50</sup>

---

<sup>47</sup> <http://bloglar.drcetiner.com/kategori/wiki/>

<sup>48</sup> <http://tr.wikipedia.org/wiki/Wiki>

<sup>49</sup> <http://ogrenci.hacettepe.edu.tr/~besst/index.php/2008/06/02/wiki-nedir/>

<sup>50</sup> <http://tr.wikipedia.org/wiki/Wiki>

#### 1.2.4.3.2. Wikilerle Neler Yapabiliriz?

- Hazır wiki sitelerinde, daha önce eklenmiş bilgiyi bulmak için arama yapılabilir.
- Bulunan bilgiler üyelik şartı olmadan okunabilir.
- Hazır wiki sitelerine ekleme, düzeltme veya kişisel görüş yazımı yapılabilir.
- Wiki site şablonlarını kullanarak kendi wikimizi oluşturabiliriz.
- Bu siteler şablon olduğu için görsellik adına çok yönlü ayarlama yapılamaz, sadece var olan şablon seçimi yapılır. Buda bilgilerin derlenmesinde ve yayınlanmasında kolaylık sağlar.
- Veri tabanı, web sayfası kodları ile uğraşmaya gerek kalmaz. Herkesin Internet'te istediği türdeki(anlamalı bilgiyi) yayınlamasını olanaklı kılar.

#### 1.2.4.3.3. Ne Yapar Nasıl Çalışır?

En basit tanımıyla, Wiki dili HTML kodlarının gördüğü işi çok daha basit işaretlemelerle yerine getirerek içerik yönetimini olabildiğince basitleştirir. Prensip olarak Wiki, bir web programı, script ya da script grubu sayesinde web veritabanına yazılmış olan ya da düz dosya halindeki verileri okur, bu verileri HTML kodları ile değiştirir ve web tarayıcısına yansıtır.<sup>51</sup> Wiki dilini kullanan ve internetin en geniş içeriğine sahip online ansiklopedisi olan wikipedia.org tarafından geniş kitlelere tanıtılan Wiki dili pek çok farklı programlama platformunda “javascript, asp, php, C++ v.b.” kullanılabilir. <sup>52</sup>

#### Şablonlar<sup>52</sup>

Vikipedi'de standart metinler yaratıp bunları birden çok makale içinde kullanabilirsiniz. Böyle standart metinlere **şablon** adı verilir.

**Başlık Şablonları:** Makalelerin en başına eklenen ve konuyla alakalı diğer makaleler için bağlantıları gösteren şablonlar.

<sup>51</sup> [iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar](http://iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar)

<sup>52</sup> [tr.wikisource.org/](http://tr.wikisource.org/)

**Metin Düzenleme Şablonları:** Makalelerinizi biçimlendirmeye yardımcı olacak şablonlar

**Bilgi Niteliğinde Şablonlar:** Makalenin durumu hakkında diğer kullanıcılara bilgi verebileceğiniz şablonlar

**Tartışma Şablonları:** Tartışma sayfalarında kullanılacak şablonlar

**Diğer Şablonlar:** Yukarıdaki kategorilerin hiçbirine girmeyen şablonlar

#### 1.2.4.3.4. Wiki Nasıl Oluşturulur?<sup>53</sup>

Wiki için çeşitli sitelere üye olarak kendimize ait wiki sayfası oluşturabiliriz. Ben örnek olarak bir wiki sayfasının nasıl oluşturulacağını resimlerle anlatmaya çalışayım.

<http://www.wetpaint.com/> adresinden bir wiki oluşturmaya başlayalım. Wetpaint sitesi bedava wiki oluşturabileceğimiz güzel bir site. Öncelikle wetpaint adresine gireriz. Aşağıda görülen boşlukları doldururuz. Choose your URL bizim wiki adresimiz olacaktır. Daha sonra “Go” butonuna tıklayalım.

**Resim 8:** Wiki oluşturma site adı

Şimdi ise 3 adımda wiki sayfamızı açabileceğiz.

#### 1.Adım

##### 1. name and describe your website

**Resim 9:** Wiki oluşturma kategori seçimi

<sup>53</sup> www.chip.com.tr

Yukarıda açılan sayfayı kendi isteğimize göre doldururuz. Kimlerin sitemizi görmesini istediğimizi de en son ki seçenek ile belirleriz.



**Resim 10:** Wiki Oluşturma Site Düzenleme

Yukarıdaki seçeneklerde ise kimlerin sitemizi düzenleyeceğine dair bilgi vermekteyiz.

## 2.Adım



**Resim 11:** Wiki Oluşturma Hazır Şablonlar

2. Adımda ise wiki sayfamız için hazır şablonlar bulunmaktadır. Bu şablonlardan istediğimizi seçip wiki sayfamızda kullanabiliriz. Sayfamızı oluşturduktan sonra şablonumuzu yine değiştirebiliriz

## 3. Adım

create a Wetpaint account

Do you have a Wetpaint account?  No, I am new to Wetpaint  Yes, I have a Wetpaint account

Create a username

Create a password

Confirm your password

Email address

Confirm your email

Receive updates about new Wetpaint features

First name

Last name

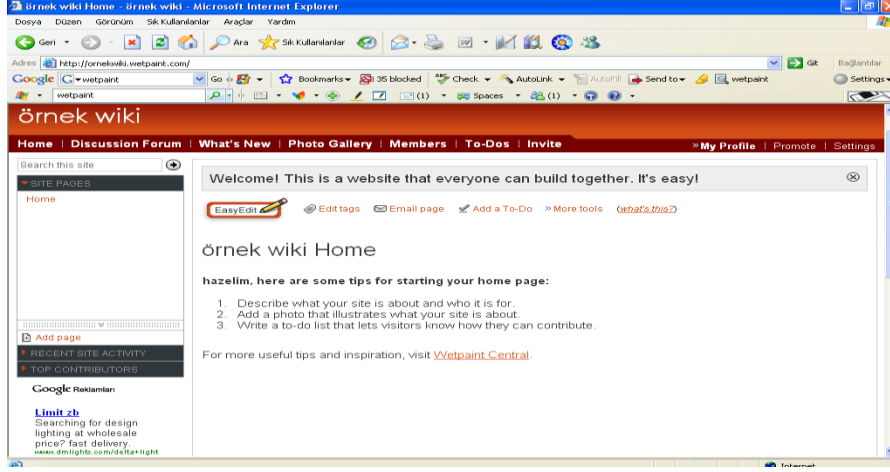
Date of birth  Month  Day  Year

Keep me signed in

**Resim 12:** Wiki Oluşturma Parola ve Kullanıcı adı

Son adımda ise kendimize bir kullanıcı adı ve parola oluşturuyoruz. Bu kullanıcı adı ve şifre ile wikimizde gerekli düzenlemeler yapabileceğiz.

Ve örnek wiki sitemiz oluşturulmuştur.



**Resim 13:** Wiki Oluşturma Site Düzenleme

Yukarıdaki site ekranında bulunan EasyEdit ve Edit tags seçeneklerinden gerekli düzenlemeleri yapabiliriz.

#### 1.2.4.3.5. Wikimedia<sup>54</sup>

Wikimedia, çoklu katılımla geliştirilen projelerden oluşan büyük bir projedir. Kâr amacı gütmeyen Wikimedia Vakfı isimli vakıf şirketi tarafından yürütülmektedir. Vikipedi de (Wikipedia) bu projenin bir parçasıdır.

**Yer:** Florida, ABD

**Kurucu:** Jimmy Donal "Jimbo" Wales

Vakfın duyurusu 20 Haziran 2003 tarihinde **Jimbo** tarafından yapıldı.

#### 1.2.4.3.6. Wikimedia Commons<sup>55</sup>

1.800.000'den fazla resim, ses ve video deposudur.

<sup>54</sup> <http://tr.wikipedia.org/wiki/Wikimedia>

<sup>55</sup> [http://commons.wikimedia.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://commons.wikimedia.org/wiki/Ana_Sayfa)

#### **1.2.4.3.7. Vikisözlük ( Wiktionary )<sup>56</sup>**

Sözcüklerin anlamlarına, tireleniş ve söyleniş biçimlerine, köklerine, eş ve karşıt anlamlı karşılıklarına, kullanım örneklerine ve diğer dillerdeki çevirilerine ulaşabileceğiniz çok yönlü bir sözlüktür. 210,000'den fazla sözlük maddesi bulunmaktadır.

#### **1.2.4.3.8. Wikibooks ( VikiKitap )<sup>57</sup>**

WikiKitap ücretsiz, açık içerikli kitaplar oluşturulmasına el veren bir platformdur. Burada siz kullanıcıların katkıları ile özgür, açık içerikli kitaplar, kılavuzlar, çeşitli yazılar hazırlanmaktadır. Türkçe VikiKitap'ta şu ana kadar sadece 644 tane kitap maddesi hazırlanmıştır. Biz de yazmak istediğiniz konular hakkında kitap başlatabilir, hali hazırda yazılmakta olanlara içerik sağlayabiliriz.

#### **1.2.4.3.9. Wikisource ( VikiKaynak )<sup>58</sup>**

Türkçe bölümü VikiKaynak telifsiz kaynak metinlerin katılımcılar tarafından eklendiği ve düzenlendiği çevrim içi bir kütüphanedir. Topluluk portalından başlamak için yardım alabilir, VikiKaynak hakkındaki sorularımızı köy çeşmesinde sorabiliriz. Denemelerimizi ise deneme tahtasında yapabiliriz. Serbest kaynaklı kitap, belge, metinler ve çeviriler bulunmaktadır.

#### **1.2.4.3.10. Wikiquote ( VikiSöz )<sup>59</sup>**

Herkesin katılarak oluşturduğu özlü sözler, söylemler, atasözlerini bulabileceğiniz bir wikimedia türüdür.

---

<sup>56</sup> [http://tr.wiktionary.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wiktionary.org/wiki/Ana_Sayfa)

<sup>57</sup> [http://tr.wikibooks.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wikibooks.org/wiki/Ana_Sayfa)

<sup>58</sup> [http://tr.wikisource.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wikisource.org/wiki/Ana_Sayfa)

<sup>59</sup> [http://tr.wikiquote.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wikiquote.org/wiki/Ana_Sayfa)

#### 1.2.4.3.11. Wikispecies ( VikiTür ) <sup>60</sup>

Vikitür herkesin katkıda bulunabileceği Biyolojik tür dizinidir. Vikitür herkese açık, özgür bir tür rehberidir. Vikitür’de Arkealar, Bakteriler, Bitkiler, Hayvanlar, Mantarlar, Protistler ve diğer yaşam türleri yer almaktadır.

#### 1.2.4.3.12. Meta-Wiki <sup>61</sup>

Wikimedia projesinin koordinasyonunu içermektedir.

#### **Wikinews**

Birçok ülkeden insanların oluşturduğu haberler yer almaktadır.

#### **Wikiversity**

Viki Üniversite – Açıköğretim

#### **Üniversite wikileri (3 Ocak 2012)**

<b>Ansiklopedi</b>	<b>Madde sayısı</b>
Columbia Üniversitesi	3.110
Oberlin College	2.523
Iowa State Üniversitesi	2.112
Case Western Üniversitesi	941
Williams College	763
Johns Hopkins Üniversitesi	565

---

<sup>60</sup> <http://species.wikimedia.org/wiki>

<sup>61</sup> [http://meta.wikimedia.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://meta.wikimedia.org/wiki/Ana_Sayfa)

Massachusetts Amherst Üniversitesi	395
Duke Üniversitesi	364
Stanford Üniversitesi	210
Princeton Üniversitesi	181
Cornell Üniversitesi	144

#### 1.2.4.3.13. Wiki'nin Eğitim Ortamlarında Kullanımına İlişkin Öneriler

Wiki uygulamalarında bağlantı yapılarını kendisi arka planda yaptığı için öğrenciye ve öğretmene bilgilerini kolaylıkla ve hızlı aktarma imkânı verir. Öğrenciler herhangi bir konuda tartışmalar yaparak konu üzerindeki bilgilerini aktarabilir, düzeltmeler yapabilir ve sonuç olarak ortak bir bilgi oluştururlar bu yüzden grup çalışmalarında kullanılabilir. Öğretimde öğrenci aktif hale gelir hem öğreten hem öğrenen olur bu özelliği dikkate alınarak eğitim fakültelerinde öğretmen adayları için uygun ortamlar oluşturulabilir.

#### 1.2.4.3.14. Forum, Blog ve Wiki Arasındaki Fark Nedir?

**Forum:** Tartışma konularının başlatıldığı ve sonradan üzerinde görüşlerin bildirildiği platformdur.

**Kullanımı:** Yeni özelliklerin tartışılması ve oylama yapılması.

**Blog:** Kişisel günlüklerin yayınlanması amacı ile bireysel konulara odaklanılmış kısa günlüklerdir.

**Kullanımı:** Temsilcilerin bölgeleri hakkında düzenli yazıları yazmasının sağlanması ve emlak içeriği ile trafik yaratılması

**Wikiler:** Toplulukların tartışma amacı olmadan ana gruplandırması dışında ilişkisiz konuları bilgilendirme amacı ile yayınladığı platformdur.



**Kullanımı:** Temsilci eğitimi, Callcenter eğitimi, Genel merkez eğitimi, Direktör eğitimi için bilgi bankası oluşturmaktır.

#### 1.2.4.4. Vikipedi Özgür Ansiklopedi (Wikipedia Free encyclopedia)

##### 1.2.4.4.1. Vikipedi ( Wikipedia ) Tanımı:

**Vikipedi (wikipedia)**, İngilizcedeki Wiki (*What I know Is veya Havai dilindeki fast*) sözcüğü ile encyclopedia (ansiklopedi) kelimesindeki pedia ifadesinin Wikipedia şeklinde birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. “Pedi”, antik Yunan medeniyeti’nde “kapsamlı kültürel eğitim sistemi” anlamına gelen paideia kelimesinden gelmektedir.<sup>62</sup> Anlamı viki ansiklopedisi olarak da çevrilebilir hızlı ansiklopedi olarak da.

**Wikipedia**, okurları tarafından yazılan wiki tabanlı bir **ansiklopedidir**. Vikipedide herkes bildiği kadarıyla çeşitli bilgileri açık bir ortamda başlatabilir, başkasının başlattığına katkıda bulunabilir, ya da beğenmeyip başkasının başlattığı maddede düzenleme yapabilir.<sup>63</sup>

Vikipedi kullanıcıların tarafından ortaklaşa olarak birçok dilde hazırlanan özgür, bağımsız, ücretsiz reklamsız, kar amacı gütmeyen bir internet ansiklopedisi. Wiki teknolojisi kullanılarak hazırlanmaktadır. Sürekli eklemeler ve değişiklikler yapıldığı için hiçbir zaman tamamlanmayacağı varsayılmaktadır.

Kurucularından Jimmy Wales Wikipedi’yi, “dünya üzerindeki her insana kendi dilinde, en üst kalitede bedava bir ansiklopedi yaratma ve dağıtma uğraşısı” olarak tanımlamaktadır.

#### **Vikipedi sitesi hakkında donanımsal veriler;**<sup>64</sup>

Sunucu bilgisayarlar, 126 adet: 89 adet Florida’da, 3 adet Paris’te, 11 adet Amsterdam’da, 23 adet Yahoo!’nun Kore’deki merkezinde.

<sup>62</sup> <http://wikipedihedefi.blogspot.com>

<sup>63</sup> <http://wikipedihedefi.blogspot.com>

<sup>64</sup> [seminer.linux.org.tr/](http://seminer.linux.org.tr/)

**İşletim sistemi:** Linux. ( Fedora Core, Debian, Redhat )

**Kullanılan ana yazılımlar:** Mediawiki, Apache, MySQL, php..

**Url adresi:** [http:// www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)

**Sloganı:** “özgür ansiklopedi”

**Ticari mi?** Hayır

**Site tipi:** internet ansiklopedisi

**Kayıt:** kullanılabilir dil(ler) Vikipedinin tam olarak 273 dil versiyonu (253’ de yüzden fazla madde var)

**Sahibi:** Wikimedia Foundation

**Oluşturan :** Jimmy Wales

**Başlama tarihi:** 15 Ocak 2001

**Gelir:** 2.734. 908( 2007)

#### 1.2.4.4.2. Vikipedi (Wikipedia) Tarihçesi <sup>65</sup>



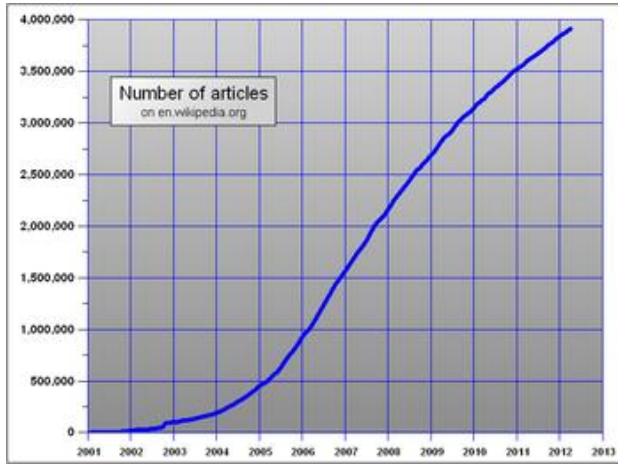
**Resim 14:** Jimmy Wales

ABD’de 1966’da doğan Jimmy Wales, Wikipedia’nın iki kurucusundan biridir. Wales, üniversitede finans alanında yaptığı doktorayı yarım bırakıp COA’da 1994’te işe başladı. Kendi deyimiyle “internet bağımlısı” olmuştu. Ayrıca yazılımla ilgileniyor ve döviz kurlarını izleyerek yatırım yapıyordu. İnternet girişimcisi olmak için işten ayrılıp 1996’da Bomis adlı bir internet şirketi kurdu. Şirket, erkeklere yönelik site sayesinde reklamlardan para kazanıyordu.

<sup>65</sup> Prof. Dr. Ural Akbulut ODTÜ Kimya Bölümü “Wikipedia Ansiklopedileri Raftan İndirtti ” Şubat 2012

Wales, 2000’de “Nupedia” adlı bir elektronik ansiklopedi kurdu ve arkadaşı L. Sanger’i editör yaptı. Ansiklopediye gönüllü uzmanlar yazı yazıyor ve yazılar başka uzmanlarca onaylanıyordu. Bu nedenle ansiklopedi yavaş ilerledi ve masraflar arttı. B. Kovitz adlı bir yazılımcının önerdiği Wikipedia kavramını beğenen Wales ve Sanger, Wikipedia’yı 2001’de açtı. Wikipedia’yı, Nupedia’ya destek vermek üzere 15 Ocak 2001’ de başlattılar. Her isteyen Wikipedia’ya yazı yazabilir denildi. Gönüllülerin yazılarını daha sonra uzmanlar düzeltecekti. Böylece daha fazla konuda yazı ortaya çıkacaktı. Kullanıcılar Wikipedia’ya, editörler Nupedia’ya bilgi aktarmaktaydı.

## Wikipedia’nın Yükselişi <sup>66</sup>



Şekil 6: Wikipedia yükseliş grafiği

Wikipedia, bürokrasi olmadan herkesin her konuda yazı yazdığı bir ansiklopedi oldu. Ancak Nupedia’nın gönüllü uzmanları amatörlerin yazılarını düzeltmek istemedi. Amatörlerin ciddiye alınmayacağını ve Nupedia’nın itibarının zedeleneyeceğine inanıyorlardı.



Resim 15: Nupedia site görünümü

Wikipedia ise çok ilgi çekmiş ve yazı sayısı çığ gibi artmıştı. Bu nedenle, Wikipedia’ya yazı yazarlar da Nupedia uzmanlarının işe karışmasını istemiyordu. Böylece küçük bir proje olarak başlayan Wikipedia, kısa sürede Nupedia’yı geride bırakıp bağımsız bir şekilde büyüdü. Wikipedia, ilk yılda İngilizce yanında Fransızca, Almanca, Katalanca ve İtalyanca dillerinde de açıldı.

Kuruculardan Sanger, 2002 yılında finansal desteği

<sup>66</sup> Prof. Dr. Ural Akbulut ODTÜ Kimya Bölümü “Wikipedia Ansiklopedileri Raftan İndirtti ” Şubat 2012

kalmayan Nupedia ve Wikipedia'dan ayrıldı. İngilizce dilindeki Wikipedia'da konu sayısı 2003'te 100 bine ulaştı ve Nupedia kapandı. Wikipedia'nın tüm dillerdeki konu sayısı 2004 yılında 1 milyondur. Tüm dillerdeki toplam makale sayısı 2012'de 20.7 milyona, okunan sayfa sayısı ise ayda 10 milyara ulaştı.

## İKİNCİ BÖLÜM

### 2.1. MySql Veritabanı

#### 2.1.1. MySql Hakkında

MySql dünyada en çok kullanılan açık kaynak kodlu bir veri tabanı yazılım sistemidir. 100 milyondan fazla internet sitesi MySQL alt tabanını kullanmaktadır, internet sitelerinin dışında, telekomünikasyon şirketleri, televizyon şirketleri, MySql kullanmaktadır. MySql GNU (General Public License) yani genel kamu lisansı tarafından lisanslanmıştır. Sun Microsystems'in yan kuruluşu olan, MySql AB firması tarafından bu sistem yazılmaktadır. Şirket İsveç şirketi olup 2009 da Oracle Corporation ile iş birliği yapmıştır.<sup>67</sup>

MySql şu anda internetteki en popüler açık kaynak kodlu (ilişkisel) veritabanı yönetim sistemidir. UNIX, OS/2 ve Windows platformları için ücretsiz dağıtılmakla birlikte ticari lisans kullanmak isteyenler için de ücretli bir lisans seçeneği de mevcuttur. Linux altında daha hızlı bir performans sergilemektedir. Kaynak kodu açık olan MySQL'in pek çok platform için çalıştırılabilir ikilik kod halindeki indirilebilir sürümleri de mevcuttur. Ayrıca ODBC sürücülere de bulunduğu için birçok geliştirme platformunda rahatlıkla kullanılabilir.

Geliştiricileri, 500'den fazlası 7 milyon kayıt içeren 10.000 tablodan oluşan kendi veritabanlarını (100 gigabyte civarında veri) MySQL'de tuttuklarını söylüyorlar. MySQL, tuttuğu tablolarla çok kullanıcıli sistemlerde söz konusu olan erişim hakları sorununu başarılı bir şekilde çözmektedir.<sup>68</sup>

---

<sup>67</sup> [www.daha.net](http://www.daha.net)

<sup>68</sup> [tr.wikipedia.org](http://tr.wikipedia.org)

Web sunucularında en çok kullanılan veritabanıdır, .asp , .php v.s birçok web programlama dili ile kullanılabilir PHP, MySQL dışında birçok veritabanı yazılımı (PostgreSQL, MsSQL, Oracle, dBase...) ile birlikte sorunsuz çalışabilmesine rağmen en yüksek performans **PHP+MySQL+Apache** üçlüsünden elde edilmiştir.

MySQL'in bu kadar çok yaygın kullanılmasında şüphesiz yazılımın kolay kullanıma sahip olmasının büyük bir önemi söz konusudur. Böyle bir yazılımın yıllar içinde bu kadar gelişerek kullanılacağı ve yazılımşirketinin de milyon dolarlık bir şirket halini alacağını başlarda kimse tahmin edemezdi. C ve C++ dillerinde yazılan MySQL sistemi 23 mayıs 1995'den beri aktif olarak kullanılmaktadır, bugün günümüzde dünyanın en çok kullanılan cms platformları olan WordPress, PhpBB dahil birçok platform MySQL'i tercih etmektedir. Ayrıca dünyanın en büyük web siteleri olarak lanse edilen, facebook, wikipedia, googleve drupal'inde alt yapısını MySQL oluşturmaktadır. Php'nin MySQL ile harmanlanmasından ortaya çıkan o muhteşem olay günümüzde alternatifi olmayan bir yazılıma dönüşmüştür.<sup>69</sup>

MySQL birçok farklı platformda da çalışmaktadır, sadece web sitelerinin dışında ve yukarıda bahsettiğimiz telekomünikasyon şirketlerinin dışında, HP-UX, Linux, Mac OS X, OpenBSD, OpenSolaris, eComStation, OS/2 Warp, QNX, IRIX, Solaris, Symbian, SunOS, SCO OpenServer, SCO UnixWare, Sanos, Tru64 and Microsoft Windows gibi yazılım, işletim sistemlerinde MySQL kullanılmaktadır.<sup>70</sup>

Nisan 2009'da MySQL'in son sürümü olan, MySQL 5.1 iki farklı türde piyasaya sunulmuştur; MySQL Community Server and Enterprise Server yani MySQL toplum sunucuları ve şirket sunucuları için iki farklı şekilde yayınlanmıştır.

### 2.1.2. Tarihçe

Tarihçesinden bahsedecek olursak, şuan **MySQL'in 6.** sürümünün piyasaya çıkartılması için çalışmalar devam etmektedir, ilk olarak Michael Widenius ve David Axmark bu yazılıma 1994 yılında başlamışlardır. İlk sürüm 23 mayıs 1995'de

---

<sup>69</sup> www.daha.net

<sup>70</sup> www.daha.net

yayınlanmıştır, ardından 8 ocak 1998 senesinde yazılımın ilk windows\_uyarlaması Windows 95 ve NT sürümleri için yapılmıştır. İlk sürümün çıktığı tarihi ve Windows uyarlamalarını saymaz isek, MySQL ilk hali ile yaklaşık 5 sene kullanılmıştır. Version 3.23 sürümü temmuz 2001'de yayınlanmıştır. Bu sürümün hemen ardından Versiyon 4 sürüm mart 2003'de çıkarılmıştır. 2005 yılında versiyon 5 için kolları sıvayan yapımcılar, ekim 2005 de kararlı sürümü yayınlamışlardır. Bu sürede yapımcı Sun Microsystems MySQL AB firmasını 26 şubat 2008 yılında satın almıştır. Böylelikle MySQL'in geliştirilmesi için daha çok imkan bulunabilecek ve sürümler daha da iyi olabilecektir. Sun Microsystems'in MySQL AB'yi satın almasından sonra ilk sürüm 27 kasım 2008'de çıkartılmış olan 5.1 sürümüdür. Sun Microsystems 2009 da Oracle Corporation ile iş birliği yapmıştır.<sup>71</sup>

### 2.1.3. Neden MySQL?

- ➔ Çok hızlı, güvenilir ve kullanımı kolaydır.
- ➔ MySQL'e Python'dan Java'ya kadar birçok programlama dili ile erişilebilir.
- ➔ Apache ve PHP ile beraber web-veritabanı uygulamalarında çok yaygın olarak kullanılır.
- ➔ Apache-PHP-MySQL üçlüsü için hazırlanmış çok geniş bir yazılım yelpazesi bulunmaktadır.
- ➔ Özellikle internet ortamında önem kazanan, çok esnek ve güçlü bir kullanıcı erişim kısıtlama / yetkilendirme sistemine sahiptir.

### 2.1.4. Özellikleri Nelerdir?

- ➔ Bir (ilişkisel) veritabanı yönetim sistemidir.
- ➔ Tüm verileri tek bir ambara yığmak yerine farklı tablolarda ve veri tabanlarında düzenli bir biçimde saklar
- ➔ SQL adı verilen, veritabanlarına erişmek için kullanılan en yaygın ve standart dil ile işlemler yapıyor.

---

<sup>71</sup> www.daha.net

- Çifte lisanslı bir yazılımdır. Hem Genel Kamu Lisansı'na (GPL) sahip özgür bir yazılım, hem de GPL'in kısıtladığı alanlarda kullanmak isteyenler için ayrı bir lisansa sahiptir.
- MySQL AB isimli (eski ismi TCX) bir İsveç firması tarafından geliştiriliyor.
- Çok hızlı, güvenilir ve kullanımı kolay.
- MySQL'e Python'dan Java'ya kadar birçok programlama dili ile erişilebilir. Apache ve PHP ile beraber web-veritabanı uygulamalarında çok yaygın olarak kullanılır. Apache-PHP-MySQL üçlüsü için hazırlanmış çok geniş bir yazılım yelpazesi bulunuyor.
- Özellikle internet ortamında önem kazanan, çok esnek ve güçlü bir kullanıcı erişim kısıtlama/etkilendirme sistemine sahip.
- Unix türevlerinden Amiga'ya kadar birçok farklı platformda çalışabiliyor.
- Birden fazla CPU ile kolaylıkla çalışabiliyor.
- 60000'in üzerinde tablo, 5 milyarın üzerinde satır ile çalıştığı söylenen MySQL sistemler bulunuyor.
- Transaction ve/ya atomik işlem kullanan çeşitli tablo tiplerini destekliyor.
- Tabloların kontrolü, optimizasyonu ve tamiri hızlı bir biçimde yapılabiliyor.
- Windows için ODBC desteği var, ODBC 2.5 komutları tamamen destekleniyor.
- Farklı karakter setlerini (iso8859-9, ...) ve onlara göre sıralama yapılmasını destekliyor, farklı dillerde hata mesajları verebiliyor.
- Özellikle internet ortamında önem kazanan, çok esnek ve güçlü bir kullanıcı erişim kısıtlama/etkilendirme sistemine sahip.
- MySQL gelişimi sırasında, veritabanı sunucularının yılların birikimi "gelenek"lerinin önemli bir kısmını yok saymıştır. "Olmazsa olmaz" denilen birçok özelliğin, aslında birçok durumda önemli olmadığını ortaya koymuştur.
- MySQL çeşitli "pratik" çözümler için geliştirilirken, diğer veritabanı sunucuları akademik düzeyde belirli kurallar ve "veritabanı bilimi" ışığında geliştirilirler.
- Veritabanı uygulamalarının %80'inin, SQL özelliklerinin sadece %20'lik bir kısmına gerek duyduğu ilkesi çerçevesinde geliştirilir.
- MySQL size farklı tablo tipleri ve işleme türleri ile esneklik sağlar.



- Eğer teknik olarak 'basit' bir projeniz varsa, MySQL sizin için biçilmiş kaftan olabilir.
- Eğer teknik olarak 'karmaşık' bir projeniz varsa, geleneksel veritabanı sunucularında yer alan gelişmiş özelliklere ihtiyaç duyabilirsiniz.

### 2.1.5. MySQL Tablo Tipleri<sup>72</sup>

MySQL, iki farklı tür tablo yapısını destekler :

#### **Transaction Tabloları :**

- InnoDB
- BerkeleyDB

#### **Atomik İşlem Tabloları :**

- MyISAM
- HEAP
- MERGE
- ISAM

### 2.1.6. MySQL ürünleri nelerdir? <sup>73</sup>

MySQL'in sunduđu diğer ürünlere bakacak olursak,

- MySQL Community Server (Ücretsiz...)
- MySQL Enterprise (Ticari...)
- MySQL Cluster (Real-Time, Higher Output...)
- MySQL Workbench (Visual Database Design)
- MySQL Proxy (Query Analysis, Filtering...)
- MySQL Connectors (Database Driver...)

---

<sup>72</sup> dijitalders.com

<sup>73</sup> www.mysql.com.tr

- ODBC
- . NET
- C, C++
- J, MXJ

## 2.2. Php

### 2.2.1. Php Hakkında

Kısaca açıklayacak olursak web sayfası isteminde bulunan kullanıcılara, istenilen dosya içerisinde Php ile ilgili satırları işleyerek dosya içeriğini kullanıcının browser(tarayıcı) ' ının anlayabileceği html formatında sunan en kullanışlı programlama dillerinden biridir. Bu genel anlamda Server-Side ( Sunucu-Tarafı ) Dil olarak anılır.

Sunucu tabanlı, bağlanılan sayfanın barındırıldığı bilgisayara kurulur ve çalışır. Herhangi bir kullanıcın php dosyalarından faydalanması için herhangi bir kurulum yapması gerekmemekte sadece herhangi bir tarayıcı aracılığıyla sayfayı açması yeterli olmaktadır. Sunucu bilgisayar koşulları değerlendirerek gerekli içeriği tarayıcıya gönderir.

### 2.2.2. Php`nin Tarihi<sup>74</sup>

**Php** herkesin anlayabileceği ve kısa sürede öğrenilebileceği bir dil yaratma çabasında olan Rasmus Lerdorf tarafından düşünülmüş ve Perl dilinden esinlenilerek yapılmaya başlanmış bir programlama dilidir.

Rasmus Lerdorf, kendisi için hazırladığı yazılımın Web'e aşina olmayanlar tarafından da kolayca kullanabileceğini düşündü. Bu yazılımın büyükçe bir bölümü Perl dilinden alınmıştı. Adına **Personal Home Page (Kişisel Ana Sayfa)** dediği bu programın çok tutulması üzerine Rasmus Lerdorf, Internet Sitesi kuran herkesin birinci gün değilse bile ikinci gün farkına vardığı ihtiyacı, yani bir form yoluyla ziyaretçiden

---

<sup>74</sup> [www.banadersanlat.com](http://www.banadersanlat.com)

gelen bilgileri işlemeyi sağlayan ekleri yazdı ve programın adı **PHP/FI (Form Interpreter/Form Yorumlayıcı)** oldu. Kimileri programın bu sürümüne **PHP2** adını taktı; ve bu ad, programın çok değişmesine ve gelişmesine rağmen uzun süre değişmeden kaldı.

**Rasmus Lerdorf**, 1995'in ortalarında, **Zeev Suraski**, **Stig Bakken**, **Shane Caraveo** ve **Jim Winstead** ile bir grup kurdu ve PHP'yi Perl'den ödünç alma rutinlerle iş yapan bir paket olmaktan çıkartıp, Nesne-Yönelimli (Object-Oriented) bir programlama dili haline getirdi. Bu grup, bugün PHP4 adı verilen bu dili geliştirmekte ve yeni işlevsellikler kazanması için sürekli çalışmaktadır. PHP, Linux gibi açık sistem kurallarına tabidir; isteyen programda istediği değişikliği yapabilir; ancak bu değişiklikten para kazanamaz ve yaptığı değişiklikleri isteyen herkese açıklamak zorundadır.

Linux'un önümüzdeki yıllarda en çok kullanılan işletim sistemi olacağı yolundaki bilgiler kuşkusuz en çok Linus Torvalds'ı şaşırttı. Linux'un bu başarısındaki en önemli anahtar nokta olan açık kaynak geliştiriliyor ve dünyanın her yerinden yazılım geliştiricilerin desteğini alıyor olması. Aynı başarıyı Web yazılım geliştirme dili PHP de gösteriyor. PHP ilk çıktığı yıllarda adı duyulmamış basit bir dildi. Ancak şimdi gerek performans gerek destek açısından diğer Web yazılım geliştirme dilleri ile kolayca yarışıyor; hatta bunları fazlasıyla geçiyor. Hemen her türlü işletim sistemiyle çalışıyor olması da çabası. PHP, her türlü veritabanıyla sorunsuz çalışıyor olmasıyla ve **Zend** derleyicisiyle daha da yaygınlık ve güç kazanacak. PHP ve açık kaynak olarak geliştirilmeye başlanan MySQL'in birlikte kullanıldıklarında yakaladıkları etkinlik binlerce Dolar verilerek alınan veritabanı ve uygulama dilleriyle yarışmanın ötesinde farklara sahip.

Burada PHP'nin 4'ncü sürümüne göre anlattım. Çünkü hala PHP 4 sürümü çok kullanılmakta ve yeni çıkan PHP 5 sürümü tam olarak yaygınlaşmadığı için her yeni çıkan sürümde olduğu gibi o sürüm dünyada kullanım olarak yerleşinceye kadar hatalar çıkabilmekte. Bunun yanında bir programlama dilinin incelikleri, ancak kodlarınızı

kendiniz yazarsanız öğrenilebilir. Örnek kodlardan, ancak kendi yazdığımız kodlar beklediğiniz sonucu vermediği takdirde, karşılaştırma amacıyla yararlanmalıyız.

Bugüne kadar PHP programlarına **.php3** uzantısını vermek adeta gelenek halini almıştı; ancak Php'nin 4'ncü sürümüyle birlikte, konfigürasyon ve INF dosyaları, yapılandırma sırasında işletim sistemlerine ve web sunucularına varsayılan değer olarak sadece **.php** uzantısını tanımasını bildiriyorlar. PHP programlarınıza bundan başka uzatmalar vereceksek, Linux'ta Apache konfigürasyon dosyasını, Windows'da ise Registry kayıtlarını değiştirmemiz gerekir.

### **2.2.3. Php Çalışma Şekli**

PHP bir script dilidir ve PHP ile yazılan kodlar bir editörde yazılıp PHP veya (kullanılan sürüme göre) PHP, PHP3 gibi uzantılı dosya olarak kaydedilir. PHP ile yazılan dosyalar derlenmezler (compile) edilmezler. Sadece Web Server'da bu dilde yazılmış scriptleri yorumlayabilecek bir PHP yorumlayıcı program mevcuttur. Bu yorumlayıcı yazılmış PHP scriptlerini Web Server'ın anlayabileceği bir biçime dönüştürür ve yollar.

Web Serverlar htm ve html uzantılı dosyalarını sabit diskinde bulundurur ve ziyaretçiye sunar, ama PHP uzantılı dosyalar da ise PHP yorumlayıcıların çağrılması gerekir.

PHP ile yazılmış bir web sayfasına bağlandığınızda temel olarak aşağıdaki işlemler yapılmaktadır. – İstemci (Client) tarafından PHP dosyası bir tarayıcı (browser) ile çağrılır. Web Server (Web Sunucu) dosya uzantısından bu isteğin bir PHP dosyası olduğunu algılar ve PHP yorumlayıcıya yollar.

PHP yorumlayıcısı ilgili dosya içindeki scriptleri yani <? veya <?PHP kelimelerine rastlayana kadar tüm HTML kodunu web sunucusuna aynen gönderir. <?PHP ve ?> arasındaki PHP kodlarını seçerek alır ve gereği neyse onu yapar. Bu ayraçların içinde kalan kodlar, bizim yapılmasını istediğimiz işlemin komutlarıdır. Web Server' a ulaştırılan sonuç İstemci (Client) tarafına HTML dosya olarak yollanır.

PHP oyun programı yazmaya kadar bir çok amaca hitap edebilecek nitelikte bir dildir. Fakat konular içerisinde veritabanları üzerinde kayıt ekleme, silme, değiştirme, sorgulama işlemlerine yer verilecektir. Sonuç olarak PHP, HTML dilinin yapamadığı işlemleri yapabilmek, HTML olarak daha işlevsel sayfalar yapabilmek, Web Server'a bir takım işler yaptırmak gibi yararlar sağlayan bir programlama dilidir diyebiliriz.

Web Serverlar htm ve html uzantılı dosyalarını sabit diskinde bulundurur ve ziyaretçiye sunar, ama PHP uzantılı dosyalar da ise PHP derleyicilerin çağırılması gerekir. PHP derleyiciler ise kendine ulaşan metin dosyayı içinde <? veya <?PHP Kelimelerine rastlayana kadar tüm HTML kodunu web sunucusuna aynen gönderir. <?PHP ve ?> arasındaki PHP kodlarını seçerek alır ve gereği neyse onu yapar .Bu ayraçların içinde kalan kodlar, bizim yapılmasını istediğimiz işlemin komutlarıdır

#### **2.2.4. Php Özellikleri**

- PHP Kodları HTML tagları içine gömülür.
- PHP scriptleri HTML formları ile kendine sunulan veriyi işleyebilir
- PHP scriptleri veritabanıyla haberleşebilir.
- Karışık matematiksel işlemleri yapabilir.

#### **2.2.5. Php İle Neler Yapılabilir?**

- Veritabanı bağlantılı uygulamalar
- Dinamik olarak oluşan grafikler, Flash animasyonları
- Ziyaretçiye, tarayıcıya veya tarihe göre özel durumlar veya içerikler
- Anketler Tartışma forumları
- Elektronik ticaret uygulamaları
- Web tabanlı e-posta uygulamaları
- XML verilerini yorumlama ve oluşturma
- İçerik yönetimi
- Site içi veya dışı arama motorları

#### **2.2.6. Neden Html değil Php?**

- HTML ile bir web sunucusundaki bir veri tabanı dosyasını açıp okuyamayız

- ➔ Düz yazı dosyalarını da okuyamayız
- ➔ Bu disklere dosya yazamayız
- ➔ “<?PHP ve ?>” ayıraçları arasındaki Kaynak kodlarını PHP de ziyaretçi görüntüleyemez.
- ➔ Web tabanlı programlama için tasarlanmış
- ➔ Yazım kurallarının basit olması
- ➔ Kaynak kodu açık ve ücretsiz
- ➔ Sunucu hafızasını az kullanır
- ➔ Birçok işletim sistemi üzerinde çalışabilir: Linux Windows,MacOS X, Solaris,BSD Unixler Netware
- ➔ Birçok web sunucusu yazılımına entegre çalışabilir:Apache, Microsoft IIS,Microsoft PWS Netscape,iPlanet Xitami
- ➔ Yaygın veritabanı desteği:Oracle, MySQL,PostgreSQL , Interbase,MS-SQL, Sybase,IBM DB2, Informix
- ➔ Birçok eklenti ve hazır kütüphanelerinin olması

### 2.2.7. Php`yi Rakiplerinden Ayıran Özellikler

En yakın rakibi ASP ile performans ve fiyat açısından açık farklılıklar vardır. Fiyat konusu haricinde ( Php ücretsiz dağıtılmaktadır ) ASP kullanıcılarının kabul etmedikleri şey hız faktörüdür. Belki de en çok tartışılan bu konu hakkında en basit karşılaştırma; **PHP + MySql** ve **ASP + MSSQL** oranlarında çıkmaktadır. Elde edilen verilere göre 5000 satırlık bir bilgiyi veritabanı'na; aynı makina üzerinde Php ve MySql 3 ( Üç ) saniyede girerken, Asp + Mssql 28 saniyede girmektedir.

Php'nin açık kaynak kodlu oluşu, hataların veya yeni özelliklerin güncellenmesi/eklenmesi gibi olaylarda büyük avantajlar sağlamaktadır.

Kişisel kullanıcılar Php ile web sayfalarında daha çok kullanıcı etkileşimli kodlar kullanmaktadır. Örnek olarak; ziyaretçiler için oluşturulan, forum, sayaç, anket gibi kodlarda Php çok rağbet görmektedir.

Bunun yanı sıra Php'nin en güzel özelliklerinden birisi de oyun programı yazmaya kadar birçok amaca hitap ediyor olması. Php'nin birçok veri tabanıyla uyumlu

çalışabilmesi de ayrı bir avantaj tek sorun sanırım hem sunucuyu hem de kullanıcıları yorumlama kısmında biraz yorması.

Ve ASP.Net'e göre en büyük avantajı da bizleri Windows işletim sistemine mahkum etmemesi.Yani işletim sisteminiz ne olursa olsun PHP ile çalışabilmemiz mümkün.

### **2.2.8. Php`nin Dezavantajları**

Aslında uzun bir süre çok tutulan Php'nin en büyük dezavantajlarından birisi compile edilememesi yani derlenememesi. Bu ne demektir? Kullanıcılar bizim sitemize girmek istedikleri zaman istekleri direkt olara kendi bilgisayarlarında gerçekleşmeyecektir. İstekleri öncelikle web sunucuya gidecek burada script yorumlayıcılar tarafından istekleri yorumlanınca tekrardan kullanıcıya bilgi gönderilecek. Yani kullanıcının her isteği için fazladan zaman kaybına yol açacaktır.

Bir diğeri günümüzde büyük şirketlerde internet ve intranet uygulamalarda, büyük paya sahip Microsoft firması, kendi ürünü olan ASP için büyük çabalar sarf etmektedir. Yeni teknolojiler ( Özellikle .Net ) ile ASP ye her gün yeni zeminler hazırlamakta ve iş istihdamı konusunda ASP yi bir adım öne taşımaktadır. Sunucu fiyatları olarak Php 'ye göre yerine göre üç kat daha fazla oranda olmasına rağmen, büyük şirketler tarafından tercih edilmektedir.

### **2.2.9. Php Gereksinimleri**

PHP kullanabilmeniz için bazı yazılımlara ihtiyacınız vardır. Burada gerekli yazılımların Windows tabanlı işletim sistemlerine nasıl kurulacağından ve çalıştırılacağından bahsedeceğim.

- ↳ Windows'un bilgisayarımıza kurulu olduğunu varsayıyoruz.
- ↳ Web Server: Web Server yapmış olduğumuz web sayfalarının internette gösterilebilmesini sağlayan bir yazılımdır. IIS, Apache, Xitami gibi birçok Web Server programı mevcuttur. Fakat en çok tercih edilen Apache Serverdir.

- ↳ Phpmyadmin: İlk başta bahsedildiği gibi PHP scriptlerinizin yorumlanabilmesi ve Web Server tarafından anlaşılabilmesi için, bir PHP yorumlayıcı programa ihtiyacınız olacaktır. Phpmyadmin bu yorumlama işini yapacak programın adıdır.
- ↳ Veritabanı: PHP dilini bir veritabanına kayıt ekleme, çıkarma, düzeltme ve sorgulama gibi işlemlerde kullanacağımızdan bir veritabanına ihtiyacımız olacaktır. Veritabanı olarak genelde MySql veritabanı kullanılır uyumlu çalıştığı için.

### 2.2.10. Php 5'in Getirdikleri <sup>75</sup>

- ↳ Zend Engine 2
- ↳ Performans artışı
- ↳ Yeni standart kütüphane (SPL) fonksiyonları
- ↳ Yeni standart kütüphane (SPL) sınıfları
- ↳ Yeni eklentiler
- ↳ Yeni nesneye dayalı model
- ↳ Nesneye dayalı yapıda yeni özellikler
- ↳ Hata / Kural kışı durum işleme (exception handling)
- ↳ Eskimiş ve çalışmayan eklentilerin çıkarılması
- ↳ M\$ Windows 95 desteğinin kalkması

#### **Performans Artışı:**

- ↳ Zend Engine 2 ile birlikte yeni hafıza yönetimi
- ↳ PHP 4'e göre %400'e kadar çıkan hız artışı

#### **Yeni Standart Kütüphane (SPL) Fonksiyonları**

- ↳ **file\_put\_contents()** - Dosya içeriğine yazma, ekleme
- ↳ **str\_ireplace()** - Büyük, küçük harfe duyarsız str\_replace()

---

<sup>75</sup> [seminer.linux.org.tr](http://seminer.linux.org.tr)



- ↳ **convert\_uudecode()** - uuencode ile kodlanmış metni geri çözme
- ↳ **convert\_uuencode()** - Metni uuencode ile kodlama
- ↳ **http\_build\_query()** - Kodlanmış (URL-encoded) istek metni oluşturma
- ↳ **headers\_list()** - Tarayıcıya dönecek üst-başlık listesi
- ↳ **setrawcookie()** - Tarayıcıya kodlanmamış çerez gönderme
- ↳ **str\_split()** - Metni harf harf veya belirli aralıklarla diziye çevirme
- ↳ **php\_check\_syntax()** - Verilen PHP dosyasının sözdizimi kontrolü

### **Ek Olarak...**

- ↳ **date\_sunset()** - İstenilen güne / yere göre güneşin batış saati
- ↳ **date\_sunrise()** - İstenilen güne / yere göre güneşin doğuş saati

### **Yeni Standart Kütüphane (SPL) Ön Tanımlı Sınıflar**

- ↳ Dizin sınıfı
- ↳ Özyineli (Recursive) Dizin sınıfı
- ↳ SimpleXML sınıfı
- ↳ Bu sınıflardan yeni sınıflar türetebilme

### **Yeni Eklentiler**

- ↳ W3C standartlarına uygun DOM (PHP 4'te DOMXML)
- ↳ SimpleXML
- ↳ Tidy
  - Bozuk/Kuralsız HTML kodunu düzeltme
  - HTML sürümleri arasında çeviri (HTML 3'ten XHTML'ye)
  - İstenilen bölümü yorumlama
- ↳ SOAP (PHP 4'te PEAR ile)
  - ↳ SOAP ile web servisleri için sunucu ve istemci oluşturma

- ↳ SQLite
  - PHP 5 içinde SQLite kütüphanesi paketlenmiş gelir
  - Dosyalar için hızlı arayüz
  - SQL92 standartının birçoğunu destekler
  - Farklı veritabanları için tek arayüz
  - Nesneye dayalı ve yordamsal (procedural) arayüz
  - Veritabanı sunucusuna gerek duymaz
  - SQL dilini genişletmek için PHP kullanabilir
- ↳ MySQLi (Improved MySQL, MySQL 4.1 ve üzeri)
- ↳ Perl (PECL)

### Yeni Nesneye Dayalı Model

- ↳ PHP 3: Nesneye dayalı sözdizimi
- ↳ PHP 3: Sadece sınıf değişkenleri ve fonksiyonları
- ↳ PHP 4: Zend Engine » Daha hızlı ve kararlı
- ↳ PHP 4: Diğer dillere göre zayıf nesneye dayalı model
- ↳ PHP 5: Zend Engine 2 » Tamamen yenilendi, gerçek nesneye dayalı model

### Sınıf Çoğaltma / Klonlama

- ↳ Sınıf çoğaltmak / klonlamak için **clone** anahtar kelimesi kullanılır.
- ↳ Sınıf içerisinde **\_\_clone** yordamı tanımlanmış ise, çoğaltma sırasında bu yordam tetiklenir.

### **\_\_set** ve **\_\_get** Yordamları

Dinamik olarak sınıfa ait sanal değişkenlere erişim sağlar.

### **\_\_call** Yordamı

Dinamik olarak sınıfa ait sanal fonksiyonlara erişim sağlar.

## **\_\_autoload Yordamı**

- ↳ Çoğu yazılım uzmanı her sınıfı ayrı dosyalarda tutar.
- ↳ Sınıfların kullanılacağı PHP kodu içerisinde bu dosyaların tek tek çağırılması gerekir.
- ↳ Sınıf çağırıldığı anda **\_\_autoload** yordamı tetiklenir.
- ↳ Bu yordam içerisine gerekli dosyalar dinamik olarak çağırılabilir.

## **Erişilebilirlik: public, private, protected**

- ↳ PHP 4'te bulunan **var** PHP 5'te **public** olarak yorumlanır.
- ↳ PHP 5'te **var** kullanıldığında **E\_STRICT** hatası döner.
- ↳ Erişilebilirliği belirtilmemiş fonksiyonlar, değişkenler **public** olarak yorumlanır.
- ↳ **public**: Sınıfın içinde ve dışında erişilebilir.
- ↳ **private**: Sadece sınıfın içinde erişilebilir.
- ↳ **protected**: Sadece sınıfın içinde ve o sınıftan türetilmiş sınıflar içinde erişilebilir.

## **Statik Değişkenler & Fonksiyonlar**

- ↳ Sınıfa ait değişken ve fonksiyonların sınıf dışından ve sınıf oluşturulmadan erişilebilmesini sağlar.

## **Sınıf Sabitleri**

- ↳ PHP'de kullanılan diğer sabitler gibi
- ↳ Sadece kendi sınıfına ait

## **Final Sınıflar ve Fonksiyonlar**

- ↳ **final** anahtar kelimesiyle düzenlenmiş sınıflardan başka bir sınıf türetilemez.
- ↳ **final** anahtar kelimesiyle düzenlenmiş fonksiyonlar türetilmiş sınıf tarafından üzerlerine yazılamaz.

## Arayüz Nesneleri

- Arayüz nesnesinde değişkenler ve fonksiyonların içerikleri tanımlanmaz.
- Bir sınıf birden fazla arayüz nesnesini kullanabilir.
- Arayüzleri kullanan sınıflar, arayüze ait tüm fonksiyonları tanımlamaları gerekir.

## Özet (Abstract) Sınıflar

- Özet sınıflarda değişkenler ve özet olmayan fonksiyonların görevleri tanımlanabilir.
- Özet fonksiyonlara ait görevler tanımlanamaz.
- Özet sınıftan türetilmiş sınıf (varsa) özet fonksiyonları tanımlaması gerekir.

## instance of Operatörü

İlişki / tür kontrolü.

## Parametrede Sınıf Türleri

- Fonksiyon parametresinde sınıfın adı verilerek olması gereken tür belirtilir.
- Parametre olarak başka bir tür sınıf girilirse hata döner.

## Hata / Kural Dışı Durum İşleme (Exception Handling)

- PHP 5 ile birlikte Java tarzı **try, throw, catch** yapısı gelmiştir.
- Kural dışı durum **Exception** isimli ön tanımlı sınıfla tanımlanır.
- Bu sınıftan yeni kural dışı durum sınıfları türetilebilir.

## 2.3. Jquery Ve Css Kısa Kısa

### 2.3.1. Jquery

Öncelikle jquery'i anlamadan önce javascript'i ve DOM(Document Object Model)'u anlamalıyız. Çünkü bu 2 kavram jquery için olmazsa olmazlardan. Önce DOM'dan başlayalım. DOM dendiğinde aklımıza platformdan ve işletim sisteminden

bağımsız bir şekilde çalışan ve içeriği, tasarımı, yapıyı programların veya scriptlerin değiştirmesine olanak tanıyan bir yapı gelmelidir. Javascript ise kullanıcının bilgisayarında çalışan ve DOM yapısını da kullanarak web sitesi üzerinde değişiklikler yapabilen bir script dilidir. Javascriptin en büyük özelliklerinden birisi object-oriented oluşudur.

Javascriptin yaygınlaşması ile birlikte birçok javascript kütüphaneleri yazıldı ve bu kütüphaneler kullanılarak da gayet başarılı işler yapılmaya başlandı. Geliştiriciler kısa zamanda, az kodla, verimli işler yapmak için jquery framework'ü kullanmaya başladılar.

jQuery hem javascript hem ajax hem de efekt kütüphanesi olarak kullanılabilen bir framework'dür. 2006'nın Ocak ayında bir javascript gurubu olan John Resig tarafından duyurulmuş. Şu anda ise 15 kişilik bir ekip tarafından gelişimi sürdürülüyor. Lisans konusuna da kısaca değinmek gerekirse, MIT veya GPL lisansının şartlarına uyduğumuz sürece kendi uygulamalarımızda kullanabiliyoruz. Bu konuda jQuery'nin resmi web sitesi olan [www.jquery.com](http://www.jquery.com)'dan daha fazla bilgi alabiliriz. Hem bu web sitesinden jQuery ile ilgili dokümantasyona, eğitsellere, eklentilere ve sorularınızı yazabileceğiniz foruma da ulaşabiliriz.<sup>76</sup>

jQuery çok geniş bir kullanıcı kitlesine sahiptir. Bunlardan da biraz örnek vermek istiyorum. Sosyal haber sitesi Digg, açık kaynak kodlu projelere ev sahipliği yapan SourceForge, blog sitelerini analiz eden Technorati, RSS kaynaklarımızı yönettiğimiz FeedBurner ve birçoğumuzun kullandığı blog yazılımı WordPress bu örneklerden yalnızca birkaçıdır.

Öncelikle jquery'i kullanabilmek için onu projemize eklememiz gerekiyor. [http://docs.jquery.com/Downloading\\_jQuery#Download\\_jQuery](http://docs.jquery.com/Downloading_jQuery#Download_jQuery) adresinden jquery için gerekli olan en güncel javascript dosyasını indirebiliriz (sıkıştırılmış ve sıkıştırılmamış olmak üzere 2 sürüm mevcut, eğer kodlarda değişiklik yapmayacaksak sıkıştırılmış olanı kullanabiliriz).

---

<sup>76</sup> [www.eyurtsever.com](http://www.eyurtsever.com)

### 2.3.1.1. Jquery`nin Bazı Özellikleri<sup>77</sup>

**Basit Kullanım:** Gerçekten jQuery`nin son derece basit bir kullanımı var. Yapmak istediğimiz pek çok işlemi çoğu zaman “tek bir satırda” halledebiliyoruz.

Örneğin web sayfamızdaki bütün div etiketlerini `$(div)` kodu ile yakalayabiliyoruz. Yok ben sadece class özniteliği “**baslik**” olan div etiketlerini yakalayacağım dersek `$(div.baslik)` kodunu kullanmanız yetiyor. Yani jQuery`nin sloganında da yazdığı gibi: “daha az yazın, daha fazlasını yapın”

**Zincirlenebilirlik:** jQuery`nin Sihri (*The Magic of jQuery*) olarak isimlendirilmiş bu özellik sayesinde çok kısa kodlar yazabiliriz. jQuery içerisindeki methodları birbirine zincirleyerek tek satırda birden fazla işlemi yapabiliriz.

Örneğin şöyle bir kod ile web sayfamızdaki tüm linkleri önce yakalarız, sonra bir class ataması yaparız ve son olarak da onclick olayına bir fonksiyon ekleriz:

```
$('.a').addClass('deneme').click(fonksiyon);
```

**Eklentiler:** jQuery`nin bir başka mükemmel özelliği de eklentileridir. Eklentileri, belli görevleri yapan ve jQuery kütüphanesi üzerinden geliştirilmiş kod parçacıkları olarak tanımlayabiliriz. Örneğin web sitemizde “**sekme (tab) menüler**” kullanmak istersek Tabs eklentisi, web sayfanıza bir mp3 player yerleştirmek istersek jMP3 eklentisi ya da bir dosya yükleme uygulaması sunmak istersek jqUploader eklentisi ihtiyacımızı karşılamaya hazırdır. Buna benzer yüzlerce jQuery eklentisi vardır .

**Uyumluluk:** jQuery, şu anda en çok kullanılan web tarayıcılarında çalışabilmektedir. Internet Explorer 6.0+, Firefox 1.5+, Safari 2.0+ ve Opera 9.0+ ile sorunsuzca jQuery kullanabiliriz. Bunun haricinde **Prototype.js** gibi başka kütüphaneler ile birlikte de uyum içerisinde kullanabilirsiniz.

---

<sup>77</sup> [www.eyurtsever.com](http://www.eyurtsever.com)

**EfeKtler:** jQuery, script.aculo.us gibi tamamen bir efekt kütüphanesi olmamasına rağmen yine de sık kullanılan efektleri sunuyor. Örneğin **fadeOut** efekti sayesinde bir nesnenin görünürlüğünü yavaş yavaş azaltırken, show efekti sayesinde daha önceden gizlenmiş bir nesneyi görünür kılabilirsiniz. En önemlisi de bu efektleri kullanmak çok basittir. Alttaki örnek kodda, **“hide”** efektini kullanarak **“myDiv”** isimli nesneyi yavaşça gizlemiş oluyoruz.

```
$("#myDiv").hide("slow");
```

**Ajax:** jQuery diğer konularda olduğu gibi AJAX konusunda da kullanıcılarına kolaylıklar sağlıyor. Böylece web sayfanızın tamamı yüklenmeden, başka bir web sayfası ile etkileşime geçebiliyorsunuz. AJAX işlemi başlamadan önce veya bittikten sonra bir olayı tetiklemek, sunucudan gelen veri türüne göre (xml, json) işlem yapmak, belli zaman aralıklarında tekrar tekrar istekler yollamak v.s. jQuery ile yapabileceklerinizin küçük bir bölümü. Örneğin alttaki örnek kod ile AJAX kullanarak *form.php* dosyasına *Ahmet* ve *25* verilerini *post* etmiş oluyoruz.

```
$.ajax({
  type: "POST",
  url: "form.php",
  data: "isim=Ahmet&yas=25"
});
```

Bu da basitleştirilmiş ve kolaylaştırılmış versiyonu:

```
$.post( "form.php", { isim:"Ahmet", yas:"25" } );
```

### 2.3.2. Css' in Tanımı Ve Genel Bilgi

CSS 1996 da **W3C(World Wide Web Consortium )** tarafından duyuruldu. **Ocak 2003**'te **CSS2.1** sürümü piyasaya sürüldü. Şu anda **CSS3.0** sürümü yürürlüktedir. CSS'in güçlü olmasının en büyük nedeni (X)HTML elemanları arasındaki hiyerarşiden yararlanmasıdır.<sup>78</sup>

---

<sup>78</sup> www.belgeler.com

Tablosuz Web Sayfası kodlama tekniğini kullanmayanlar CSS' in önemini tam olarak anlayamazlar. **CSS (Cascading Style Sheets – Stil Sablonları)**, web dokümanlarına stil eklemek için kullanılan basit ve güçlü bir dildir.

Gelelim Stil Şablonun varoluş amacına. Bildiğimiz üzere Html yazım şekli olarak etiket türünde bir yazım dili. Bu yüzden pek fazla özelliklere sahip değil. Bu sahip olmadığı özellikler nedeniyle sayfanın dizaynında bize tam esneklik veremiyor. Css bu amaçla üretilmiş bir dil. Kullanım kolaylığı ve kullanışlılığı ile Html'e eklenmesinden itibaren çoğu web tasarımcısının gözdesi oldu. Çünkü her türlü sayfa dizaynını bize bırakarak müthiş bir esneklik sağlıyor. Ayrıca ileriki konularımızda bahsedeceğimiz üzere bağlantılı stil şablonlar aracılığı ile de birden çok sayfaya etkiyebiliyor. Bu da bize sitenin görünümünü değiştirmek istediğimizde elimizdeki onlarca belki de yüzlerce sayfanın kodlarını değiştirmeden sadece css dosyasının değiştirerek bu imkanı sağlıyor.

Günümüzde herhangi bir internet sitesi kullanıcılar tarafından ziyaret edildiğinde internet sitesinde dikkat çeken en önemli özelliklerin başında sitenin kullanım kolaylığı, içeriği ve sitenin genel görüntüsü gelmektedir. Sitemize şekil verirken yararlanacağımız en temel bileşenler **CSS** lerdir. CSS ile sayfalarımıza, paragraflarımıza, cümlelerimize, kelimelerimize ve hatta harflere noktalara kadar ayrı bir stil tanımlaması yapabiliriz. Stilleri, sayfamızda yer alan öğelere çeşitli özellikler atamak için kullanılan kod kümeleridir.

Web sitesi oluştururken çeşitli etmenler göz önünde bulundurularak web sitesinin genel bir renk şemasını oluşturmamız gerekmektedir. Siteye hakim olacak genel renk belirlendikten sonra CSS ile sitemizdeki bölümlerin genel stil tanımlamalarını yapmaya başlayabiliriz. Arka plan rengi veya resmi, sitenin geneline hakim olacak renkler, yazıların ve başlıkların renkleri, fontları, resimlerin çerçeve özellikleri, genel hizalamalar, site içindeki bağlantıların özellikleri. Özellikle harici stil tanımlamasından yararlanarak sitemizin tümünde kullanacağımız genel stil özelliklerini bir stil dosyasında toplayabiliriz. Ve ileride sitemizin genel görüntüsünü değiştirmek



istediğimizde önceden hazırladığımız bu stil dosyasındaki stil tanımlamalarını değiştirmemiz yeterli olacaktır.

### 2.3.3. Css`nin Avantajları<sup>79</sup>

- ↪ Görünüm Avantajları
- ↪ Kullanım Kolaylığı
- ↪ Tasarım Tutarlılığı
- ↪ Daha Az Dosya Boyutları
- ↪ Gelecek Vaat Etmesi

### 2.3.4. Css'i Web Dokümanlarına Ekleme

#### 2.3.4.1. Kod İçinde(In Line)

```
<div style="color:red">Deneme yazımız</div>
```

#### 2.3.4.2. <Style> Elemanı Kullanılarak

```
<style type="text/css">
div{
color:red;
}
```

#### 2.3.4.3. Harici Css Dosyası Kullanımı

```
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="ornek.css" />
```

#### 2.3.4.4. @Import İle Ekleme

```
<style type="text/css">
@import "ornek.css";
</style>
```

---

<sup>79</sup> www.belgeler.com

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### 3. SİSTEM KULLANIMI

#### 3.1. Giriş Ekranı

Ajax teknolojisini uyguladığımız elektronik kitap sitemizin giriş sayfası altta şekilde görülmektedir. Sol tarafta iPhone telefon resmi sağ tarafta ise javascript ile oluşturulmuş hareketli resimler bulunmaktadır. Siteyi bu şekilde hazırlama sebebim ise günümüzde elektronik kitaplara artık iPhone tipi son model telefonlar sayesinde ulaşılabilmekte ve teknoloji devleri de planlarını bu son model elektronik aletler üzerinde uygulayabilmek gerektiğinde telefonlar için ayrı yazılımlar geliştirmekte ve bu sayede herkesin elektronik kitaplara kolayca ulaşması için çaba sarf etmektedirler. Bu sebeple ben de sitenin girişini bu şekilde oluşturarak günümüz teknolojilerine vurgu yapmak istedim.



Resim 16: ManasPedia giriş ekranı

Siteye ilk giriş yaptığımızda sol tarafta iPhone da nasıl giriş de ekran resmi bulunmakta bende aynı şekilde siteyi vurgulayan resim yerleştirdim. Siteye girdikten sonra menüye ulaşmak için telefonlarda bulunan sürgüyü kullanıp siteye giriş yapılabilir.

Bu sayfanın kodlarına ek 1'den ulaşılabilir.

### 3.2. Menü Ekranı

Sitede sol taraftaki iPhone sürgüsünü çektikten karşılaştığımız site menü ekranı aşağıdaki gibidir. Cep telefonunda bulunan menülere benzer menüler oluşturduğum ki sitenin görselliği etkisini sürdürsün istedim. Ancak tabii ki burada bütün menülere (butonlara) bağlantı oluşturmadım. Proje elektronik kitaplar olduğu için sadece kitap butonu sayesinde sitemizin ana sayfasına ulaşabileceğiz. Aynı zamanda iPhone'da olduğu gibi fare hareketi ile diğer butonlara ulaşılabilir.



Resim 17: ManasPedia menü ekranı

### 3.2.1. Menüler

Sol taraftaki İphone menüsünde menülerin hareketlerini javascript sayesinde orijinal İphone telefon menülerine benzettim. Yani alttaki resimde görüldüğü gibi fare ile menüler sağa-sola hareket edebilmektedir. Bu sayede daha fazla görsellik katıldı ve telefonda siteye girilme görüntüsü vermeye çalıştım.



Resim 18: ManasPedia menüler

### 3.2.2. Menü ekranı anasayfa görünümü

Menü sayfasını tanıtmaya devam edecek olursam sağ resimde İpad içersine anasayfa, hakkımızda ve iletişim butonları yerleştirdim ve bu butonlara paralel İpad ekranının yanındaki butonlardan da ulaşılabilmekte. Yine kapatmak için aynı yol takip edilebilir. Yazının üstüne gelip tıklamak veya sağ taraftaki butonlara tıklayarak ulaşılır.

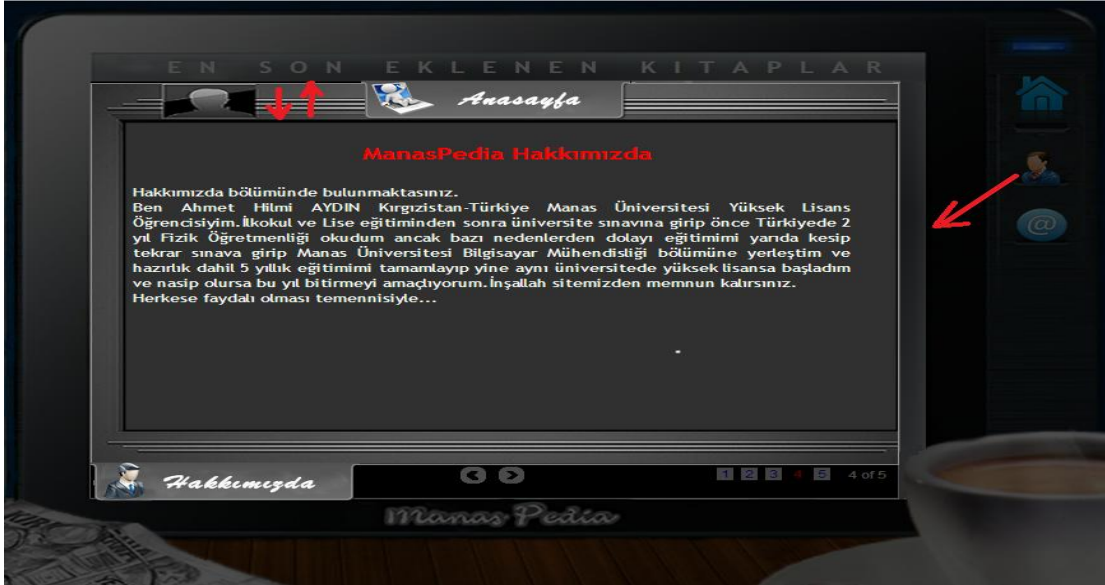


**Resim 19:** ManasPedia menü anasayfa görünümü

Üstteki resimde görüldüğü üzere menü sayfası hakkında bilgiye yan taraftaki menü veya üstteki anasayfa yazısından ulaşılabilir.

### 3.2.3. Hakkımızda

Hakkımızda sayfasına ulaşmak için yan taraftan veya hakkımızdan ulaşabiliriz. Burada benim hakkımda bilgi yer almaktadır. Nasıl ki her sitede hakkımızda ve iletişim sayfaları mevcut bende sitede bu şekilde oluşturum.



**Resim 20:** ManasPedia hakkımızda sayfa görünümü

### 3.2.4. İletişim

İletişim sayfası burada önemlidir. Çünkü benim bu tezi yazma amacım olan Ajax teknolojisini kullandığım alanlardan bir tanesidir. Yani Ajax teknolojisini formda uygulama örneklerinden birisidir. Alttaki resimde de görüldüğü gibi formda boş alanlar doldurulmadan gönder tuşuna basıldığında anında Ajax teknolojisi sayesinde alanların doldurulmadığına dair yazı ekranda gösterilir. Bu uyarıyı boş alanlar için teker teker uyguladığımızda da alırız. Yani isim alanını girip kendi e-mailimizi yazmazsak sadece e-mail doldurulmadığına dair uyarı alırız. Eğer bütün bilgiler eksiksiz girilirse isteğimizi sorunsuz şekilde gönderebiliriz ki ardından gönderildiğine dair ve gönderildiği saat ve tarih olarak cevap iletisi alırız. Tabi bunlar biraz önce bahsettiğim gibi Ajax teknolojisi sayesinde saniyeler içersinde gerçekleşir. Fakat biz aynı iletişim formunu Ajax kullanmadan oluşturursak eğer boş alanımız kalırsa o alan hakkında uyarı yeni ve boş bir sayfada gösterilir ve tekrar aynı sayfaya yönlendiriliriz ve sil baştan formu doldurmaya başlarız. Aynı hatayı tekrar tekrar yaşadığımızı düşünürsek çok can sıkıcı bir iş olduğunu anlarız. Kapatma işlemini alttaki iletişim yazısı veya yan taraftaki iletişim butonundan yapabiliriz.



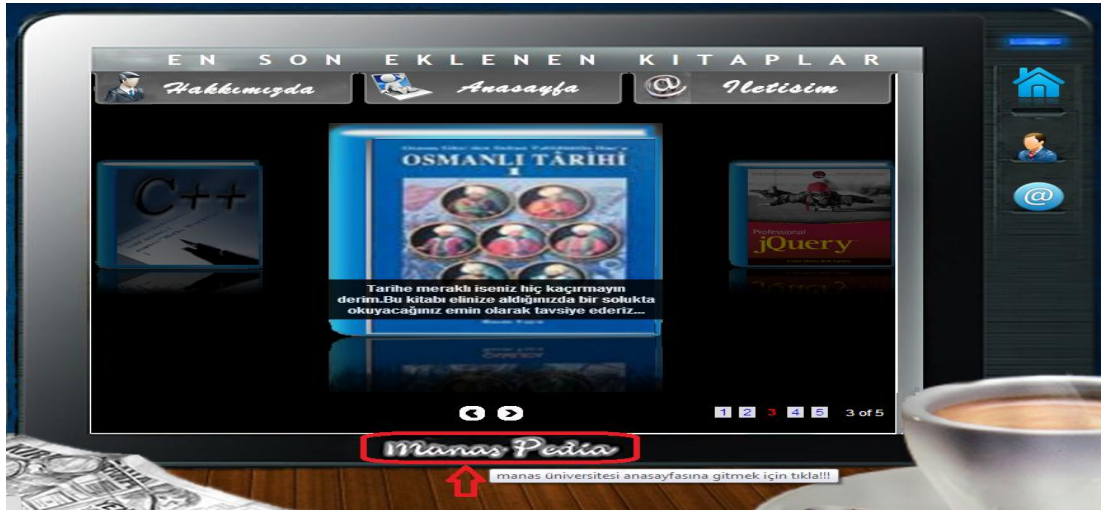
Resim 21: ManasPedia iletişim sayfa görünümü



Anasayfa, hakkımızda ve iletişim sayfaları hakkında bahsetmek istediğim diğer şey sitemizin anasayfasında da bu butonlarla karşılaçığımız hakkında. Ancak burada ayrıntılı olarak bu butonlar hakkında bahsettikten sonra tekrar bu butonlar hakkında anasayfa bölümünde değinmenin gereksiz olduğunu düşünüyorum.

### 3.2.5. Site adı

Sitemizin adı **ManasPedia** olup iPad ekranının alt orta bölümünde yazılmıştır ve bu yazıya tıklayarak [www.manas.kg](http://www.manas.kg) sitesine ulaşılabilir. Siteadı butonun resmi altta görülmektedir.



Resim 22: ManasPedia site adı butonu

### 3.2.6. Son Ekleneenler



Resim 23: ManasPedia son ekleneenler

Üstteki resmin sağ tarafında en son eklenen kitaplar hareketli resimlerle gösterilmektedir. En son eklenen kitaplar hakkında kısa bilgi almak istediğimizde gösterilen kitap üzerinde yazıdan o kitap hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Ancak gösterilen bu kitaplar üzerinde link bulunmamakta. Yani kitaba tıkladığımızda o kitaba ulaşamaz çünkü kitaplara ulaşmak için siteye kullanıcı adı ve parola ile giriş yapılmak zorunda. Fakat anasayfaya ulaştıktan sonra kategorilerden en son eklenen kitaplara tıklanarak burada gösterilen kitaplara ulaşılabilir.

### 3.2.7. Anasayfaya Giriş

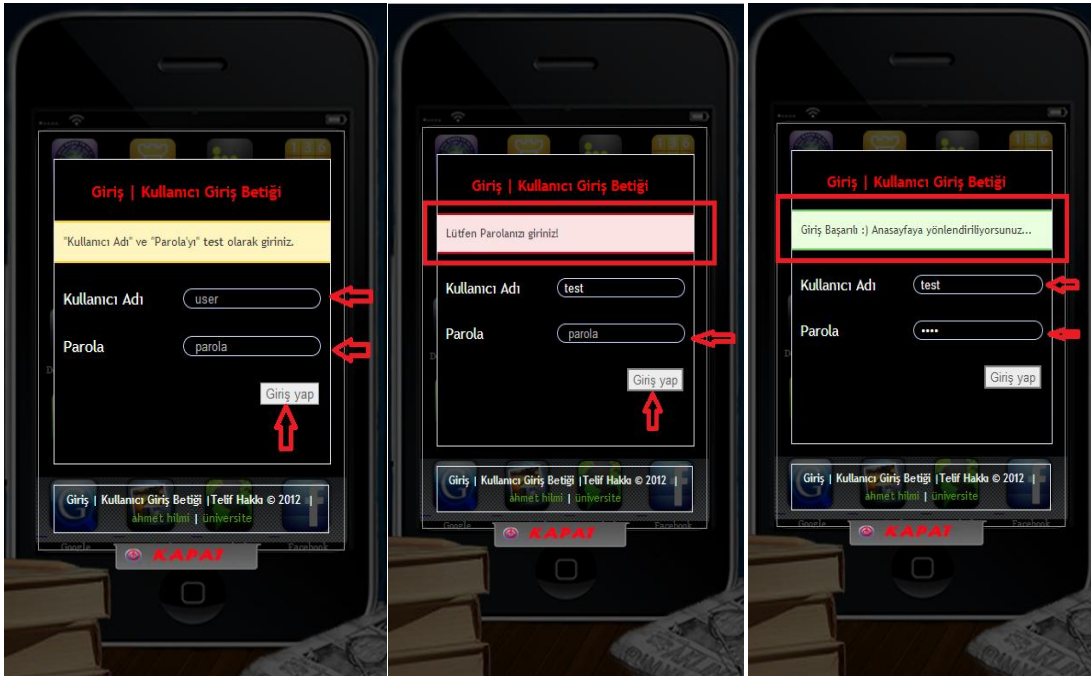
Menü sayfasında ayrıntılı olarak bahsettiğimize göre anasayfamıza yani Ajax teknolojisini daha çok uyguladığımız sayfaya ulaşabiliriz. Bunun için önce siteye üye olduğumuza dair kullanıcı adı ve parolayı doğru girmek gerekli ve eksiksiz doldurmak gerekli. Yine burada da Ajax teknolojisinin form da nasıl kullanıldığını görebiliriz.

Altta resimlerden ilki bizim siteye ulaşmak için doldurmamız gereken Ajax teknolojisi ile oluşturulmuş kullanıcı giriş betiğinin resmi. İkinci resimde ise alanlar eksik bırakıldığında karşılaşıcağımız uyarı gösterilmekte. Örneğin ben kullanıcı adını



girip parolayı boş bıraktığımda parola alanının boş olduğuna dair uyarıyı ikinci resimde gösterdim. Son resimde ise kullanıcı adı ve parolanın doğru girilmesi durumunda Ajax teknolojisi ile alacağımız sonucu görüyoruz. Giriş işleminin başarılı olduğuna dair ve bizim otomatik olarak anasayfaya yönlendirildiğimize ait bilgi alıyoruz ve bu bilgi ekranda 3-5 saniye durmakta ardından teknolojimiz sayesinde anasayfaya yönlendirilmiş olacağız. Aynı giriş betiğinin Ajax teknolojisi olmadan nasıl olacağından bahsederseniz, kullanıcı adı ve parolayı doğru girdiğimizi bile düşünsek bizi önce kontrol sayfasına yönlendirir ve doğru girdiğimize dair uyarı alır ardından anasayfaya yönlendiriliriz ve bana göre bu durum çok dolambaçlı olur. Kullanabileceğimiz kısa yol varken niye uzun ve can sıkıcı yolu deneyelim ki sitemizde.

Burada parola hakkında kısaca bahsetmek istiyorum. Buradaki parola md5 diye tabir edilen format yer almakta. Yani ben parolamı “test” olarak oluşturursam md5 formatı bana test adı yerine otomatik olarak 10-15 karakterden oluşan parola oluşturmakta ve veritabanına o parola kaydedilmekte. Bu durum sitenin güvenliği açısından çok önemli olduğu için bahsetme gereği duydum.



Resim 24: ManasPedia menü giriş betiği

Bu sayfanın kodlarına ek 2' den ulaşılabilir.

### 3.3. Anasayfa



Resim 25: Anasayfa

Siteye kullanıcı adı ve parola ile giriş yaptıktan sonra karşımıza çıkan ekran üstteki resimdeki gibidir. Daha önce de bahsettiğim gibi tezimin adını da oluşturan Ajax teknolojisinin asıl kullanıldığı yer olan anasayfa hakkında bahsedecek olursam anasayfa bizim elektronik kitaplara ulaşabileceğimiz sayfa. Öncelikle sağ tarafta iPad içerisine kitap resmi ekledim ki elektronik kitapları temsil etsin. Sağ tarafta bu resmin sol sayfa ve sağ sayfası içersine Ajax teknolojisi ile veritabanından bilgi çekeceğiz. Bu sayfada sol tarafta ise iPhone resmi içersinde bulunan alanda kitap kategorileri bulunmakta ve bu resimler dikey olarak hareket edebilmektedir ki bu sayede kategori sayısı çoğaltıldığında fazladan yer kaplamaz. . Bu link verilen resimler on tanedir ve bunlar asıl konuları belirtmektedir. İlk resim ana sayfa tanıtımı hakkındadır. Diğerleri ise Teknoloji, Fen bilimleri, Ekonomi-İşletme, Sosyal bilimler, Tarih, Hukuk-Siyaset ve Yeni Eklenenler butonlarıdır. Tabi ki bunlar çoğaltılabilir ve değiştirilip başka ana konular seçilebilir. Bunlar hakkında ayrıntılı bahsetmeden önce bu sayfada bulunan alanlar hakkında bahsetmek istiyorum.

### 3.3.1. Anasayfa tanıtımı

Bu sayfada bulunan diğer alanlar hakkında görüntü alttaki resimde görülebilir. Burada sağ üstte elektronik kitap ekleme sayfası eklendi. Bu sayfaya kırmızı renkle görülen kurdeleyi çekerek veya ona tıklayarak ulaşabiliriz. Bu özellik yine bize Javascript'in verdiği özellikler bir tanesidir. Yine sağ alan üst tarafta google arama motoru gibi site içi arama motoru yerleştirdim. Arama motoru site ile uyumlu olup görüntüyü bozmaması için saydam fakat fark edilmesi sorun olmaması için belirgin şekilde oluşturuldu. Sağ alanın alt tarafında yine site adına tıklayarak Manas üniversitesi sitesine ulaşılabilir. Daha sonraki sayfalarda bunlar hakkında ayrıntılı açıklamalar eklendi.

Bu sayfanın kodlarına Ek. 3'den ulaşılabilir.



Resim 26: Anasayfa ekranı tanıtımı

### 3.3.2. Anasayfa ekranı anasayfa görünümü

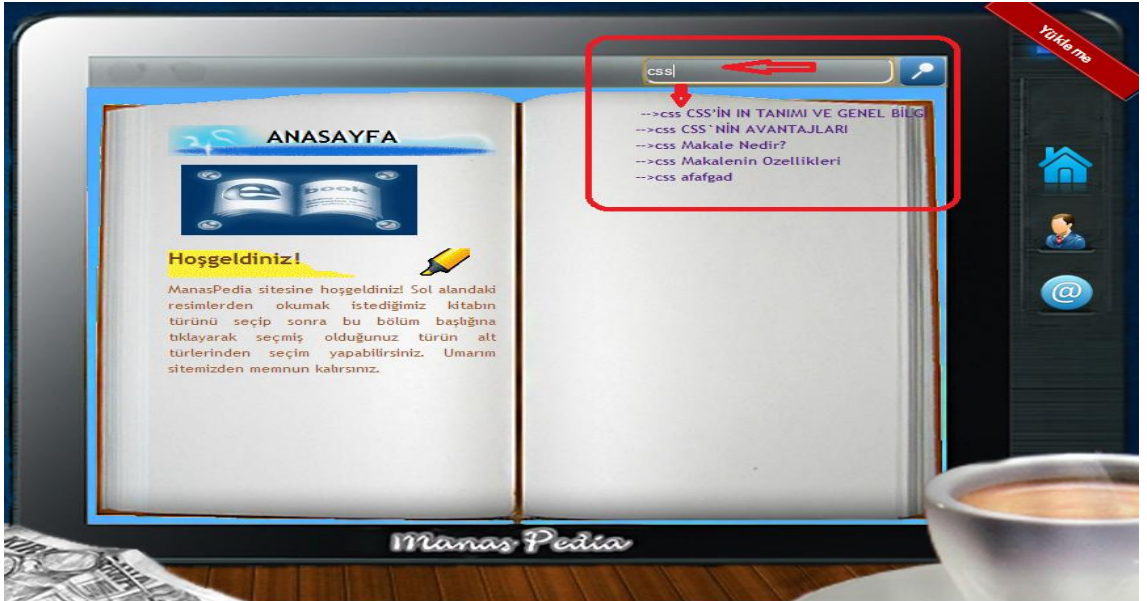
Sağ tarafta anasayfa, hakkımızda ve ajax teknolojisini kullandığımız iletişim formları bulunmakta ve bunlar hakkında menü sayfasında bahsettiğim için burada tekrar bahsetmeye gerek duymadım ancak anasayfa hakkında bilgi veren alan değiştiği için anasayfanın resmini eklemek istedim ve bunu biz alttaki resimde görebiliriz. Bu daha öncede bahsettiğim gibi bu sayfaya girişte sitede nasıl hareket edeceğimizi gösteren bilgiyi içerir.



Resim 27: Anasayfa ekranı anasayfa görüntüsü

### 3.3.3. Arama Motoru:

Yine aynı şekilde Kullanıcı girişinin yan tarafına arama motoru yerleştirilmiştir ve içerikte olduğu gibi Ajax teknolojisi ile çalışmaktadır.



Resim 28: Arama motoru

Nasıl ki google arama motorunda aradığımız kelimeyi yazdığımızda anına görebiliyoruz bende resimde de görüleceği üzere arama motoruna aranan kelime yazıldığı gibi o kelimeyle bağlantılı kitap konuları çıkmaktadır. Mesela resimde “css” kelimesi yazılmış ve bununla ilgili beş sonuç anında bulunmuştur ve sayfa yenilemeye gerek kalmamıştır. Bu şekilde arama motorları sitenin devamlılığı ve ziyaretçi sayısı bakımından çok önem arz etmektedir. Yeri gelmişken niye elektronik kitap sitelerinde bu tür arama motorlarını görmüyoruz da sitede arama yaptığımızda bizi boş bir sayfaya yönlendirip sonuç çıkarmaktadırlar? Bu soruya cevap vermek gerekirse elektronik kitap siteleri ya elektronik kitapları satarak para kazanmakta veya Wikipedia sitesi tarzı ziyaretçi sayısından kazanmaktadırlar. O yüzden bu siteler ziyaretçilerin sitede kitap ararken sadece kitap hakkında bildikleri 1-2 kelimedenden bile o kitaplara ulaşmalarını sağlamak için çaba sarfetmektedirler. Yani kitap içeriğini aramalarına izin vermektedirler. Bunu ise o kitap hakkındaki bilgiyi Html kodları arasına giremeyeceklerine göre ayrı bir html dosyası haline tutup veya Iframe türünde saklayıp istenildiğinde o sayfayı çağırıp hangi kelime isteniyorsa aratmaktadır. Ancak sitelerinin arama motorlarında Ajax teknolojisini kullansalar Ajax arama işini veritabanından yaptığı için sadece başlıklar listelenebilir. Yani kullanıcı o kitabın adında veya kitap içerisindeki başlıklarda arama yapabilir. Ancak bu durum o siteler için ziyaretçi sayısının azalması anlamına gelmektedir. Bu yüzden sitelerinin arama motorlarında Ajax teknolojisi cazip gelmemektedir.

Sitemizdeki arama motorunu tanıtmaya devam edecek olursam arama motorundan ulaştığımız sonuçlardan birisine tıklayarak o başlık sayfasına ulaşabiliriz. Bununla ilgili resim altta yer almaktadır.

Mesela ben css ile aramamızdan elde ettiğimiz başlıklardan “Css’in avantajları” adlı başlığa tıkladığımda o başlık ile ilgili sayfayı Ajax teknoloji sayesinde veritabanından çekip bize göstermektedir ki bununla ilgili resim altta görülebilir.





Resim 29: Arama motoru 2



Resim 30: Arama motoru 3

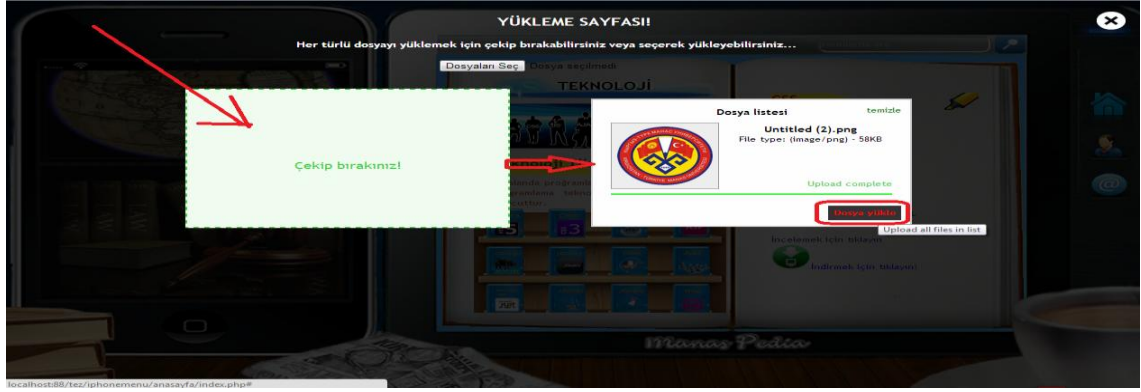
### 3.3.4. Elektronik kitap yükleme

Elektronik kitap yükleme sayfası sayfanın üst tarafında bulunmaktadır. Sağ üst köşede kırmızı kurdeleye tıklayarak veya çekerek ulaşılabilir ki bunu bize Javascript sağlar. Nasıl ki sitemiz elektronik kitap sitesi ise ziyaretçilerden elektronik kitap yüklemek isteyenler olacaktır ve bu sitenin daha fazla kaynak kitap sağlaması anlamına gelmektedir. Bu yüzden her elektronik kitap sitesi gerekliydi. Tabi bu sayfada da ajax teknoloji kullandım.



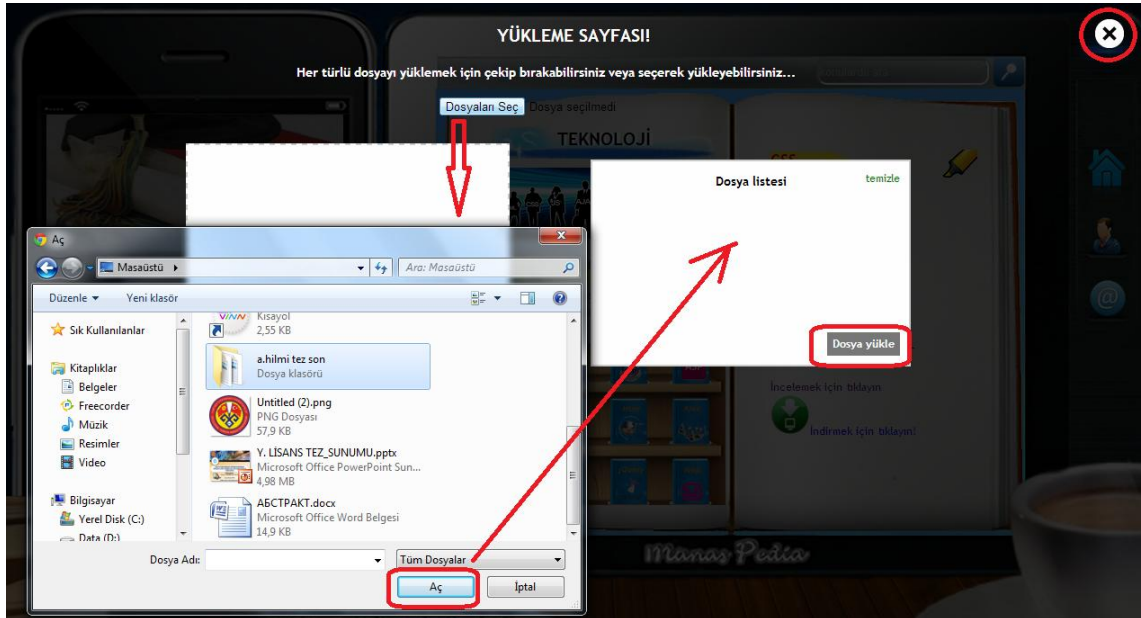
**Resim 31:** Elektronik kitap yükleme

Nasıl kullanmamız gerektiğinden bahsedecek olursam iki şekilde kitap ekleyebiliriz. Yükleme istediğimiz elektronik kitabı sürükleyerek veya “dosya seçiniz” butonunu kullanarak. Altta birinci resimde sürükleyerek dosya yükleme görülmektedir. Dosyamızı bilgisayarımızdan seçip sürükleyip soldaki boş alana bırakırsak dosyamız otomatik olarak sağ alana eklenir ancak henüz yüklenmiş değil. Sağ alanın altında dosya yükle butonu bulunmakta o butona tıkladığımızda Ajax teknolojisi sayesinde saniyeler içerisinde dosyamız yüklenir.



Resim 32: Elektronik kitap yükleme 2

Yüklerken kullanabileceğimiz diğer yol ise “dosya seç” butonuna tıklayarak altta resimde görüldüğü gibi sayfa açılır oradan hangi dosyayı yüklemek istiyorsak seçeriz ve devamında yukarıda anlattığım aynı yol ile dosyamız yüklenir. Tabi sağ alanda yükleme esnasında yanlış dosya seçersek bunun önlemi de alınmış durumda. Dosya listesi yazan bölümde “temizle” linki görülmekte. O linke tıkladığımızda o alanı temizlemiş oluruz ki hata yaptığımızda yanlışlıkla başka dosya yüklememiş olalım.



Resim 33: Elektronik kitap yükleme 3

Bu sayfanın kodlarına ek 3' den ulaşılabilir.



### 3.3.5. Giriş Sayfasına Dönüş:

Bu ekranda da yukarıda bahsettiğim gibi aynı butona tıkladığımızda ilk giriş sayfasına (alttaki ekran görüntüsüne) geri döneriz ve siteden çıkmış oluruz.



Resim 34: Giriş Sayfasına Dönüş

### 3.4. İçerik

Şimdi anasayfa hakkında ayrıntılı anlatıma geçerseniz; anasayfanın sol alanında yani İphone içerisinde elektronik kitap kategorileri bulunmaktadır. Buradan hangi kategorilerden elektronik kitaba ulaşmak istiyorsanız ulaşabilirsiniz. Mesela burada Tarih, Teknoloji vb. kategoriler bulunmaktadır. Ben burada site tanıtımı yaparken teknoloji kategorisi üzerinden yapacağım. Öncelikle sol taraftan kategori seçimi yaptığımızda sağ alanda çıkan resmi görebiliriz. Mesela ben teknoloji alanına tıkladığımda alttaki resimde görüldüğü üzere İpad içerisinde kitap resminin sol alanında bizi teknoloji yazısı, hemen altında bu bölümü açıklayan bir resim ve onun da altında teknoloji türleri adında bir başlık karşılamaktadır.



**Resim35:** Anasayfa kategoriler

Örneğin sol iPhone ekranından Teknoloji başlığına tıkladık ve resimde Teknoloji türleri butonuna tıklamadan önce sağ ekrana eklemiş olduğumuz resim ile ilgili bir iki bilgi vermek gerekirse bu resim küçük olduğu için bazı durumlarda seçilmeyebilir. Bunun için bu resmin büyütülmüş halini alttaki resimde görebiliriz. Resmin üzerinde gelip tıkladığımızda aşağıdaki resim halini almaktadır.



**Resim 36:** Resmi Büyütme

### 3.4.1. İçerik Türleri:

Teknoloji türleri yazısına tıkladığımızda içerik açılacağından bahsetmişim. Altteki resimde görüleceği üzere teknoloji türleri linkine tıkladığında hemen altına kütüphane içersine sayfa yenilenmeden hiçbir değişiklik olmadan ve en önemlisi saniyeler kadar hızla içerik listelenmektedir.



Resim 37: İçerik Türleri

Mesela Teknoloji Türleri adı altında html, css, php, asp, java, jquery, dhtml, ajax, Microsoft.net, mysql, sql server, wamp listelenmektedir. Bu küçük resimler üzerine tıkladığında ise altteki resimde de görüleceği üzere iPad içersindeki sağ sayfa ekranına o teknoloji türü resmi ve altında gerekirse açıklama bulunmaktadır.



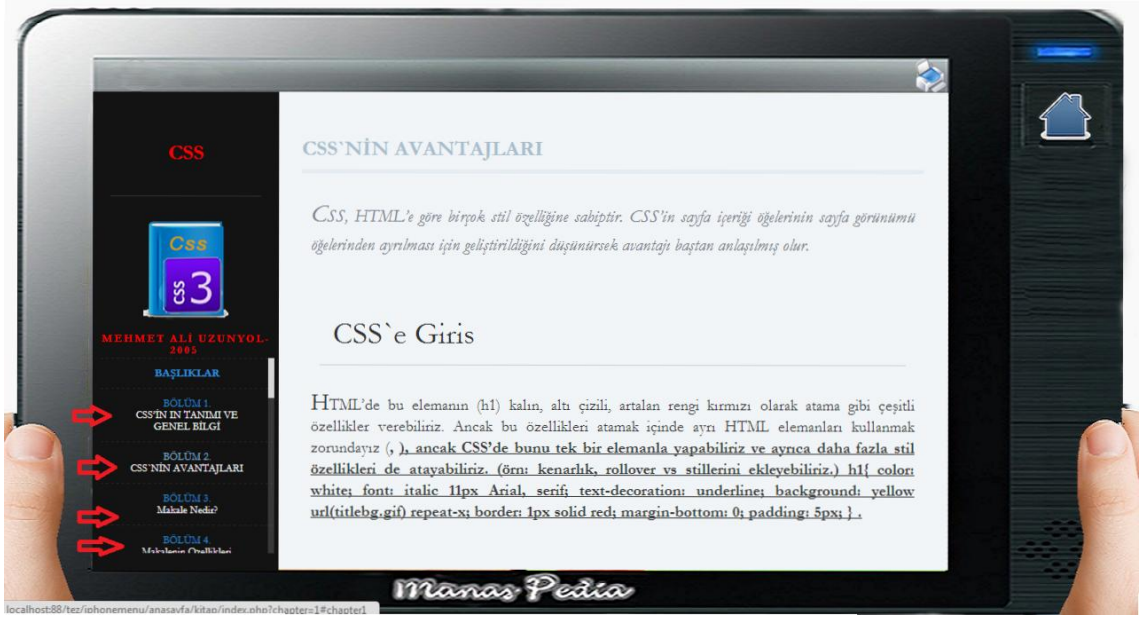


Resim 38: İçeriğe Ulaşım



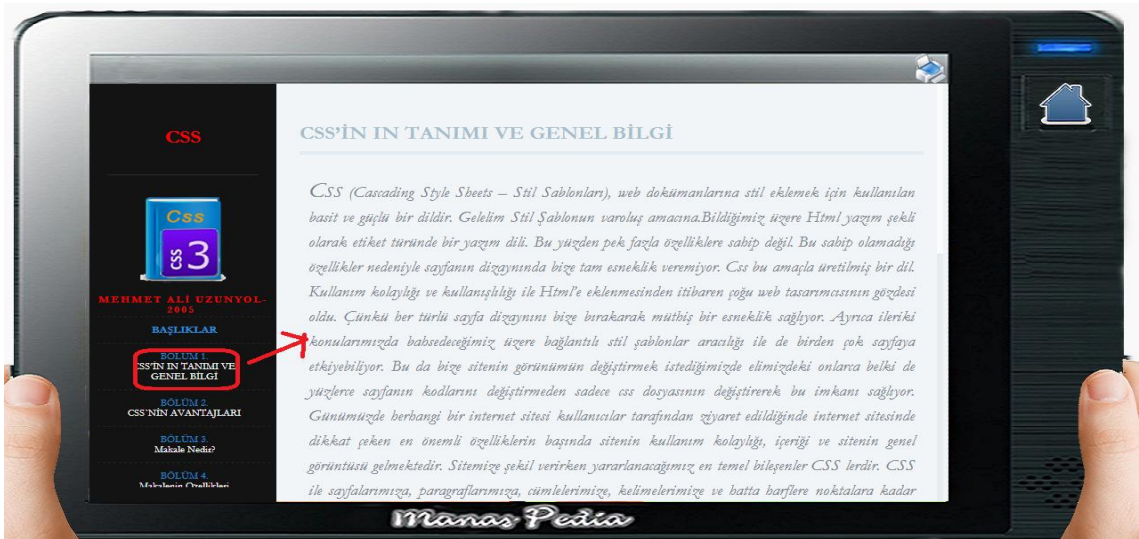
Resim 39: E-Kitap Okuma Sayfasına Ulaşım

İster css resminin üzerine isterse altında incele yazısına tıklayarak o teknoloji türü hakkındaki kitabı okuyabiliriz. Mesela burada “Css” resmine tıklarsak açılacak ekran alttaki gibidir.



Resim 40: E-Kitap görünüş

### 3.4.2. E-kitap Okuma Sayfası



Resim 41: E-Kitap okuma sayfası

Burada ki ekran görüntüsünden bahsedecek olursak sol tarafta “css” teknolojisinin elektronik kitabının içeriği bölümler halinde listelenmektedir ve gerektiğinde sağ tarafta bulunan uzatma çubuğu sayesinde diğer bölüm başlıklarına

ulaşılabilir. Yine aynı sol bölümde üstte kitabın kapak resmi ve hemen altında yazarının ismi listelenmektedir. Sağ ekranda ise soldaki bölüm başlığı ile beraber içerik listelenmektedir.

Burada yine Ajax teknolojisi kullandım. Sol alanda işaretli gösterilen menüden bu kitapla ilgili hangi başlıktaki içeriğe ulaşmak istesek o başlığa tıklamamız ile Ajax ile o içeriği sağ alana veritabanından çekebiliriz. Yani burada bizim Ajax ile sadece veritabanından kısa yazı veya resimleri çekmediğimizi aynı zamanda büyük içerikleri çektiğimizi görmekteyiz. Mesela Ajax teknolojisini kullanmayan Wikipedia tarzı siteler ajax teknolojisini kullanmak isteseler sağ alanda yer alan içerikleri veritabanlarına yüklemek zorunda kalacaklar ve bu onlar için çok ağır yük demek. Sayfa içerik indekisleme ve veritabanına yükleme yüküne göze alamadıkları için Ajax teknolojisini içerikte kullanmamaktadırlar.

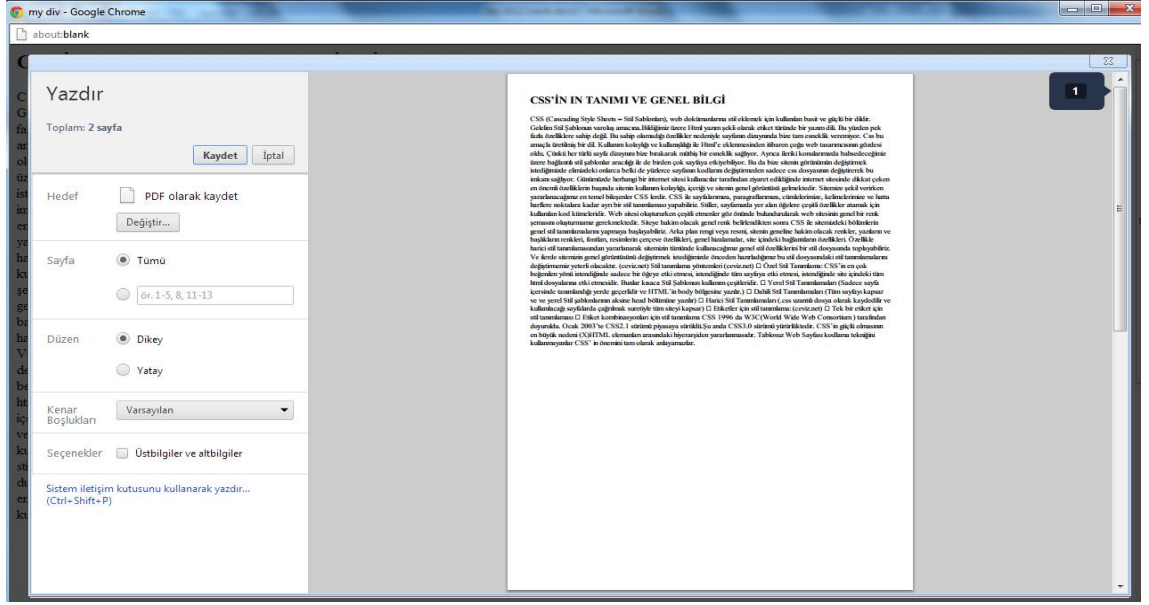
Bu sayfanın kodlarına Ek. 4’den ulaşılabilir.

### 3.4.2.1. E-kitap Okuma Sayfasını Print Etme



Resim 42: E-Kitap print





**Resim43:** E-Kitap print 2

Elektronik kitap sitesinde bir konu üzerinde araştırma yaparken içerikten bir bölümü bize gerekli ise bu durumu kitabı bütün olarak indirmek istemeyiz. Sadece gerekli olan o bölümü indirmek isteriz. Böyle olunca da siteye print butonu eklemek gerekliliği ortaya çıkmakta. Ancak normal print butonu eklediğimizde okunan sayfanın tamamını print etmekte. Yani alt veya üst bölümde bize gerekli olmayan alanlarda print edilmekte dahası Ajax teknolojisi kullanılan site ise print etmede daha fazla sorun ile karşılaşmaktayız. Bazen sayfanın yarısını print etmekte. Bu sorunu çözmek için Ajax kullanılan sayfamızda ben “mydiv” olarak css kodlarında div ile böldüğümüz alanlardan yalnız içeriğin olduğu alanın print edilmesi sağlayabiliriz. Böylece sayfa sorunu ortadan kalkmış olup ziyaretçide sadece kendisine gerekli olan alanı print etmiş olur.

Burada aklımıza tarayıcıların sayfayı print etme veya sayfayı kaydetme özelliklerinin olduğu gelebilir. Şimdi bahsettiğim gibi o özellikler ile sayfa tamamen kaydedilmekte veya print edilmekte. Bu yüzden sayfaya print etme özelliği eklenmeli ve sadece gerekli içerik print edilmeli.

### 3.4.3. Elektronik kitap indirme



**Resim 44:** E-Kitap indirme

Bir konuda elektronik kitap okumak isteyen kişi siteye girdiğinde beğendiği bir kitabı sitede kalıp saatlerce okumak istemez. Elektronik kitabı inceledikten sonra o kitap o kişiye gerekli ise onu bilgisayar veya flash bellek türü aygıtlara kaydetmek ister. Bunun için de sitede ziyaretçiler için elektronik kitabı sıkıntısız indirebilecekleri indirme link veya butonları bulunmak zorunda. Bende resimde de görüleceği üzere sitede İpad içerisinde sol alanda kitap resmine tıkladığında kitap resmi ve açıklaması ile beraber indirme linki mevcut. O kitap beğenildiğinde resimde gösterilen indirme resmi veya linkine tıklayarak o kitap indirilebilmekte. İndirme esnasında başka sayfaya yönlendirme olmadan anında indirme işlemi yapılabilmekte ve bu da ziyaretçiye kolaylık sağlayarak ziyaretçiye pozitif etki yapmakta.

### 3.4.4. Anasayfaya Dönüş:

Burada diğer önemli durum ise kırmızı ile belirlenen butondur ki bu butonlar sayesinde bu kitaba ulaştığımız sayfaya geri dönmemize yarar. Soldaki butona tıkladığımızda bir önceki ekran görüntüsüne geri dönmüş oluruz.





Resim 45: Anasayfaya Dönüş

### 3.4.5. Menü Sayfasına Dönüş:

Diğer kırmızı ile belirlenen bölge ise aynı cep telefonlarında olduğu gibi bizi ana sayfaya ulaştığımız menü sayfasına ulaştırır ve alttaki ekran görüntüsüne geri dönmüş oluruz.



Resim 46: Menü Sayfasına Dönüş

## SONUÇ

Yüksek lisans tez projesi Web programlama dilinde son dönemde yaygın şekilde ihtiyaç duyulan teknoloji olan Ajax teknolojisinin Wikipedia tarzı elektronik kitaplarda kullanımında nasıl bir sonuç elde edileceği üzerinedir. Ajax teknolojisinin elektronik kitaplarda kullanımının yaygın olmaması beni bu teknolojiyi elektronik kitap sitesi üzerine uygulusak nasıl sonuç elde ederiz fikri üzerinde yoğunlaştırdı. Bu proje oluştururken Ajax teknolojisi ve elektronik kitaplar hakkında geniş bilgi verildi. Bunun yanında bu siteyi oluştururken kullanılan diğer programlar ve kullanılan veritabanı hakkında ayrıntılı açıklamalar yapıldı. Ajax teknolojisi web alanında en yeni teknolojilerden biri olduğu için bu proje oluştururken günümüz şartlarında en yeni ve gerekli teknolojiler kullanılmış oldu.

Bu tezi oluştururken Ajax teknolojisini elektronik kitap sitesi üzerinde uygulayarak bu teknoloji sayesinde elektronik kitap sitelerinin ne kadar kullanışlı ve kullanıcıya hitap eden siteler haline gelebileceğini ve böylece bu sitelerin web trafiğini en aza inebileceğini gözlemleyerek olumlu sonuca ulaşmak hedeflenmiş ve ulaşılmıştır.

Sitenin ara yüzü siteyi ilgi çekici hale getirmek ve günümüz de son teknolojilere vurgu yapmak için iPhone ve iPad şeklinde tasarlanmıştır. Eğer site bu şekilde tasarlanmamış olsaydı ilgi çekiciliğini kaybeder ve sıradanlaşırdı. Ayrıca diğer elektronik kitap siteleri ile karşılaştırıldığında site çok anlaşılır hale getirildiği görülebilir ve diğer sitelerde olduğu gibi kullanıcı sitede kaybolmadan kendine hitap eden siteye kavuşmuş oldu.

Bu tez projesi hazırlanırken en başta tezin de adını alan Ajax teknolojisi kullanıldı onun yanında css, php web programlarından faydalanıldı ve veritabanı olarak Mysql veritabanı üzerinde çalışma tamamlandı.

Ajax teknolojisinden elektronik kitap siteleri oluşturmada faydalanılabileceği sonucuna ulaşıldı ve proje başarılı bir şekilde tamamlandı.

## ÖZET

Bu projeden özet olarak bahsedecek olursam; daha önceden var olan web programlama dilleri ve web teknolojilerinin beraber kullanımını sağlayarak, javascript altyapısını kullanarak daha etkili, daha hızlı, server ve kullanıcıyı yormadan masaüstü programlarına benzer web projeler hazırlamaya yarayan Ajax teknolojisinin; son dönemde evimizde veya halk kütüphanelerindeki ansiklopedi ve kitapların yerini almaya başlayan elektronik ortamda yayınlanan elektronik kitap sitelerinde niye yeterince ilgi görmediği üzerine ve bu teknolojiye gereken değeri vermeyen sitelere eleştirel gözle bakıp bu konunun artıları ve eksileri üzerine çalışıp bu teknolojinin böyle bir elektronik sitede kullanımının ne kadar gerekli olduğunu göstermek için bu projeyi hazırladım.

Bu sebeple kendim Ajax teknolojisinden sitenin her yerinde faydalanarak bu teknolojiyi elektronik kitap sitesi projesinde uyguladım. Wikipedi tarzı sitelerin niye bu teknolojiyi bu kadar önem vermediğini araştırdım ve ekonomik kaygılardan dolayı böyle sonuca varıldığını anladım.

Halbuki sitelerde bu teknoloji kullanılarak daha az internet trafiği ve daha hızlı site kullanımı ile kullanıcı memnuniyeti en üst düzeye çıkarılabilir. Örnek verecek olursak; bir sayfanın bir kullanıcıya gösterimi siteye 10 kb yük olsun ve aynı anda bir elektronik kitap sitesinde 10 kullanıcı olsun. Buradan siteye binen yük 100kb olur. Ancak Ajax teknolojisinde belirli alan gösterileceği için sayfada her bir kullanıcıya gösterilen alan ortalama 3kb olsun. O zaman 3kb'tan 10 kullanıcı siteye 30kb yük demektir. Sitenin internet trafiği açısından kazancı %70 olur. Tabi bu her kullanıcının isteğine göre değişir. Ama en kötü ihtimalde bile %50 kazancın altına düşmez. Bu sebeple Ajax teknolojisi kullanmak gerekliliktir diyebilirim ve önümüzde 5-10 yılda bu teknolojinin gerektiği değeri alacağına inanıyorum.

## KAYNAKLAR

- 1) Concise Oxford English Dictionary
- 2) the elektronik book exchange system web site
- 3) <http://www.netlibrary.com>
- 4) E-books by Andrew Cox and Sarah Ormes
- 5) belgeler.cs.hacettepe.edu.tr
- 6) ibrahimdemir.wordpress.com/
- 7) [www.mag-net.com.tr/](http://www.mag-net.com.tr/)
- 8) www.csharpnedir.com/
- 9) www.phpletter.com/
- 10) [www.semgoksu.com](http://www.semgoksu.com)
- 11) Web Uygulamalarında Yeni Bir Yaklaşım ajax seminer notu Eser Sahillioglu
- 12) tr.wikipedia.org/wiki/AJAX\_(programlama)
- 13) blog.faikgunay.com.tr
- 14) bm.pamukkale.edu.tr
- 15) [www.dijitalders.com](http://www.dijitalders.com)
- 16) [www.belgeler.com](http://www.belgeler.com)
- 17) library.ict.az/
- 18) elifkapar.blogspot.com/
- 19) Prof. Dr. Ural Akbulut ODTÜ Kimya Bölümü “Wikipedia Ansiklopedileri Raftan İndirtti ” Şubat 2012
- 20) [www.Delinetciler.net](http://www.Delinetciler.net)
- 21) [www.edebiyol.com/edebiyat\\_sozlugu.html/](http://www.edebiyol.com/edebiyat_sozlugu.html/)
- 22) [www.tarihteilkler.com](http://www.tarihteilkler.com)
- 23) [www.Frmartuklu.Net](http://www.Frmartuklu.Net)
- 24) [www.ilkkimbuldu.com](http://www.ilkkimbuldu.com)
- 25) [www.dolukonu.com](http://www.dolukonu.com)
- 26) <http://tr.yenisehir.wikia.com/wiki/Ansiklopedi>
- 27) [www.filozof.net](http://www.filozof.net)
- 28) [www.chip.com.tr](http://www.chip.com.tr)

- 29) [www.egitmenim.com/Bilgisayar/medya1.html](http://www.egitmenim.com/Bilgisayar/medya1.html)
- 30) [www.uralakbulut.com.tr](http://www.uralakbulut.com.tr)
- 31) en.wikipedia.org/wiki/**Encarta**
- 32) "Encyclopædia Britannica." *Encyclopædia Britannica Ultimate Reference Suite*. Chicago: **Encyclopædia Britannica**, 2008
- 33) Kister, KF (1994). *Kister's Best Encyclopedias: A Comparative Guide to General and Specialized Encyclopedias*, 2nd ed., Phoenix, AZ: Oryx Press
- 34) Sader, Marian; Lewis, Amy (1995). *Encyclopedias, Atlases, and Dictionaries*. New Providence, NJ: R. R. Bowker (A Reed Reference Publishing Company).
- 35) <http://bloglar.drcetiner.com/kategori/wiki/>
- 36) <http://ogrenci.hacettepe.edu.tr/~besst/index.php/2008/06/02/wiki-nedir/>
- 37) [iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar](http://iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar)
- 38) [http://tr.wikisource.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wikisource.org/wiki/Ana_Sayfa)
- 39) [http://commons.wikimedia.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://commons.wikimedia.org/wiki/Ana_Sayfa)
- 40) [http://tr.wiktionary.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wiktionary.org/wiki/Ana_Sayfa)
- 41) [http://tr.wikibooks.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wikibooks.org/wiki/Ana_Sayfa)
- 42) [http://tr.wikiquote.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://tr.wikiquote.org/wiki/Ana_Sayfa)
- 43) <http://species.wikimedia.org/wiki>
- 44) [http://meta.wikimedia.org/wiki/Ana\\_Sayfa](http://meta.wikimedia.org/wiki/Ana_Sayfa)
- 45) <http://vikipedihedefi.blogspot.com>
- 46) [seminer.linux.org.tr/](http://seminer.linux.org.tr/)
- 47) [www.daha.net](http://www.daha.net)
- 48) [www.mysql.com.tr](http://www.mysql.com.tr)
- 49) [www.banadersanlat.com](http://www.banadersanlat.com)
- 50) [www.eyurtsever.com](http://www.eyurtsever.com)

## EKLER

### EK. 1

```
<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN" "http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-strict.dtd">

<html>

  <head>

    <title>ManasPedia Giriş</title>

    <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8"/>

    <link rel="shortcut icon" href="favicon.ico" type="image/x-icon"/>

    <link rel="stylesheet" type="text/css" href="css/style.css"/>

<link rel="stylesheet" type="text/css" href="css/astyle.css"/>

<script type="text/javascript" src="js/jquery-1.2.6.min.js"></script>

<script type="text/javascript" src="js/ui.core-1.5.3.js"></script>

<script type="text/javascript" src="js/ui.slider.js"></script>

<script type="text/javascript" src="js/iphone-unlock.js"></script>

  </head>

  <body >

    <span class="reference">

      <div id="pg_content" class="pg_content" >

        <!-- sag bolum--><div id="content">

          <div class="palmtrees"></div>

          <div class="powerline"></div>

          <div class="city"></div>

        <div class="container">

          <div class="ad">

            <div id="ad_1" class="ad_1">

            </div>

          </div>

        </div>

      </div>

    </span>

  </body>

</html>
```

```


















</div>

<div id="ad_2" class="ad_2">

  </div></div> </div>

<div class="billboard"></div>
```

```

</div> <!-- contentt son-->

</div> <!-- pg_content-->

<script src="js/jquery-1.3.1.js" type="text/javascript"></script>

<script>

    $(function() {

        $('#ad_1 > img').each(function(i,e){

            rotate($(this),500,3000,i);});

        function rotate(elem1,speed,timeout,i){

            elem1.animate({'marginLeft':'18px','width':'0px'},speed,function(){

                var other;

                if(elem1.parent().attr('id') == 'ad_1')

                    other = $('#ad_2').children('img').eq(i);

                else

                    other = $('#ad_1').children('img').eq(i);

                other.animate({'marginLeft':'0px','width':'50px'},speed,function(){

                    var f = function() { rotate(other,speed,timeout,i) };

                    setTimeout(f,timeout);

                }); }) } });

    </script>

<div id="iphone-scrollcontainer">

    <div id="iphone-inside">

        <div id="unlock-top">

            <p id="timepicker" class="time">08:23</p>

            <p id="datepicker" class="date">Wednesday, July 6</p>

        </div>

```



```

<div id="unlock-spacer">&nbsp;</div>

<div id="unlock-bottom">

    <div id="slide-to-unlock"></div>

    <div id="unlock-slider-wrapper">

        <div id="unlock-slider">

            <div id="unlock-handle"></div>

        </div></div></div>

</div></div>

<a title="manas üniversitesi anasayfasına gitmek için tıkla!!!" style="display: scroll; position: fixed; top: 600px; left: 710px; width: 180px; height:25px;" href="http://www.manas.kg"></a>

<a title="girişe dön" style="display: scroll; position: fixed; top: 560px; left: 190px; width: 40px; height: 40px;" href="./index.php" ></a>

</body>

</html>

```

## EK. 2

```

<html>
<head>
<title>ManasPedia Menu</title>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=windows-1254">
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8"/>
<meta http-equiv="Content-Language" content="tr" />
<link rel="shortcut icon" href="favicon.ico" type="image/x-icon"/>

<!-- sag ipad icine eklenen hareketli sagdan kayan yazilarin-->
<script type="text/javascript" src="js/eklenenkitap/jquery-1.7.1.min.js"></script>
<link rel="stylesheet" href="css/eklenenkitap/feature-carousel.css" charset="utf-8" />
<script src="js/eklenenkitap/jquery.featureCarousel.min.js" type="text/javascript" charset="utf-8"></script>
<script type="text/javascript">
$(document).ready(function() {
    var carousel = $("#carousel").featureCarousel({
    });

    $("#but_prev").click(function () {
        carousel.prev();
    });
    $("#but_pause").click(function () {
        carousel.pause();
    });
    $("#but_start").click(function () {
        carousel.start();
    });
});

```

```

    $("#but_next").click(function () {
        carousel.next();
    });
});
</script>

<!-- iphone ici kayan butonlar-->
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="css/kayanbutonlar/promptumenu.css" />
<script type="text/javascript" src="js/kayanbutonlar/jquery.promptumenu.min.js"> </script>
<script type="text/javascript">
    $(function(){
        $('.iphone-scrollcontainer ul').promptumenu({

            'width': 338,
            'height': 417,
                'columns': 4,
            'rows': 5,

            'pages': true

        });
    });
</script>
<!-- css sayfa sol-->
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="css/style.css"/>

<!-- javasacript<script type="text/javascript" src="js/jquery-1.3.1.min.js"></script>
iphone ici butonların kaymadan önceki hali-->
<script type="text/javascript" src="js/iphone-springboard.js"></script>

<!-- hakkımızda iletişim anasayfa-->
<link type="text/css" href="css/hak/reset.css" rel="stylesheet" />
<link type="text/css" href="css/hak/styles.css" rel="stylesheet" />

<!-- JS kullanıcı girişi iphone için -->

<script type="text/javascript" src="js/kullanici.js"></script>

<!-- CSS kullanıcı girişi iphone için -->
<link rel="stylesheet" href="sifirla.css" type="text/css" media="screen" />
<link rel="stylesheet" href="style.css" type="text/css" media="screen" />

</head>
</body>
<!-- sol butonları iphone için -->
<div id="iphone-scrollcontainer" class="iphone-scrollcontainer">
    <ul>
        <!-- 1. sıra en üstteki 4 buton -->
        <li>
            <div class="icon upleft">
                <a href="mesaj.html" title="Text" class="ico_btn">
                    </a>
                    <p class="ico_txt">Mesaj</p>
                </div>
        </li>

        <li>
            <div class="icon upleft">
                <a href="http://en.wikipedia.org/wiki/Text_messaging" title="Text" class="ico_btn">
                    </a>

```

```

        <p class="ico_txt">Takvim</p>
    </div>
</li>

<li>
    <div class="icon upright">
        <a href="http://flickr.com/" title="Photos" class="ico_btn">
            </a>
        <p class="ico_txt">Fotograf</p>
    </div>
</li>
<li>
    <div class="icon upright">
        <a href="" title="Camera" class="ico_btn">
            </a>
        <p class="ico_txt">Kamera</p>
    </div>
</li>

        <!-- 1.goruntu en ustten ikinci sira -->

    <li>
        <div class="icon upleft">
            <a href="" title="video" class="ico_btn">
                </a>
            <p class="ico_txt">Video</p>
        </div>
    </li>

    <li>
        <div class="icon upleft">
            <a href="http://finance.yahoo.com/" title="Yahoo " class="ico_btn">
                </a>
            <p class="ico_txt">Grafik</p>
        </div>
    </li>

    <li>
        <div class="icon upright">
            <a href="http://maps.google.com/" title="Google Maps" class="ico_btn">
                </a>
            <p class="ico_txt">Harita</p>
        </div>
    </li>
    <li>
        <div class="icon upright">
            <a href="" title="Weather" class="ico_btn">
                </a>
            <p class="ico_txt">Hava</p>
        </div>
    </li>
    <!-- 1.goruntu ustten ucuncu sira-->

    <li>
        <div class="icon downleft">
            <a href="" title="Clock" class="ico_btn">
                </a>
            <p class="ico_txt">Saat</p>
        </div>
    </li>

</li>

```

```

<div class="icon downleft">
  <a href="" title="Hesap Makinesi" class="ico_btn">
    </a>
    <p class="ico_txt">Hesap </p>
  </div>
</li>

<li>
  <div class="icon downright">
    <a href="" title="e-kitap" id="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Kişiler</p>
    </div>
  </li>

<li>
  <div class="icon downright">
    <a href="" title="Ayarlar" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Ayarlar</p>
    </div>
  </li>

<!-- 1.goruntu ustten dorduncu siraya-->

  <li>
    <div class="icon downleft">
      <a href="" title="iTunes" class="ico_btn">
        </a>
        <p class="ico_txt">iTunes</p>
      </div>
    </li>

  <li>
    <div class="icon downleft">
      <a href="" title="App Store" class="ico_btn">
        </a>
        <p class="ico_txt">App Store</p>
      </div>
    </li>

  <li>
    <div class="icon downright">
      <a href="" title="Respring" class="ico_btn">
        </a>
        <p class="ico_txt">Respring</p>
      </div>
    </li>

  <li>
    <div class="icon downright">
      <a href="tesekkur/index.php" title="teşekkür" id="ico_btn">
        </a>
        <p class="ico_txt">Teşekkür</p>
      </div>
    </li>

<!-- 1.goruntu en alttaki arkaplan beyaz olan-->

  <li>
    <div class="icon" id="renk">
      <a href="phone.html" title="Phone" id="ico_btn">

```

```
&nbsp; &nbsp; </a>
  <p class="ico_txt">Telefon</p>
</div>
```

```
</li>
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon" id="renk">
```

```
    <a href="phone.html" title="Mail" id="ico_btn">
```

```
    &nbsp; &nbsp; </a>
```

```
    <p class="ico_txt">E-mail</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon" id="renk">
```

```
    <a href="http://www.apple.com/safari/" title="Safari" class="ico_btn">
```

```
    &nbsp; &nbsp; </a>
```

```
    <p class="ico_txt">Arama</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon" id="renk">
```

```
    <a href="http://www.apple.com/ipod/" title="iPod" class="ico_btn">
```

```
    &nbsp; &nbsp; </a>
```

```
    <p class="ico_txt">iPod</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<!-- 2.goruntu ustten birinci sira-->
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon upleft">
```

```
    <a href="http://en.wikipedia.org/wiki/Text_messaging" title="milyoner oyunu" class="ico_btn">
```

```
    </a>
```

```
    <p class="ico_txt">Milyoner</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon upleft">
```

```
    <a href="http://en.wikipedia.org/wiki/Text_messaging" title="satranç oyunu" class="ico_btn">
```

```
    </a>
```

```
    <p class="ico_txt">Satranç</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon upright">
```

```
    <a href="http://flickr.com/" title="Yılan oyunu" class="ico_btn">
```

```
      </a>
```

```
    <p class="ico_txt">Yılan</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<li>
```

```
  <div class="icon upright">
```

```
    <a href="http://www.apple.com/aperture/" title="Sudoku oyunu" class="ico_btn">
```

```
    </a>
```

```
    <p class="ico_txt">Sudoku</p>
```

```
  </div>
```

```
</li>
```

```
<!-- 2.goruntu ustten ikinci sira-->
```

```
<li>
  <div class="icon upleft">
    <a href="" title="Apple hakkında" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Apple</p>
    </div>
</li>

<li>
  <div class="icon upleft">
    <a href="" title="Chat Sayfası" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Chat</p>
    </div>

</li>

<li>
  <div class="icon upright">
    <a href="" title="Solitaire oyunu" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Solitaire</p>
    </div>

</li>
<li>
  <div class="icon upright">
    <a href="" title="LightsOff oyunu" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">LightsOff</p>
    </div>
</li>
```

```
<!-- 2.goruntu usttenuncu sira-->
```

```
<li>
  <div class="icon downleft">
    <a href="" title="Touchpad" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Dokunmatik</p>
    </div>
</li>

<li>
  <div class="icon downleft">
    <a href="" title="Domino oyunu" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Domino </p>
    </div>
</li>

<li>
  <div class="icon downright">
    <a href="#kullaniciFormContainer" class="kullanici bottomlink" title="e-kitap" id="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">E-Kitap</p>
    </div>
</li>
```

```

<li>
  <div class="icon downright">
    <a href="" title="Gösteri resimleri" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Gösteri</p>
    </div>
  </li>
<!-- 2.goruntu ustten dorduncu sira-->
<li>
  <div class="icon downleft">
    <a href="" title="Installer" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Installer</p>
    </div>
  </li>

<li>
  <div class="icon downleft">
    <a href="" title="digg " class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">digg</p>
    </div>
  </li>

<li>
  <div class="icon downright">
    <a href="" title="Blackjack oyunu" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Blackjack</p>
    </div>
  </li>

<li>
  <div class="icon downright">
    <a href="http://www.gmail.com" title="gmail" class="ico_btn">
      </a>
      <p class="ico_txt">Gmail</p>
    </div>
  </li>

<!-- 2.goruntu en alttaki arkaplan beyaz olan-->
<li>
  <div class="icon" id="renk">
    <a href="www.google.com" title="Google arama" id="ico_btn">
      &nbsp; &nbsp; &nbsp; </a>
      <p class="ico_txt">Google</p>
    </div>
  </li>

<li>
  <div class="icon" id="renk">
    <a href="" title="Fotoğraf albümü" class="ico_btn">
      &nbsp; &nbsp; &nbsp; </a>
      <p class="ico_txt">Fotoğraf</p>
    </div>
  </li>

<li>
  <div class="icon" id="renk">
    <a href="" title="Yer bulma" class="ico_btn">
      &nbsp; &nbsp; &nbsp; </a>
      <p class="ico_txt">Yer bul</p>
    </div>
  </li>

```

```

</li>
  <div class="icon" id="renk">
    <a href="http://www.facebook.com/" title="Facebook" class="ico_btn">
      &nbsp; &nbsp; &nbsp; </a>
    <p class="ico_txt">Facebook</p>
  </div>
</li>
<!-- 3/1.goruntu ustten birinci sira-->

<li>
  <div class="icon upleft">
    <a href="" title="Finder" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Finder</p>
  </div>
</li>

<li>
  <div class="icon upleft">
    <a href="" title="Labyrinth" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Labirent</p>
  </div>
</li>

<li>
  <div class="icon upright">
    <a href="" title="Collage" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Arkadaşlar</p>
  </div>
</li>

<li>
  <div class="icon upright">
    <a href="" title="Wallpaper resim" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Wallpaper</p>
  </div>
</li>

<!-- 3/2.goruntu ustten ikinci sira-->
<li>
  <div class="icon upleft">
    <a href="http://www.wikipedia.com/" title="Wikipedia" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Wikipedia</p>
  </div>
</li>

<li>
  <div class="icon upleft">
    <a href="/" title="Capture" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Yakala</p>
  </div>
</li>

<li>
  <div class="icon upright">
    <a href="" title="VNotes" class="ico_btn">
      </a>
    <p class="ico_txt">Kayıt</p>

```



```

        </div>
</li>
<li>
    <div class="icon upright">
        <a href="" title="YouTube" class="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">YouTube</p>
        </div>
    </li>
<!-- 3/3.goruntu ustten ucuncu sira-->
<li>
    <div class="icon downleft">
        <a href="" title="Ringtones" class="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">Sesler</p>
        </div>
    </li>

<li>
    <div class="icon downleft">
        <a href="" title="AFPd" class="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">AFP </p>
        </div>
    </li>
<li>
    <div class="icon downright">
        <a href="" title="Snapture" id="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">Slayt</p>
        </div>
    </li>

<li>
    <div class="icon downright">
        <a href="" title="Converter" class="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">Çevirici</p>
        </div>
    </li>

<!-- 3/4.goruntu ustten dorduncu sira-->
<li>
    <div class="icon downleft">
        <a href="" title="TV" class="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">TV</p>
        </div>
    </li>

<li>
    <div class="icon downright">
        <a href="" title="RSS" class="ico_btn">
            </a>
            <p class="ico_txt">RSS</p>
        </div>
    </li>

<li>
    <div class="icon downright">
        <a href="" title="PDFViewer" class="ico_btn">

```

```

        </a>
        <p class="ico_txt">PDF</p>
        </div>
    </li>

    <li>
        <div class="icon">
            <a href="" title="Flashlight" id="ico_btn">
                </a>
                <p class="ico_txt">Flashlight</p>
            </div>

        </li>
    </ul>

</div> <!-- iphone-scrollcontainer son-->

    <span class="reference">

        <!-- sag taraf birinci div --> <div id="pg_content" class="pg_content" >
        <!-- sag bolum ikinci div--><div id="contentt">

<!-- sag ipad icine eklenen hareketli sagdan kayan yazilarin-->
<div class="carousel-container">
    <h1><small>En Son Eklenen Kitaplar</small></h1>

    <div id="carousel">

        <div class="carousel-feature">
<a href="#"></a>
<div class="carousel-caption"><p align="center"> ajax hakkında en son piyasaya çıkan kitaba elektronik ortamda
sahip olmak için anasayfadan ulaşabilirsiniz...</p></div>
</div>

        <div class="carousel-feature">
<a href="#"></a>
<div class="carousel-caption"><p align="center">C++ hakkında bilmediğiniz herşeyi size sunan basit anlatımıyla
elinizden bırakamayacağınız bir kaynak kitap...</p></div>
</div>

        <div class="carousel-feature">
<a href="#"></a>
<div class="carousel-caption"><p align="center">Tarihe meraklı iseniz hiç kaçırmayın derim.Bu kitabı elinize
aldığınızda bir solukta okuyacağınız emin olarak tavsiye ederiz...</p></div>
</div>

        <div class="carousel-feature">
<a href="#"></a>
<div class="carousel-caption"><p align="center">Jquery'ı daha iyi anlamak için en son çıkan bu jquery e-kitab'ı
incelemenizi tavsiye ederiz...</p></div>
</div>

        <div class="carousel-feature">
<a href="#"></a>
<div class="carousel-caption"><p align="center">Css ile daha güzel web site düzenlemek kolaylaşacak.</p></div>
</div>

    </div> <!-- carousel son-->

```

```

<div id="carousel-left">
</div>

<div id="carousel-right">
</div>

</div> <!-- carousel container son -->
</div> <!-- contentt son-->
</div> <!-- pg_content-->

<a href="#contactFormContainer" title="bize ulaşın" class="contact bottomlink" style="display: scroll; position:
fixed; top: 245px; left: 1205px; width: 40px; height: 40px;" ></a>

<div class="container">
<div id="contactFormContainer">
<div id="contactForm"><h2>ManasPedia İletişim</h2>
<div class="loader">&nbsp;</div>
<div class="bar">&nbsp;</div>

<form action="mail.php" class="contactForm" name="cform" method="post">
<p>Bana buradan yazabilirsiniz. Her zaman yardım için başvurabilirsiniz...<br />
<p>İletişim adresimiz ve numaramız:</p><p>Jal Kampüsü Bişkek/ 312234334</p>

<div class="input_boxes">
<p><label for="name" >İsim</label><span class="name-missing">Lütfen isim giriniz</span><br />
<input id="name" type="text" value="" name="name" placeholder="isminiz" /></p>

<p><label for="e-mail">E-mail</label><span class="email-missing">Lütfen geçerli e-mail giriniz</span><br />
<input id="e-mail" type="text" value="" name="email" placeholder="youremail@mail.com" /> </p>

<p><label for="message">Mesaj</label><span class="message-missing">Birşeyler yazınız</span><br />
<textarea id="message" rows="" cols="" name="message"placeholder="birşeyler yaz" ></textarea></p>

</div> <!--input boxes son -->
<input class="submit" type="submit" name="submit" value="Submit Form" onfocus="this.blur()" />

</form>
</div><!--contact form son -->
<div class="contact">&nbsp;</div>
</div><!--contact formcontainer son -->

<a href="#aboutFormContainer" class="about bottomlink" title="biz kimiz?" style="display: scroll; position: fixed;
top: 175px; left: 1205px; width: 30px; height: 45px;" ></a>

<div id="aboutFormContainer">
<div id="aboutForm"><h1 >ManasPedia Hakkımızda</h1>
<p align="justify">Hakkımızda bölümünde bulunmaktasınız.<br /> Ben Ahmet Hilmi AYDIN Kırgızistan-
Türkiye Manas Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisiyim.İlkokul ve Lise eğitiminden sonra üniversite sınavına girip
önce Türkiyede 2 yıl Fizik Öğretmenliği okudum ancak bazı nedenlerden dolayı eğitimimi yarıda kesip tekrar sınava
girip Manas Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği bölümüne yerleştim ve hazırlık dahil 5 yıllık eğitimimi tamamlayıp
yine aynı üniversitede yüksek lisansa başladım ve nasip olursa bu yıl bitirmeyi amaçlıyorum.İnşallah sitemizden
memnun kalırsınız. <br> Herkese faydalı olması temennisiyle...

</div><!--about form son -->
<div class="about"></div>
</div><!--about form container -->

```



```

<a href="#contactFormContainer" class="contact bottomlink" title="e-mail">ahmet hilmi</a> | <a
href="http://www.manas.kg" title="üniversite">üniversite</a>
</div>
</div> <!--govde son -->

<div class="kullanici"></div>
</div><!--kullanici form son -->
</div><!--kullanici form container son -->

</div><!--container son -->
<div id="backgroundPopup"></div>

<!-- hakkımızda kullanici girisi anasayfa ve iletisim butonu-->
<script src="js/hak/scripts.js" type="text/javascript"></script>
<script src="js/hak1/scripts.js" type="text/javascript"></script>
<script src="js/hak2/scripts.js" type="text/javascript"></script>
<script src="js/hak3/scripts.js" type="text/javascript"></script>

<!-- universite site linki ve geri buton linki -->
<a title="manas üniversitesi anasayfasına gitmek için tıkla!!!" style="display: scroll; position: fixed; top: 600px; left:
710px; width: 180px; height:25px;" href="http://www.manas.kg"></a>
<a title="girişe dön" style="display: scroll; position: fixed; top: 560px; left: 190px; width: 40px; height:
40px;"href=" ../index.php" ></a>
</body>
</html>

```

### EK. 3

```

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Strict//EN" "http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-
strict.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml">
<head>
<title>ManasPedia Anasayfa</title>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8"/>
<meta name="description" content="Portfolio Gallery with jQuery" />
<meta name="keywords" content="jquery, portfolio, gallery, image gallery, photos, sliding, thumbnails,
navigation"/>
<link rel="shortcut icon" href="favicon.ico" type="image/x-icon"/>
<link rel="stylesheet" href="css/style.css" type="text/css" media="screen"/>

<script src="js/cufon-yui.js" type="text/javascript"></script>
<script src="js/Quicksand_Book_400.font.js" type="text/javascript"></script>
<script type="text/javascript">Cufon.replace('h1,');</script>

<!-- sagdaki resimlerin veritabanından cekilimi -->

<script type="text/javascript">

function showUser(str)
{
if (str=="")
{
document.getElementById("txtHint").innerHTML="";
return;

```

```

    }
    if (window.XMLHttpRequest)
        { // code for IE7+, Firefox, Chrome, Opera, Safari
        xmlhttp=new XMLHttpRequest();
        }
    else
        { // code for IE6, IE5
        xmlhttp=new ActiveXObject("Microsoft.XMLHTTP");
        }
    xmlhttp.onreadystatechange=function()
    {
    if (xmlhttp.readyState==4 && xmlhttp.status==200)
        {
        document.getElementById("txtHint").innerHTML=xmlhttp.responseText;
        }
    }
    xmlhttp.open("GET","a.php?id="+str,true);
    xmlhttp.send();
}

function getValue(L3)
{
    if (L3=="")
        {
        document.getElementById("urunDetay").innerHTML="";
        return;
        }
    if (window.XMLHttpRequest)
        { // code for IE7+, Firefox, Chrome, Opera, Safari
        xmlhttp=new XMLHttpRequest();
        }
    else
        { // code for IE6, IE5
        xmlhttp=new ActiveXObject("Microsoft.XMLHTTP");
        }
    xmlhttp.onreadystatechange=function()
    {
    if (xmlhttp.readyState==4 && xmlhttp.status==200)
        {
        document.getElementById("urunDetay").innerHTML=xmlhttp.responseText;
        }
    }
    xmlhttp.open("GET","a.php?kid="+L3,true);
    xmlhttp.send();
}

function hide(id){
    var divObject=document.getElementById(id);
    divObject.style.display="none";
}
function show(id){
    var divObject=document.getElementById(id);
    divObject.style.display="block";
}
}
</SCRIPT>

```

```

<!-- sonradan son arama ve giris-->

<style type="text/css">
    h1.title{
        position:absolute;
        right:20px;
        top:2px;
        font-weight:normal;
        text-transform:uppercase;
        font-size:56px;
        padding:0px 175px 10px 0px;
    }
    h1.title span{
        font-size:14px;
        display:block;
    }

    span.reference{
        font-family:Arial;
        position:fixed;
        right:10px;
        bottom:10px;
        font-size:10px;
    }
    span.reference a{
        color:#333;
        text-transform:uppercase;
        text-decoration:none;
        margin-left:20px;
    }

    #apDiv1{
        position:absolute;
        left:896px;
        top:52px;
        width:235px;

        z-index:1;
    }

</style>

<!-- hakkımızda iletisim-->
<script type="text/javascript" src="js/jquery-1.7.1.min.js"></script>
<link type="text/css" href="css/hak/reset.css" rel="stylesheet" />
<link type="text/css" href="css/hak/styles.css" rel="stylesheet" />

    <!-- yukleme indirme sayfasi -->
<link rel="stylesheet" href="css/demo.css">
<link rel="stylesheet" href="css/forkit.css">
    <!-- upload -->
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="style/default.css" media="screen" />

</head>
<body >

    <!-- arama-->
<div id="apDiv1"><? include("arama.php");?></div>

```

```

<!-- arama son -->
<div id="pg_content" class="pg_content" >

<!--kitap sol sayfa bilgiler başlıklar -->
    <div title="anasayfa" id="pg_title" class="pg_title">
        <h1 style="display:block;top:140px;">ANASAYFA</h1>
        <h1 title="teknoloji hakkındaki e-kitaplar" >TEKNOLOJİ</h1>
        <h1 title="fen bilimleri hakkındaki e-kitaplar">FEN BİLİMLER</h1>
        <h1 title="iktisadi ve idari konular hakkındaki e-kitaplar">İKTİSADİ-İDARİ</h1>
        <h1 title="sosyal bilimler alanındaki e-kitaplar">SOSYAL BİLİMLER</h1>
        <h1 title="tarihi konular hakkındaki e-kitaplar">TARİH</h1>
        <h1 title="siyasi ve hukuksal konular hakkındaki e-kitaplar">HUKUK-SİYASET</h1>
        <h1 title="en son eklenen e-kitaplar hakkında">EN SON EKLENENLER</h1>
    </div>

    <div id="pg_preview">








    </div>

<!--kitap sol sayfa veritabanından sol küçük ve sağ resimleri çekme -->

<div id="pg_desc2" class="pg_description" ><div style="display:block; left:550px;"></div>
    <div> </div>
    <div> </div>
    <div></div>
    <div> </div>
    <div> </div>
    <div> </div>
    <div></div>
</div>

<div id="pg_desc1" class="pg_description" >

<div style="display:block; left:540px;">
<a title="anasayfa olduğu için alt kategori bulunmamaktadır..." href="#"><h2>Hoşgeldiniz!</h2></a>
<p >ManasPedia sitesine hoşgeldiniz! Sol alandaki resimlerden okumak istediğimiz kitabın türünü seçip sonra bu bölüm başlığına tıklayarak seçmiş olduğunuz türün alt türlerinden seçim yapabilirsiniz. Umarım sitemizden memnun kalırsınız.</p>
</div>

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" href="javascript:show('txtHint'); show('urunDetay')"
onClick="showUser(1)"> <h2>Teknoloji Türleri</h2></a>
<p>Bu alanda programlama dilleri,veritabanları ve programlama teknolojileri hakkında bilgiler mevcuttur.</p>
</div>

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" onClick="showUser(2)" href="javascript:show('txtHint');
show('urunDetay')" ><h2>Fen Bilimleri Dersleri </h2></a>
<p> Bu bölümde Fen derslerinin konusu içersine giren dersler hakkında bilgiler mevcuttur.</p>
</div>

```



```

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" href="javascript:show('txtHint');show('urunDetay')"
onClick="showUser(3)"><h2>Ekonomi-İşletme</h2></a>
<p>Bu bölümde ekonomi, iktisat, işletme gibi konularda bilgi bulunabilir.</p>
</div>

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" href="javascript:show('txtHint');show('urunDetay')"
onClick="showUser(4)"><h2>Sosyal Bilimler Dersleri</h2></a>
<p>Bu bölümde Sosyal derslerinin konusu içersine giren dersler hakkında bilgiler mevcuttur.</p>
</div>

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" href="javascript:show('txtHint');show('urunDetay')"
onClick="showUser(5)"><h2>Tarih</h2></a>
<p>Her türlü tarihi bilgiye buradan ulaşabilirsiniz.</p>
</div>

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" href="javascript:show('txtHint');show('urunDetay')"
onClick="showUser(6)"><h2>Hukuk-Siyaset</h2></a>
<p>Hukuksal konularda aklınızdaki sorulara yanıt bulmak için bu bölümden faydalanılabilir.</p>
</div>

<div>
<a title="alt kategorilere ulaşmak için tıklayın!!!" href="javascript:show('txtHint');show('urunDetay')"
onClick="showUser(7)"><h2>Yeni Eklenenler</h2></a>
<p>Sitemize en son eklenen içerikler burada yayınlanacaktır.</p>
</div>

    <!--ajax içerik kitabın alt kategorileri ve yan sayfaya çıkışı-->
    <div id="txtHint" style="display:block;left:520px; top:350px; "></div>
    <div id="urunDetay" style="display:block;left:850px; top:150px;"></div>
    <!--ajax içerik son-->

</div> <!--desc_1 son -->
<div class="clear"></div>

</div> <!--pg_content govde son-->

<!--sol taraf burada basliyorrrrrrrrrr -->
    <div id="thumbContainter" >
        <div id="thumbScroller" >
            <div class="container" >

                <div class="content">
<div><a href="#" onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>

                </div>

                <div class="content">
<div><a title="teknoloji kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!"
href="#" onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>

                </div>

```

```

<div class="content">
<div><a title="fen bilimleri kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!"
href="#"onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>
</div>
<div class="content">
<div><a title="iktisadi-idari bilimler kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!"
href="#"onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>
</div>
<div class="content">
div><a title="sosyal bilimler kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!"
href="#"onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>
</div>
<div class="content">
<div><a title="tarih kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!" href="#"onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>
</div>
<div class="content">
<div><a title="siyaset-hukuk kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!"
href="#"onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>
</div>
<div class="content">
div><a title="yeni eklenenler kategorisine ulaşmak için tıklayın!!!"
href="#"onclick="hide('txtHint');hide('urunDetay')"></a></div>
</div>
</div> <!--container-->
</div><!--thumb scroller -->
</div> <!--thumbcontain-->
<div id="overlay"></div>
<!--sol taraf burada bitiyor!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! -->
<!--sag taraf butonlar burada basliyor hakkimizda iletisim anasayfa -->
<a href="#contactFormContainer" title="bize ulaşın" class="contact bottomlink" style="display: scroll; position:
fixed; top: 315px; left: 1205px; width: 40px; height: 40px;" ></a>
<div class="container">
<div id="contactFormContainer">
<div id="contactForm"> <h2>ManasPedia İletişim</h2>
<div class="loader">&nbsp;</div>
<div class="bar">&nbsp;</div>
<form action="mail.php" class="contactForm" name="cform" method="post">
<p>Bana buradan yazabilirsiniz. Her zaman yardım için başvurabilirsiniz...<br>İletişim adresimiz ve
numaramız:<br>Jal Kampüsü Bişkek/ 312234334</p>
<div class="input_boxes">

```



```

<a title="girişe dön" style="display: scroll; position: fixed; top: 560px; left: 190px; width: 40px; height:
40px;"href="../index.php" ></a>

<article>

    </article>

    <!-- The contents (if there's no contents the ribbon acts as a link) -->
    <div class="forkit-curtain">
        <div class="close-button"></div>
        <h2 style="color: #ffffff">YÜKLEME SAYFASI!</h2>
        <!-- upload -->

    <div id="wrap">

        <h3><span style="color: #ffffff">Her türlü dosyayı yüklemek için çekip bırakabilirsiniz veya seçerek
yükleyebilirsiniz...</span></h3>
    </br>
    <form action="" method="post" enctype="multipart/form-data">
        <input type="file" id="fileField" name="fileField" multiple />
    </form>

    <div id="fileDrop">
        <p>Çekip bırakınız!</p>
    </div>
</br>
    <div id="files">
        <h3><span style="color: #000000"> Dosya listesi</span></h3>
        <a id="reset" href="#" title="Remove all files from list">temizle</a>
        <ul id="fileList"></ul>
        <a id="upload" href="#" title="Upload all files in list">Dosya yükle</a>
    </div>

    </div>
        <script type="text/javascript" src="js/FileAPI.js"></script>

    <!-- upload son -->

</div>

    <!-- The ribbon -->
    <a class="forkit" data-text="Yükleme" data-text-detached="aşağı çekiniz " href="">
    </a>
    <script src="js/forkit.js"></script>

<!-- The JavaScript soldan resimleri saga cikarirken -->
    <script type="text/javascript" src="js/jquery.min.js"></script>
    <script type="text/javascript" src="js/jquery.easing.1.3.js"></script>
    <script type="text/javascript">
        $(function() {
            //index of current item
            var current = 0;
            //speeds / ease type for animations
            var fadeSpeed = 400;
            var animSpeed = 600;
            var easeType = 'easeOutCirc';
            //caching
            var $thumbScroller = $('#thumbScroller');
            var $scrollerContainer = $thumbScroller.find('.container');
            var $scrollerContent = $thumbScroller.find('.content');
            var $pg_title = $('#pg_title');
            var $pg_preview = $('#pg_preview');
        });
    </script>

```

```

var $pg_desc1    = $('#pg_desc1');
var $pg_desc2    = $('#pg_desc2');
var $overlay     = $('#overlay');
var scrollerContentCnt = $scrollerContent.length;
var sliderHeight = $(window).height();
var totalContent = 0;
var itemHeight   = 0;
var cnt          = 0;
$thumbScroller.find('img').each(function(){
    var $img = $(this);
    $('<img/>').load(function(){
        ++cnt;
        if(cnt == scrollerContentCnt){

            itemHeight = $thumbScroller.find('.content:first').height();
            buildScrollableItems();

            $thumbScroller.stop().animate({'left':'0px'},animSpeed);
        }
    }).attr('src',$img.attr('src'));
});

$scrollerContent.bind('click',function(e){
    var $this = $(this);
    var idx = $this.index();
    if(current==idx) return;
    var $pg_large= $('#pg_large');
    if($pg_large.length > 0){

$pg_large.animate({'left':'350px','opacity':'1'},animSpeed,function(){
    $pg_large.remove();
});

    }

    var $currentTitle = $pg_title.find('h1:nth-child('+current+')');
    var $nextTitle    = $pg_title.find('h1:nth-child('+idx+')');
    var $currentThumb = $pg_preview.find('img.pg_thumb:eq('+current+')');
    var $nextThumb    = $pg_preview.find('img.pg_thumb:eq('+idx+')');
    var $currentDesc1 = $pg_desc1.find('div:nth-child('+current+')');
    var $nextDesc1    = $pg_desc1.find('div:nth-child('+idx+')');
    var $currentDesc2 = $pg_desc2.find('div:nth-child('+current+')');
    var $nextDesc2    = $pg_desc2.find('div:nth-child('+idx+')');

    current= idx;

    $currentTitle.stop().animate({'top':'100px'},animSpeed,function(){
    $(this).hide();
    $nextTitle.show().stop().animate({'top':'140px'},animSpeed);
});

    $nextThumb.show();
    $currentThumb.stop().animate({'left': '480px','opacity':'0'},
    animSpeed,function(){
        $(this).hide().css({
            'left'    : '540px',
            'opacity' : 1,
            'z-index' : 10
        });
        $nextThumb.css({'z-index':10});
    });
});

```

```

$currentDesc1.stop().animate({ 'left': '560px', 'opacity': '0' }, animSpeed, function() {
    $(this).hide();

    $nextDesc1.show().stop().animate({ 'left': '540px', 'opacity': '1' }, animSpeed);
});

$currentDesc2.stop().animate({ 'left': '560px', 'opacity': '0' }, animSpeed, function() {
    $(this).hide();

    $nextDesc2.show().stop().animate({ 'left': '520px', 'opacity': '1' }, animSpeed);
});
    e.preventDefault();
});

$pg_preview.find('.pg_thumb').bind('click', showLargeImage);

function showLargeImage() {
    $('#pg_large').remove();
    var $thumb = $(this);
    $thumb.unbind('click');
    var large_src = $thumb.attr('alt');

    $overlay.fadeIn(200);
    $thumb.stop().animate({
        'width': '600px',
        'height': '500px' }, 500, function() {
        $('<img id="pg_large"/>').load(function() {
            var $largeImg = $(this);

            $largeImg.insertAfter($thumb).show();

            $thumb.hide().css({
                'left': '540px',
                'opacity': 1,
                'z-index': 15,
                'width': '180px',
                'height': '80px'
            });

            $largeImg.bind('click', function() {
                $thumb.show();
                $overlay.fadeOut(200);
                $(this).stop().animate({
                    'width': '180px',
                    'height': '80px'
                }, 300, function() {
                    $(this).remove();
                    $thumb.css({ 'z-index': 1 });

                    $thumb.bind('click', showLargeImage);
                });
            });
        }).attr('src', large_src);
    });
}

$(window).resize(function() {
    var w_h = $(window).height();
    $thumbScroller.css('height', w_h);
});

```

```

sliderHeight= w_h();
});

function buildScrollableItems(){
totalContent = (scrollerContentCnt-1)*itemHeight;
$thumbScroller.css('height',sliderHeight)
.mousemove(function(e){
    if($scrollerContainer.height(>sliderHeight){
        var mouseCoords = (e.pageY - this.offsetTop);
        var mousePercentY= mouseCoords/sliderHeight;
        var destY= -(((totalContent-(sliderHeight-itemHeight))-
sliderHeight)*(mousePercentY));

        var thePosA= mouseCoords-destY;
        var thePosB= destY-mouseCoords;
        if(mouseCoords==destY)
            $scrollerContainer.stop();
        else if(mouseCoords>destY)
            $scrollerContainer.stop()
        .animate({
            top: -thePosA
        },
        animSpeed,
        easeType);
        else if(mouseCoords<destY)
            $scrollerContainer.stop()
        .animate({
            top: thePosB
        },
        animSpeed,
        easeType);
    }
}).find('.thumb')
.fadeTo(fadeSpeed, 0.6)
.hover(
function(){$(this).fadeTo(fadeSpeed, 1);},
function(){ $(this).fadeTo(fadeSpeed, 0.6);}
);}
});
</script>

</body>
</html>

```

## EK. 4

```

<?include("baglan.php");
if(@$_GET['kitap_id'] == "")
{
    echo "Beklenmedik bir hata oluřtu. Tekrar deneyiniz.";
}
else
{ $fID = @$_GET['kitap_id'];

$sql="SELECT * FROM urunler WHERE urun_id = ".$fID."";
$result = mysql_query($sql);
$dizi = mysql_fetch_array($result);

```

```

mysql_query('SET NAMES utf8');?>
<!DOCTYPE html>
<html lang="en">

<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=UTF-8"/>
<meta http-equiv="X-UA-Compatible" content="IE=edge,chrome=1">
<title><?=$dizi['birim'] ?></title>
<meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0, maximum-scale=1.0, user-
scalable=no">
<meta name="description" content="Responsive Horizontal Layout with jQuery and custom Scrollbars"
/>
<meta name="keywords" content="horizontal, scrolling, panels, layout, template, jquery, responsive,
custom scrollbar, html5" />
<meta name="author" content="Codrops" />

<link rel="shortcut icon" href="../favicon.ico">
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="css/jquery.jscrollpane.custom.css" />
<link rel="stylesheet" type="text/css" href="css/style.css" />

<script type="text/javascript" src="js/head.min.js"></script>
<script type="text/javascript">
function getValue(L3)
{
if (L3=="")
{
document.getElementById("icerik").innerHTML="";
return;
}
if (window.XMLHttpRequest)
{ // code for IE7+, Firefox, Chrome, Opera, Safari
xmlhttp=new XMLHttpRequest();
}
else
{ // code for IE6, IE5
xmlhttp=new ActiveXObject("Microsoft.XMLHTTP");
}
xmlhttp.onreadystatechange=function()
{
if (xmlhttp.readyState==4 && xmlhttp.status==200)
{
document.getElementById("icerik").innerHTML=xmlhttp.responseText;
}
}
xmlhttp.open("GET","a.php?kid="+L3,true);
xmlhttp.send();
}
</script>
<noscript>
<style>
@media screen and (max-width: 715px) {
.hs-content-scroller{
overflow: visible;
}}
</style></noscript>

```



```

<script type="text/javascript">

function PrintElem(elem)
{ Popup($(elem).html()); }

function Popup(data)
{
var mywindow = window.open("", 'my div', 'height=700,width=1300');
mywindow.document.write('<html><head><title>my div</title>');

mywindow.document.write('</head><body >');
mywindow.document.write(data);
mywindow.document.write('</body></html>');

mywindow.print();
mywindow.close();

return true;
}
</script>

</head>
<body>

<div id="hs-container" class="hs-container">
<div class="codrops-top">
</div>

<!--sol menu -->
<aside class="hs-menu" id="hs-menu">

<!--sol menude adi resmi yazar adi -->
<div class="hs-headline">
<h1><small><?=$dizi['urun_adi']?></small></h1>
<span class="hs-author"><br><br><?=$dizi['urun_kodu']?>

<br>
</span>
</div>

<!--sol menu butonlar-->
<nav><a href="#introduction"><span>BAŞLIKLAR</span></a>
<?mysql_query('SET NAMES utf8');
$sayac =1;
$sql="SELECT * FROM bolumler WHERE kitap_id = ".$fID."";
$sonuc = mysql_query($sql);
while($row = mysql_fetch_array($sonuc))
{ ?>
<a href="#chapter1" onClick="getValue( <?=$row["bolum_id"]?>)">
<span>Bölüm <?=$sayac?>.</span><span><?=$row['baslik']?></span>
</a>
<?
$sayac++;} ?></nav></aside>

```

```

<a href="#hs-menu" class="hs-totop-link">Go to the top</a>
<div class="hs-content-scroller">
<div class="hs-content-wrapper">

<article class="hs-content" id="introduction">
<div class="hs-inner" id="icerik">
  <h2>Soldaki başlıklardan bölüm seçiniz...</h2>
  <div style="height:1200px">.</div>
</div>
</article >

</div><!-- hs-content-wrapper -->
  </div><!-- hs-content-scroller -->
    </div>

<a title="anasayfa" class='osx demo' style="display: scroll; position: fixed; top: 70px; left: 1165px;
width: 50px; height: 75px;" href=" ../index.php"></a>

<a href="#"> </a>

<a title="manas üniversitesi anasayfasına gitmek için tıkla!!!" style="display: scroll; position: fixed; top:
650px; left: 440px; width: 270px; height:25px;" href="http://www.manas.kg"></a>

  <script>
    head.js(
      { jquery : "js/jquery.min.js" },
      { mousewheel : "js/jquery.mousewheel.js" },
      { mwheelIntent : "js/mwheelIntent.js" },
      { jScrollPane : "js/jquery.jscrollpane.min.js" },
      { history : "js/jquery.history.js" },
      { stringLib : "js/core.string.js" },
      { easing : "js/jquery.easing.1.3.js" },
      { smartresize : "js/jquery.smartresize.js" },
      { page : "js/jquery.page.js" }
    );
  </script>
</body>
</html>
<? } ?>

```

## ÖZGEÇMİŞ

**Doğum yeri ve yılı :** Kütahya/ Türkiye 1984

### Öğr. Gördüğü

<b>Kurumlar:</b>	<b>Başlama yılı</b>	<b>Bitirme yılı</b>	<b>Kurum adı</b>
Lise	1998	2002	N.Koyuncuoğlu Anad. Lisesi Simav/Kütahya
Lisans	2005	2010	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
Yüksek Lisans	2010	2012	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.

**Medeni durumu :** Bekar

**Bildiği yabancı diller ve düzeyi :** İngilizce (iyi), Kırgızca (çok iyi), Rusça (iyi)

**Çalıştığı kurumlar**      **Başlama ve ayrılma tarihleri**      **Görev**

---

**Ahmet Hilmi AYDIN**

<b>KTMÜ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI</b>	<b>AJAX TEKNOLOJİSİNİ ELEKTRONİK KİTAP OLUŞTURURKEN KULLANMA (FAYDALANMA) İMKANLARI (YÜKSEK LİSANS TEZİ)</b>	<b>AHMET HILMI AYDIN</b>	<b>BİŞKEK 2012</b>
<b>KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI</b>			
<b>AJAX TEKNOLOJİSİNİ ELEKTRONİK KİTAP OLUŞTURURKEN KULLANMA ( FAYDALANMA ) İMKANLARI (YÜKSEK LİSANS TEZİ)</b>			
<b>Ahmet Hilmi AYDIN</b>			
<b>BİŞKEK 2012</b>			